

Elsa Osipova

ELÄKEREFORMI VALTIONMEDIASSA

Venäjän Ykköskanavan tavat käydä julkista keskustelua vuoden 2018 eläkeuudistuksesta

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2021

TIIVISTELMÄ

Elsa Osipova: Venäjän Ykköskanavan tavat käydä julkista keskustelua eläkeuudistuksesta vuonna 2018
Pro-Gradu -tutkielma, s. 95
Tampereen yliopisto
Journalistiikan ja mediatutkimuksen maisteriopinnot
Huhtikuu 2021

Tämä pro-gradu -tutkielma selvittää, miten venäläinen valtionmedia sanallisti vuonna 2018 eläkereformiksi kutsuttua lainsäädännöllistä kokonaisuudistusta, joka koski miljoonia erilaisissa olosuhteissa eläviä kansalaisia. Työn tutkimuskysymyksiä ovat: 1.) Millaisia kehyksiä Venäjän valtiojohtoisessa mediassa ilmeni eläkeuudistusta käsittelevässä uutisoinnissa alkusyksystä vuonna 2018, kun lakialoite eteni duumassa? 2.) Mitä valtionmedian kehystämisen tavat kertovat Venäjän valtaapitävän eliitin ja valtionmedian suhteen luonteesta?

3. lokakuuta vuonna 2018 presidentti Vladimir Putin allekirjoitti kokonaisvaltaiseksi eläkeuudistukseksi nimetyn lain, jonka myötä eläkeikä nousee Venäjällä vuoteen 2034 mennessä miehillä 60 vuodesta 65 vuoteen ja naisilla 55 vuodesta 60 vuoteen. Pääministeri Dmitri Medvedev toi lakiesityksen duumaan saman vuoden kesäkuussa, kun Venäjä oli isännöimässä jalkapallon maailmanmestaruuskisoja. Vain muutamia kuukausia ennen eläkereformia Venäjän presidentinvaaleissa kolmannelle kaudelle oli valikoitunut Vladimir Putin.

Tutkimusaihe liittyy mediatutkimuksessa aiemmin tehtyihin havaintoihin siitä, millainen rooli tiedotusvälineillä on autoritäärisessä poliittisessa ympäristössä. 2010-luvun uusautoritäärisissä yhteiskunnissa epämiellyttävien tosiasioiden käsittelyä medioissa ei pyritä sensuroimaan, vaan hallinnot turvautuvat erilaisiin manipuloinnin strategioihin, joilla ne pyrkivät ennen kaikkea vaikuttamaan yleisön tulkintaan aiheesta. Venäjällä on ollut havaittavissa trendi, jossa Venäjän poliittinen valta käyttää yhä enenevässä määrin kansallista televisiota työkalunaan vallan vertikaalin vahvistamiseksi. Tämä on heikentänyt luottamusta kansalliseen televisioon. Venäjän nykyinen hybridi ja pirstaleinen mediaympäristö, jossa tiedon saatavuutta on lähes mahdotonta rajoittaa, on nakertanut valtionmedian asemaa venäläisen yhtenäisyyden rakentajana. Uudenlainen mediaympäristö sisältää myös ennalta-arvaamattomia vaikutuksia poliittisesti autoritäärisiksi muotoutuneeseen järjestelmään.

Työ osoittaa, että Venäjän valtionmedia ja valtiovalta ovat kietoutuneet vahvasti yhteen, sillä Venäjän valtionmediassa käytettiin erilaisia vaikuttamisstrategioita uudistuksen puolesta. Aineistossa esiintyi neljä analyttisesti eroteltavaa kehystä, joihin valtionmedia turvautui vuonna 2018 keskustelussaan eläkereformista. Informatiivisessa, valtiovallan näkökulman, eläkereformin suhde yksilöön ja eläkereformi informaatiovaikuttamisen keinona -kehyksissä näkyi valtionmedian pyrkimys turvata valtiovallan hegemoninen asema. Tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että Venäjän kansallisessa tv-mediassa vallitsee vahva poliittinen parallelismi ja valtiovalta säätelee mediaa harkintansa mukaan. Venäjän valtiovallan ja median välistä suhdetta voisi luonnehtia epäsymmetriseksi, sillä jälkimmäisen rooli näyttää olevan alisteinen suhteessa valtion tavoitteisiin.

Avainsanat: eläkeuudistus, valtiojohtoinen media, julkinen keskustelu, mediajärjestelmä, autoritäärinen poliittinen järjestelmä, Ykköskanava, kehysanalyysi.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkistettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	1
2 TEORIAKONTEKSTI.....	6
2.1 Kulttuuriteoreettinen lähestymistapa.....	8
2.2 Hyvinvointi ja yhteiskunnallisen vallan kenttä.....	11
2.3 Joukkoviestintä, politiikka ja valta.....	12
2.3.1 Informaatiovaikuttaminen, propaganda vai kehystäminen?.....	14
2.4 Mediajärjestelmän yhteiskunnallinen rooli.....	17
2.4.1 Media ja julkinen alue.....	20
2.4.2 Media ja markkinat.....	23
2.4.3 Media ja poliittinen parallelismi.....	24
2.5 Media ja uusautoritääriäinen poliittinen järjestelmä.....	26
3 TUTKIMUSMENETELMÄ.....	30
3.1 Kehysanalyysi ja kehys mediateksteissä.....	30
3.1.1 Eläkereformin kehystäminen länsimaissa.....	33
3.2 Aineiston keruu ja kehyksien erittely.....	36
3.2.1 Informatiivinen kehys.....	37
3.2.2 Valtiovallan näkökulman kehys.....	40
3.2.3 Eläkereformin suhde yksilöön.....	50
3.2.4 Eläkereformi informaatiovaikuttamisen keinona.....	61
4 TUTKIMUSTULOKSET.....	65
5 POHDINTA.....	69
6 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	74
7 KIRJALLISUUSLUETTELO.....	75

1 JOHDANTO

Väestön ikääntyminen on globaali ilmiö, joka tapahtuu eri puolilla maailmaa eri vauhtia. Kuten myös muissa kehittyneissä maissa, Venäjällä eläkeläisten määrä suhteessa työssäkäyvään väestöön kasvaa samaan aikaan kun syntyvyys laskee. Venäjän väestöstä eläkeläisten määrän odotetaan tulevaisuudessa kaksinkertaistuvan, sillä elinajanodotteen odotetaan kasvavan vuoteen 2050 mennessä lähes neljällä vuodella, mutta hedelmällisyysluvun ennustetaan pysyvän alhaisena tulevana vuosikymmeninä. (Eich, Gust & Soto 2012, 9–10.) Kansainvälinen valuuttarahasto ennusti jo vuonna 2008, että nopeat muutokset Venäjän väestörakenteessa uhkaavat maan taloudellista vakautta. Venäjän talouden suurimmiksi haasteiksi onkin nimetty eläkejärjestelmän sopeuttaminen väestön ikärakenteen muutoksiin (Hauner 2008, 1).

Tämän työn tutkimuskohteena ovat venäläisen valtionmedian tuottamat kehykset eläkeuudistuksesta. Työssä selvitetään kehysanalyysimenetelmää hyödyntäen valtionmedian tapaa informoida kansalaisia eläkeuudistukseen liittyvistä aiheista. Työ kysyy mistä aiheista, kenen käsitteillä ja miten valtionmedia uutisoi vuonna 2018 eläkereformiksi kutsutusta lainsäädännöllisestä uudistuksesta. Tutkimuksen aineistona käytetään 89 eläkeuudistusta käsittelevää uutisartikkelia, jotka julkaistiin valtionmedian päätelevisiokanavan (Ykköskanavan) verkkosivuilla 16.6.—3.10.2018 välisenä aikana. Ykköskanava on valittu tutkimuskohteeksi, koska se on valtiojohtoinen media, joka tuottaa enimmäkseen valtiovallan näkökantoja suosivia tarinoita eri mediavälineisiin.

Julkinen keskustelu liittyy olennaisesti median ehkä tärkeimpään tehtävään, joka on julkisen tilan ylläpitäminen yhteiskunnan tahojen keskustelulle. Media vaikuttaa siihen, kuka saa äänensä julkisuudessa kuuluviin ja kenen käsitteillä yhteiskunnallisista ongelmista keskustellaan. (Salminen 2006, 271.) Esimerkiksi vuonna 2018 Venäjän eläkeuudistuksen aikana suomalaisessa mediakeskustelussa tiedotusvälineet korostivat Venäjän elinajanodotteen ja eläkeiän välistä epäsuhtaa. Odotettavissa oleva elinikä oli miehillä 66,4 vuotta ja naisilla se oli 77,2 vuotta, kun eläkereformin myötä eläkeikä nousee miehillä 65-vuoteen ja naisilla 60:een. (ks. esim. Tuohinen, 2018.) Mielipidemittausten valossa paine nostaa eläkeikää Venäjällä voimistui vuoden 2014 alkaneen finanssikriisin jälkeen. Vastaajien mielestä finanssikriisi puhkesi osittain Venäjän

ulkopoliittisten virheiden takia, kuten päätöksestä miehittää Krimin niemimaa. (ks. esim. Antonova & Dergatšev, 2018.) Lakialoitetta puoltavan poliittisen johdon retoriikassa taas korostui mahdollisuus tehdä rahallisia korotuksia nykyisiin eläkkeisiin, mikäli eläkejärjestelmän menot sopeutettaisiin väestön rakenteellisiin muutoksiin (Pravitelstvo Rossiskoi Federatsii, 2018). Taloudellisen kehityksen ministeriön vuoteen 2036 asti laatiman sosiaalis-taloudellisen kehityksen asiakirjassa eläkeiän korottamisen odotetaan vauhdittavan talouskasvua ja ratkaisevan työikäisen väestön korkean kuolleisuuden ja syntyvyyden laskun luoman vajeen valtionkassassa (Ministerstvo ekonomitšeskogo razvitija Rossiskoi Federatsii 2018, 11, 16). On siis olemassa monenlaisia lähtökohtia, joiden puitteissa julkista keskustelua voidaan rakentaa. Valitsee media sitten minkä tahansa tavan tarkastella ilmiötä, rajaa se olennaisesti sitä, millaista tietoa yleisö aiheesta saa.

Demokraattisissa yhteiskunnissa tiedotusvälineillä on perinteisesti ollut tärkeä rooli julkisessa keskustelussa, sillä niiden valta perustuu pääasiassa mahdollisuuksiin määritellä poliittista päiväjärjestystä valitsemalla yhteiskunnan päivittäiset puheenaiheet ja rajaamalla yhteiskunnallisia teemoja (Salminen 2006, 273). Länsimaissa poliittisesta päätöksenteosta ja päättäjistä uutisoiva poliittinen journalismi on perinteisesti toiminut kansalaisten pääasiallisen tiedottajana (Pietikäinen 2009, 79). Toimittajien määrittelyvalta perustuu siihen, että he päättävät, mitkä asiat pääsevät julkisuuteen ja miten yhteiskunnalliseen kysymykseen tulee suhtautua (emt., 87). Raportoinnin sävyillä ja värityksellä on taas nähty olevan yhteys sekä äänestyskäyttäytymisen että yleisön poliittisten mielipiteiden muodostumiseen pitkällä aikavälillä (Holmberg 2004, 29). Ideaalitulanteessa tiedotusvälineiden tulisi tarjota kansalaisilleen parasta saatavilla olevaa tietoa, jotta yleisö voisi muodostaa informoituja mielipiteitä ja osallistua niiden pohjalta julkisen keskusteluun. Näin ei aina tapahdu edes demokraattisissa yhteiskunnissa, joissa media on saanut osakseen kritiikkiä joukkotiedotusvälineiden kaupallistumisen ja julkisen alueen liiallisen pluralismin vuoksi. (Nieminen & Pantti 2012, 31–33.)

Venäjällä kansallisella medialla on ollut perinteisesti tärkeä rooli julkisen keskustelun ylläpitäjänä. Mediankäyttöä kartoittavat kyselyt paljastavat, että valtion omistamat päätelevisiokanavat toimivat Internetin aikakaudellakin tärkeimpinä tietolähteinä suurimmalle osalle venäläisistä (Volkov & Goncharov, 2020). Venäläinen kulttuuri ja elämäntavat eroavat toisistaan eri osissa maata, mutta valtionmedia tavoittaa moninaiset etniset, kielelliset ja uskonnolliset ryhmät ja yhdistää heitä ylläpitämällä julkista keskustelua yhteiskunnallisesti tärkeistä aiheista. (Vartanova

2015, 130–131.) Venäjä kuitenkin eroaa poliittiselta järjestelmältään länsimaisista demokratioista. 2000-luvulla Venäjän poliittista järjestelmää on yhä useammin kuvailtu demokratioita jäljitteleväksi hybridiksi poliittiseksi järjestelmäksi (eng. *hybrid regime*), jota leimaa johtajavetoinen valtiomuoto, poliittisen eliitin harjoittama liberaalidemokraattisten periaatteiden järjestelmällinen loukkaaminen ja vaalien käyttäminen autoritäärisen hallintomuodon vahvistamiseksi demokraattisen sijaan (Diamond 2002, 23). Tutkijat Steven Levitsky ja Lucan Way (2010) pitävät Venäjän poliittisen järjestelmän kutsumista hybridiksi harhaanjohtavana ja ehdottavat, että Venäjän kaltaiset epädemokraattiset hallintotyypit tulisi ymmärtää demokratian rinnalla kilpailevina hallintomuotoina (eng. *competitive authoritarianism*), jotka eivät pyri kohti demokratiaa, mutta hyödyntävät muodollisia demokraattisia instituutioita vallan tavoittelussa (Levitsky & Way 2010, 4).

Autoritäärisiä poliittisia järjestelmiä muistuttavissa johtajavetoisissa, eli puoliautoritäärisissä, yhteiskunnissa valtiovalta myös manipuloi joukkotiedotusvälineitä poliittisten viestien mainostamiseksi, uskottavan kritiikin poissulkemiseksi ja vallan legitimitetin vahvistamiseksi (emt., 12; Guriev & Treisman 2015, 2–4). Autoritäärisessä poliittisessä järjestelmässä voi olla kansalaisyhteiskunta ja riippumaton media, mutta tyypillisesti valtion omistamissa tiedotusvälineissä puuttuu moniarvoisuutta ja vaihtoehtoisia näkemyksiä erityisesti poliittisissa aiheissa (Gel'man 2015, 7; Schedler 2013, 61). Väkivallan, ideologisen painostuksen tai toisinajattelijoiden sortamisen sijaan Venäjän kaltaisten puoliautoritääristen yhteiskuntien poliittinen johto käyttää hienostuneempia taktiikoita ohjailakseen kansalaisten uskomuksia ja mielipiteitä ilmiöistä. Kansalaisten enemmistön tuen saamiseksi puoliautoritääriset hallinnot turvautuvat informaation manipulointiin ja demokratian jäljittelyyn. (Guriev & Treisman 2019, 101–102.) Tiedon manipulointia voidaan tehdä jopa faktojen syitä vääristämättä tai tosiasioita piilottamatta. Valikoivaksi attribuutioksi kutsutaan toimintaa, joissa tiedotusvälineet kehystävät aiheita ja ilmiöitä järjestelmällisesti tavoilla, jotka saavat hallituksen päätökset näyttämään pätevältä. Valikoivan attribuution voi myös määritellä työkaluksi, jonka avulla massojen mielipiteitä muokataan ja ohjataan nykyaikaisissa autoritäärisissä yhteiskunnissa. Valikoivassa attribuutiossa huonojen uutisten ja negatiivisten ilmiöiden syyksi nimetään usein ulkomaiset hallitukset tai globaalin maailmantalouden prosessit. Hyvät uutiset puolestaan kehystetään poliittisen eliitin ja presidentti toiminnan ansioiksi. Valikoivan attribuution määrää mediassa voi

mitata kysymällä, kuinka raportoivat uutiset on kehystetty, sisältävätkö ne huonoja vai hyviä uutisia ja kenen ansiota tai syytä tapahtunut on. (Rozenas & Stukal 2019, 983–984.)

Sosiologi Erving Goffmanin (1974) klassisen kehystämisen määritelmän mukaan kehystämällä (eng. *framing*) viitataan kognitiiviseen tulkintakehikkoon, jonka avulla yksilön mieli rajaa tai tekee kokemusmaailman tilanteista käsitteellistettäviä ja ymmärrettäviä. Yksinkertaistettuna kehukset vastaavat kysymykseen: mitä tilanteessa tapahtuu. (Goffman 1974/1986, 5, 8.) Kehysanalyysi puolestaan tarkoittaa kokemuksen jäsentämistä, eli kehysten tutkimusta. Tästä näkökulmasta uutiset edustavat jaettua tulkintaa monimutkaisesta maailmasta. Journalismi yhdistää yksilötason kognitiivisia kehyksiä laajempaan jaettuun kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen tasoon. Raportointia ei siis voi pitää pelkästään abstrakteina kuvauksina alkuperäisestä todellisuudesta, vaan raportoinnin sävyjen ymmärretään vaikuttavan todellisuuden muodostumiseen yksilön mielessä myös myöhemmin. (Emt., 11,15,79.)

Robert Entmanin (2004, 52) mukaan kehystäminen tapahtuu valinnoilla, joiden seurauksena tiettyjä todellisuuden havaintoja suositaan ja korostetaan, kun taas toisia todellisuuksia jää pimentoon. Korostamisella Entman tarkoittaa tiedon tekemistä huomattavaksi, eli yleisölle merkittäväksi ja paremmin muistettavaksi. Valinnat edistävät tietynlaista todellisuutta, ilmiön määrittelyä, syy-seuraussuhteiden tulkintaa tai moraalista arviota tilanteesta aina toisen kustannuksella. Kehukset myös asettavat raamit vastaanottajalle ja määrittelevät, miten ihmiset ymmärtävät ja muistavat tapahtumia. (Emt., 52.) Ei siis ole yhdentekevää, miten media tapahtumia kehystää. Kehystämisen keinot ovat luonnollisia ja kulttuurin tasolla voidaan tunnistaa laajalle levinneitä kehyksiä, jotka pätevät suureen osaan ihmisten ajattelusta. Tämän vuoksi median käyttämät kehukset voivat vaikuttaa yksilön mielessä objektiivisilta todellisuuden kuvajaisilta. (Emt., 6–7, 14.) Journalistit eivät elä tyhjiössä, vaan heidän valintojansa ohjaavat sekä yksilölliset asenteet että median ja yhteiskunnan rakenteet, joissa uutiskehyksiä tuotetaan (Shoemaker & Reese 2014, 7–9). Näistä erityisesti median ja yhteiskunnan rakenteet ovat tämän tutkimusaiheen kannalta mielenkiintoisia.

Entmanin mukaan kehystämisen paradigma on luonteeltaan hyvin hajanainen, minkä takia kehystämistä voidaan soveltaa hyvin monenlaisen tutkimuksen tekemiseen. Ei siis ole yleistä kehysteoriaa, joka osoittaisi tarkalleen, kuinka kehukset muodostuvat, miten ne näkyvät tekstissä

ja vaikuttavat ajatteluun. (Entman 1993, 51.) Tässä tutkimuksessa tarkastellaankin kehyksiä, jotka ovat Venäjän ainutlaatuisen mediajärjestelmän ja autoritäärisen poliittisen ympäristön vuorovaikutuksen tuotoksia.

Laadullisen tutkimuksen paradigman hengessä tämä tutkielma perustuu pieneen otokseen, joka heijastaa laajempaa sosiaalipoliittisiin aiheisiin liittyvää keskustelua Venäjällä. Tutkimuksessa selvitetään, kenen havaintoja todellisuudesta venäläinen valtionmedia hyödynsi, millaisia ne olivat ja mitä uutismedia halusi yleisön tietävän, muistavan ja ajattelevan eläkeuudistuksesta ajanjaksona, jolloin lakialoite eteni valtioneudumassa. Työ selvittää, millaiset kehykset hallitsivat valtionmedian rakentamaa julkista keskustelua ja millaisten havaintojen kustannuksella. Kysymykset, joita aineistolle esitetään ovat:

- 1.) Millaisia havaintoja Venäjän valtiojohtoisessa mediassa (Ykköskanava) käytettiin toistuvasti eläkeuudistusta käsittelevässä uutisoinnissa alkusyksystä vuonna 2018 kun lakialoite eteni duumassa?
- 2.) Mitä valtionmedian käyttämät kehykset kertovat venäläisen median ja valtiovallan välisen suhteen luonteesta?

2 TEORIAKONTEKSTI

Modernisaatioparadigma, eli yleisesti hyväksytty tulkinta yhteiskuntien kehittymisestä kohti moderneja arvoja ja rakenteita sekä paradigman tulkintaa tukeva yhteiskuntatutkimus on perinteisesti luonnehtinut yhteiskuntien siirtyvän yksinomaan kohti markkinaliberaalia talousjärjestelmää ja demokraattisia instituutioita (Weber 1919/2009; Parsons 1949). Modernisaatioparadigman hengessä myös Venäjän yhteiskunnan on odotettu omaksuvan länsimaiset poliittiset ja taloudelliset rakenteet ja tämän myötä länsimaisen arvojärjestelmän. Myöhempi yhteiskuntatutkimus on täydentänyt modernisaatioparadigman ehdottamaa ajatusta transiitiokehityksestä. Levitskyn ja Wayn (2002) mukaan transitionäkökulma on harhaanjohtava, sillä se tarkastelee kapeasti hyvin erilaisten yhteiskuntajärjestelmien, kuten heikkojen demokratioiden tai hybridijärjestelmien, kehittymistä. Transitiomallin mukaan yhteiskuntien odotetaan muuttuvan demokraattisiksi, vaikka empiiristen havaintojen perusteella tällaisten yhteiskuntien kehitys näyttäisi pysähtyneen tai pitkittyneen. (Levitsky & Way 2002, 51–52.) Vaikka joidenkin yhteiskuntajärjestelmien siirtyminen kohti demokratiaa noudattaa transitiomallin ehdottamaa kaavaa, näin ei tapahdu kaikkien yhteiskuntien kohdalla. Monien puolidemokraattiseksi luokiteltujen yhteiskuntajärjestelmien modernisaatio on pysähtynyt tai jopa kehittynyt hyvinkin erilaiseksi yhteiskunnan erilaisilla osa-alueilla. Näin on käynyt esimerkiksi Venäjällä. (Ks. esim. Herbst, 2001; Grsekovits 2004, 201–225; Carothers, 2002.) Erilaisten hybridijärjestelmien niputtaminen hitaasti kehittyviksi demokratioiksi on myös ongelmallista, sillä demokraattisten ja autoritääristen piirteiden lähtökohdat eri yhteiskunnissa ovat muotoutuneet historiallisesti erilaisiksi. Siksi modernisaatio eri yhteiskunnallisessa kontekstissa voi näyttäytyä erilaisena kehityksenä taloudessa, ihmisoikeuksissa ja demokratian kehittymisessä (Levitsky & Way 2002, 52). Yhteiskuntien transitomaista luonnetta osoittavaa teoriaa on haastanut esimerkiksi perinnemalli, joka korostaa Venäjän omien valintojen merkitystä modernisaatioprosessissa, esimerkiksi markkinoiden, ammatillisen oikeusjärjestelmän ja poliittisesti neutraalin hallinnon kehittymisessä (Heusala 2005, 339–340; Larjavaara 2007, 220, 248; Pabst 2013, 180, 187–188). Ajatusta Venäjän ”omasta modernisaatiosta” tukee myös empiirinen havainto demokratiakehityksen pysähtymisestä ja autoritäärisen hallintomuodon vahvistumisesta 2010-

luvulla. Venäjä näyttää yhä enenevässä määrin siirtyvän kohti epädemokraattista hallintotyyppiä, jota leimaa presidentin itsevaltaisen hallintotavan lisääntyminen, vallan keskittäminen ja poliittisten vapauksien rajoittaminen. (Gel'man 2015, 6–8.)

Modernisaationteorian transitiomaisen kehityksen sijaan tutkijat Markku Kivinen ja Terry Cox (2016) ehdottavat Venäjän institutionaalista kehitystä tulisi tarkastella strukturaation valossa (Kivinen & Cox 2016, 7). Strukturalismi, termin laajassa merkityksessä, viittaa Ranskassa 1950–1960-luvulla yleistyneeseen paradigmaan, joka yhdisti yhteiskuntatieteet, ihmistieteet, kielitieteen, psykologian ja antropologian ja nivoi näiden tieteenalojen tutkimukset yhteiskunnalliseen käyttöön. Strukturalismi mahdollistaa keskusteluyhteyksien luomisen monenlaisten tieteenalojen välillä, sillä se pyrki tulkitsemaan kielellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen rakenteiden avulla yhteiskunnallisia ja kulttuurisia ilmiöitä. Alun perin strukturalismi tarkoitti suuntauksen edustajille epäilyn filosofiaa ja paljastamisen paradigmaa. Ranskalaisen epistemologian¹ perinteeseen nojautuen strukturalismi siis pyrki paljastamaan tieteellisen ajattelun ja arki ajattelun välisen kuilun. (Dosse, 2011 s 14–15, 27.) Strukturalismia on myös hyödyntänyt sosiologi Anthony Giddens. Hänen strukturaatioteorian (1979) ytimessä on ajatus siitä, että yhteiskunnan rakentumisprosessit syntyvät aikaan ja paikkaan sidotuista sosiaalisen vuorovaikutuksen prosesseissa. Vaikka Giddens kritisoi joitain strukturalismin näkemyksiä, kuten sosiaalisten järjestelmien uusiutumisen yksinomaan mekaanisesti (Giddens 1976, 121), hän kuitenkin näkee yhteiskuntaelämän eri osa-alueiden linkittyvän keskenään yhteiskuntarakenteiden (strukturi) ja järjestelmien (systeemi) kautta ja näiden elävän ja muuttuvan keskinäisen vuorovaikutuksen ansiosta. (Giddens 1979/1984, 20.) Yhteiskuntarakenteita, eli struktuureita, ovat kaikki ne tavat, joilla kokonaisuuden ja sitä jäsentävien osatekijöiden välinen suhde ilmenee yhteiskunnallisissa uusintamisprosesseissa, kuten perinteissä, instituutioissa ja rituaaleissa (emt., 110–112). Erityisesti instituutioilla, joilla strukturaation yhteydessä tarkoitetaan usein yhteiskunnalle tyypillisiä käyttäytymismalleja, on keskeinen merkitys yhteiskunnallisten järjestelmien aika- ja paikka-perustaisessa määrittelyssä. Normein lisäksi yhteiskuntarakenteisiin

¹ Ranskalainen epistemologian malli eroaa yleisestä epistemologian tietoteoreettisesta määritelmästä, sillä se ei pyri määrittelemään, mitä tieto on, vaan on kiinnostunut siitä, millaisien prosessien ja tulkintojen avulla yhteiskunnallisiin käytänteisiin rakentunutta tietoa ylläpidetään ja siirretään, ja miten tieto säilyy yhteiskunnan muistissa, nousee esille ja muuttaa yhteiskuntaa kulloisessakin kontekstissa (ks. esim. Rahkola 2004, 151–161; Payne 1997, 103–115, Foucault, 1972/2002 196–215). Tässä työssä turvaututaan yhteiskuntatieteisiin vaikuttaneisiin historiallisiin tai episteemisiin strukturalismin edustajien, Louis Althusserin, Pierre Bourdieun ja Michael Foucault'n, pohdintoihin (Dosse 2011, 14–15).

liittyvät resurssit. Resurssit ovat välineitä, joiden avulla valtaa yhteiskunnassa käytetään. (Emt., 157.) Giddensin teorian mukaan yhteiskuntarakenteita käytetään sekä yhteiskuntajärjestelmien välineenä että niiden tuotoksina. Tätä Giddens kuvaa termillä rakenteiden kaksinaisuus (emt., 118). Järjestelmä, eli systeemi, viittaa puolestaan laajimmassa merkityksessään vastavuoroisiin riippuvuussuhteisiin ja niiden uusintamiseen. Järjestelmiä tuotetaan vuorovaikutteisessa suhteessa, jossa yhdessä tai useammassa osatekijässä tapahtuva muutos panee alulle ketjureaktion, eli muuttaa jotain toisissa osatekijöissä (Emt.,123–124.) Rakenteiden ja järjestelmien voidaan ymmärtää ylläpitävän ja uusintavat taloudellista ja poliittista valtaa yhteiskunnassa toimijoiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja toiminnan tuloksena (emt., 145–146). Strukturalismin vahvuus on se, että strukturalismi yhdistää kulttuurin ja vallan. Strukturalismi näkee, että ihmisten toimintaa ohjaa se, mihin yhteiskuntarakenteen osaan he sijoittuvat ja millaisia resursseja ja rajoitteita tähän osaan liittyy. Täten myös Venäjän kehittymistä kohti moderneja rakenteita ei pidä nähdä eräänlaisena kehityksenä, joka tapahtuisi itsestään ilman aktiivisia toimijoita. Myös Venäjän modernisaatioprosessissa vaikuttavat toimijat, jotka tarkkailevat itseään, muuttavat aikomuksiaan ja toimintaansa. Venäläisiä instituutioita ei siis tule nähdä suoraviivaisesti ennalta määrättyjen arvojen ja toimintaperiaatteiden kokonaisuutena. (Kivinen & Cox 2016, 8.) Myöskään Venäjää itseään ei voi pitää koherenttina tai johdonmukaisena toimijana. Pikemminkin se tulisi nähdä monimutkaisena institutionaalisenä jännityskenttänä, joka muodostuu erilaisista strukturaatioprosesseista, joiden sisällä toimijat aktiivisesti tuottavat tapahtumaketjuja omien ja usein ristiriitaisten intressien ja aikomusten mukaisesti. (Emt., 9.)

2.1 Kulttuuriteoreettinen lähestymistapa

Median kehitystä kuvaava kriittinen kirjallisuus näyttää olevan yksimielinen siitä, että Venäjän kaltaisissa autoritäärisyyden jo kertaalleen hylänneissä niin kutsutuissa post-autoritäärisissä yhteiskunnissa instituutiot, esimerkiksi mediajärjestelmä, eivät välttämättä muutu länsimaiden tapaan vapaaksi demokraattisten instituutioiden omaksumisen myötä. On kuitenkin erimielisyyksiä siitä, miksi näin tapahtuu. Poliittisten talouden teoria ehdottaa, että esimerkiksi useimpien post-kommunististen valtioiden mediajärjestelmissä normien muotoutuinen on seurausta poliittis-taloudellisista tekijöistä, kuten median omistajista, mainostajista sekä valtion ja markkinoiden paineesta. Kulttuuriteoria puolestaan korostaa, että mediamuutosta selittää ensisijaisesti maalle tyypilliset kulttuuriperinteet ja historia. (Wijayanto 2019, 281–282.)

Kulttuuri on laaja käsite, ja termi itsessään on jatkuvan muutoksen ja uudelleenmäärittelyn tilassa (Hanitzsch ym. 2011, 274). Journalistisen tutkimuksen kontekstissa kulttuurin käsite voidaan määritellä kuudella tavalla. Mediatutkimuksessa kulttuurin ajatellaan muovaavan toimintaympäristöä, jossa journalistit toimivat ja tuottavat uutiskehyksiä. Alueellisessa lähestymistavassa journalistisia toimintatapoja muovaava kulttuuri määritellään rajatuksi maantieteelliseksi järjestelmäksi. Kulttuurin essentialistinen määritelmä viittaa kulttuurin kantajien yksittäisiin ominaisuuksiin, kuten rotuun, sukupuoleen, uskontoon tai etnisyyteen. Ne vaikuttavat laajempaan journalistiseen kulttuuriin. Kulttuuri termiä voidaan käyttää myös ilmaisemaan olosuhteita, kuten journalistien elämäntapoja ja identiteettejä, joiden avulla yksilöt tekevät eroa itsensä ja muiden välille. Kulttuurin arvokeskeinen määritelmä viittaa yhteisölle tyypilliseen arvojoukkoon, kuten asenteisiin ja vakaumuksiin. Organisaatiokulttuurilla voidaan viitata esimerkiksi organisaation käytäntöihin ja arvoihin, jotka erottavat sen toisista organisaatioista. Ammattikulttuuri kuvaa ammattiryhmän sisällä tietoisesti omaksuttuja ideologisia näkemyksiä, joita ammatin edustajat jakavat. (Hanitzsch 2006, 170–174.) Laajassa vertailussa on osoitettu, että eri puolilla maailmaa ja hyvin erilaisissa journalistisissa kulttuureissa riippumattomuutta, puolueettomuutta, luotettavuutta, poliittisten tiedon välittämistä ja hallituksen valvontaa pidetään tärkeinä. Myös faktojen raportointia ja yleisten eettisten periaatteiden noudattamista arvostetaan maailmanlaajuisesti, vaikka on osoitettu, että suhtautuminen eettisiin näkemyksiin on joustavampaa länsimaiden ulkopuolella. (Hanitzsch ym. 2011, 274.)

Kulttuuri siis ilmenee sekä yksilön toimintatavoissa että laajemmassa yhteisöjen välisessä vuorovaikutuksessa. Kulttuurin termillä voidaan myös viitata yhteiskunnan hallintotapaan liittyviin perinteisiin, jotka ohjaavat valtion ja instituutioiden välistä vuorovaikutusta yhteiskunnassa. Näin kulttuuriin liittyy olennaisesti ajallinen ulottuvuus. Polkuriippuvuustermiä käytetään kuvaamaan kulttuurille ominaista menneisyyden voimakasta vaikutusta nykyisyyteen ja tulevaisuuteen (North 1994, 364.) Esimerkiksi Venäjän kulttuurisessa kontekstissa taloudelliset purkutalkoot ja kapitalistisen talousjärjestelmään siirtyminen, demokraattisten instituutioiden omaksuminen ja uuden sananvapauslain käyttöönotto 1990-luvulla muokkasivat venäläisiä mediainstituutioita ja journalistista kulttuuria institutionaalisella tasolla (Vartanova 2015, 126, 139). Valtion ja yksilön välistä vuorovaikutussuhdetta vuosisatoja määrittäneet epäviralliset normit ja perinteet, kuten yksilön alisteisen suhde valtiovaltaan, kuitenkin johtivat siihen, että venäläisessä journalistisessa

kulttuurissa valtio on säilyttänyt paternalistisen roolin suhteessa tiedotusvälineisiin (Arutunyan 2004, 77–78; Vartanova 2012, 123). Tämä tarkoittaa sitä, että valtion hallintaa tiedotusvälineissä ei luoda yksinomaan institutionaalisissa rakenteissa, vaan sitä toistetaan arjen rutiininomaisissa käytännöissä, kuten yleisön omaksutuissa toimintamalleissa (Kiriya 2019, 15–16). Venäjän valtion ja median suhdetta tarkasteltaessa tuleekin kiinnittää huomiota myös siihen, millaisia epävirallisia rajoituksia ja kulttuurisia perinteitä mediatoimintaan liittyy sekä millaisia normeja julkisen sektorin muodostumiseen, kulttuurituotteiden kuluttamiseen ja valtionuudistuksiin liittyvään viestintään liittyy. (Kiriya 2019, 15–16; Vartanova 2012, 132, 121, 123.)

Teoreettisesti edellä kuvattua kulttuurin ja poliittis-taloudellisten voimien vuorovaikuteista suhdetta voidaan tarkastella Pierre Bourdieun (1981/1987; 1995/2005) kenttäteorian avulla. Sen mukaan yhteiskunta koostuu erilaisista kentistä, joissa vallitsee omat säännöt ja eriarvoiset sosiaaliset suhteet toimijoiden välillä. Bourdieun mukaan esimerkiksi median kehystäminen tapahtuu sosiaalisen toiminnan kentällä, jossa toimijoiden vuorovaikutusmahdollisuudet ja asema määräytyvät resurssien mukaan. Journalismi itse sijoittuu kulttuurisen tuotannon kenttään. (Bourdieu 1995/2005, 29–30.) Kulttuurisen tuotannon kenttä kuuluu osaksi laajempaa yhteiskunnallisen vallan kenttää, jossa erilaiset toimijat kamppailevat keskenään. Valtaresursseja Bourdieu kutsuu pääomaksi ja niistä tärkeimpinä hän näkee taloudellisen ja kulttuurisen vallan. (Bourdieu 1981/1987, 106–107.) Kulttuuri on journalismille ominainen pääomatyyppi. Bourdieun mukaan: mitä suurempi kulttuuripääoma journalistisella kentällä on, sitä autonomisempi, journalismi on. (Bourdieu, 1995/2005, 42–43 57.) Rodney Benson (1999) toteaa, että Bourdieun kenttäteoriaa voidaan soveltaa erityisesti muutoksen analysoimisessa ja sen avulla voidaan tutkia journalismin suhdetta muihin yhteiskunnallisiin kenttiin (Benson 1999, 472.) Bourdieun teoria havainnollistaa, kuinka uutisen lopputulos on perimiltään monien toimijoiden vaikutusten ja erilaisten valtakamppailujen tuotos. Benson painottaakin, että journalistisessa analyysissä tulisi siksi huomioida myös resurssit, voimasuhteet ja poissuljetut toimijat ja näkökulmat, jotka vaikuttavat journalistien käyttämiin kehyksiin (Benson 1999, 466).

2.2 Hyvinvointi ja yhteiskunnallisen vallan kenttä

Koska journalistien kehystäminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden instituutioiden kanssa, tulisi ymmärtää myös näiden instituutioiden valtakamppailujen luonne yhteiskunnallisen vallan

kentällä. Tehdessä hyvinvointipolitiikkaa toimijat käyvät poliittisia kamppailuja, ajavat omia etujaan ja pyrkivät uudelleenmäärittelemään yksilön ja yhteiskunnan roolia elämänriskien hallinnassa. Yhteiskunnat ja niiden hyvinvointimallit eroavat toisistaan, koska etuja ajavien yksilöiden ja ryhmien, kuten politiikan ja kansalaisyhteiskunnan, keskinäiset voimasuhteet ja resurssit eroavat toisistaan eri yhteiskunnallisissa konteksteissa. (Bonoli & Shinkawa, 2005 8.)

Venäjän yhteiskunnallisen vallan kentällä voidaan havaita neljä trendiä, jotka ohjaavat sitä, millaisia hyvinvointiin liittyviä poliittisia päätöksiä voidaan tuottaa. Ensimmäinen liittyy päätöksenteon rakenteisiin ja politiikan toteuttamiseen. Venäjälle näyttää olevan tyypillistä se, että valtiovallalla on vahva rooli ja poliittiset kamppailut sosiaalipoliittisella areenalla ovat olemattomat (Sakawa 2007, 135.) Löyhästi järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta ja kansalaisyhteiskunnan niukat resurssit vaikuttavat siihen, että poliittisissa valtakamppailuissa kansalaisyhteiskunnan vaikutusvalta on olematonta. Tämä johtaa Venäjälle tyypillisiin hyvinvointijärjestelmään liittyviin ongelmat, kuten yhteiskunnallisten etujen organisoimattomuuteen ja niiden löyhään demokraattiseen edunvalvontaan. (Kainu, Kivinen, Kuhnle & Li 2019, 430). Toiseksi Venäjän hallinnolle näyttää olevan tyypillistä retoriikan ja politiikan välinen epä johdonmukaisuus (Kulmala, Kainu, Nikula & Kivinen 2014, 550). Tämä näkyy esimerkiksi terveydenhuollon ja muun inhimillisen kehityksen osuuksissa. Ne ovat pysyneet valtionbudjetissa kutakuinkin samoina eläkkeitä ja perhe-etuja lukuun ottamatta. Finanssipolitiikka siis ohjaa merkittävässä määrin sosiaalipolitiikan tekemistä, vaikka valtiovallan retoriikassa korostetaan jatkuvasti sosiaalipolitiikan merkitystä. (Kainu ym. 2019, 430, 432.) Kolmanneksi Venäjän hyvinvointiin liittyvät päätökset näyttävät olevan alisteisia globaaleille trendeille. Venäjällä voidaan esimerkiksi havaita maailmanlaajuisia hyvinvointipolitiikan tekemiseen vaikuttavia ilmiöitä, kuten valtion hyvinvointipalveluiden ulkoistaminen ja hajauttaminen. (Cook, Holm-Hansen, Kivinen, & Kuhnle 2019, 293–296.) Duuma hyväksyi jo vuosina 2000–2004 lakimuutokset, joiden myötä eläkevakuutus yksityistettiin osittain, asuntosektori vapautettiin ja vakuutusmarkkinoiden merkitystä terveydenhuollossa kasvatettiin (Cook 2013, 27). Neljänneksi kyselyiden mukaan suurin osa venäläisistä suhtautuu Venäjän julkisten hyvinvointipalveluiden laatuun epäillen ja kokee erityisesti tyytymättömyyttä niiden hallintorakenteisiin. Silti paradoksaalisesti suurin osa venäläisistä pitää valtiota tärkeimpänä instituutiona hyvinvointipalveluiden tuottamisessa. Ihmiset uskovat, että valtion julkiset palvelut takaavat

palveluiden tasa-arvoisen saatavuuden, vaikka niiden laatu olisi keskinkertaista. (Kulmala ym. 2014, 545.) Venäjän lainsäädännölliset uudistukset näyttävät kuitenkin edistävän hyvinvointivaltion mallia, joka perustuu vahvasti markkinatalouden logiikalle (ks. esim. Chandler 2004, 24–43). Valtion on lainsäädännön keinoin myös ulkoistanut vastuun hyvinvoinnista kansalaisyhteiskunnalle erilaisilla käytännöillä, kuten vähentämällä hyväntekeväisyyteen ja yritystoimintaan kohdistettavaa verotusta (Kainu ym. 2019, 432). Tämä illustroi hyvin, millaisia kamppailuja venäläisellä yhteiskunnallisen vallan kentällä ilmenee ja millaisissa olosuhteissa valtionmedian journalistit tuottavat uutiskehyksiään käsitellessään eläkeuudistusta. Työn toinen kysymys pyrkii luonnehtimaan sitä, millaiseksi median ja valtiovallan välinen suhde muotoutuu vuorovaikutustilanteessa, jossa journalismi tasapainottelee kentällä ilmenevien kulttuurivoimien ja poliittistaloudellisten voimien välillä.

2.3 Joukkoviestintä, politiikka ja valta

Poliittisen viestinnän tutkimuksessa kehysten on nähty toimivan siltana poliittisen eliitin diskurssin ja massojen julkisen mielipiteen välillä. Poliittinen eliitti pyrkii vaikuttamaan paitsi siihen, mitä tietoa media politiikasta välittää myös siihen, miten tieto mediassa ilmenee. (Nelson, Oxley & Clawson 1997, 224.) Vallan, eliitin ja politiikan roolia kehystämisessä tutkivat kriittiseen paradigmaan nojaavat tutkimussuuntaukset viittaavat siihen, että media hyödyntää politiikan käyttämiä symboleita ja retorisia keinoja kehystäessään omat tarinansa. Edward Herman ja Noam Chomsky (1988) väittävät, että tiedotusvälineet eivät ole muista yhteiskunnallisista instituutioista vapaita. Median turvautuessa rajalliseen lähdejoukkoon raportoinnissaan ja alistuessa median omistajien, mainostajien, suhdetoiminta-ammattilaisten ja voittoa tavoittelevan liiketoimintamallin painostukseen tiedotusvälineet itse asiassa varmistavat massojen suostumuksen eliittiä varten. (Herman & Chomsky 1988, 2, 3-35.) Näin journalismin voidaan nähdä ylläpitävän hallitsevien yhteiskuntaryhmien kulttuurista valtaa ja vallitsevaa ideologiaa. Ideologialla tarkoitetaan kaikkia niitä ajatusmalleja, joita joukkoviestimet valtarakenteen ”kätyrinä” levittävät. (Gitilin, 1980/2003, 10.) Toinen kriittisestä paradigmasta kumpuava näkemys korostaa vallan suhteellista roolia. Kriittisen viestintäteorian mukaan yhteiskunnallinen valtarakenne muokkaa ihmiset ideologisiksi subjekteiksi, eli saa ihmiset alistumaan vallitseviin vallankäytön muotoihin. (Althusser 1976/1984, 136–137.) Vallitseva ideologia kamppailee jatkuvasti säilyttääkseen asemansa niiden silmissä, joita sen avulla alistetaan (Kunelius 2003, 213).

Todd Gitlin (1980) kutsuu tätä massojen yksimielisyyden järjestämiseksi vallitsevan järjestyksen hyväksi, eli hegemoniaksi. Yleiseen mielipiteeseen liittyvä ajatus hegemoniasta tarkoittaa ylhäältä päin tuleva suostuttelua, joka yhdistyy alhaalta päin tulevaan myöntymiseen. (Gitlin 1980/2003, 253.)

Stuart Hallin (1978) mukaan median kehystäminen perustuu ryhmän jäsenten keskuudessa jaetulle laajalle kulttuuriselle tietoisuudelle. Ilman tätä tietoisuuden muotoa ryhmän jäsenet eivät pystyisi kommunikoimaan keskenään. Tiedotusvälineet, joiden käytännöt ovat laajalle levinneet, rakentavat johdonmukaisesti odotuksia yhtenäisestä, ryhmän keskuudessa jaetusta tai kansallisesti määritellystä kulttuurisesta tietoisuudesta. (Hall 1978/1987, 55.) Tiedotusvälineiden kehyksissä on tämän vuoksi voimaa. Ne määrittelevät, mitkä tapahtumat nousevat laajaan tietoisuuteen ja miten tapahtumia tulkitaan. Joukkotiedotusvälineissä ilmenevät journalistiset kehykset ylläpitävät vallitsevaa järjestystä sekä toisintavat valtaeliitin näkemyksiä. Näin käy, koska tuottaessaan määritelmiään sosiaalisesta todellisuudesta ja ihmisten paikassa siinä journalistiset kehykset rakentavat kuvaa yhteiskunnasta, joka edustaa aina jonkun tietyn ryhmän intressejä. Tiedotusvälineissä ilmenevät kehykset toistavat eliitin näkemyksiä näennäisesti riippumattomina, koska joukkotiedotusvälineet itse ovat saaneet yhteiskunnallisessa tietoisuudessa arkipäiväisen ja itsestään selvän luonteen ja tiedotusvälineiden institutionaalinen valta perustuu ihmisten tai ryhmien edustamiseen. (Emt. 1978/ 1987, 57–59.) Poliittisen viestinnän tutkimuksessa kehysten tutkimus on ollut keskeisessä roolissa, koska se auttaa paljastamaan tiedotusvälineiden näennäisen riippumattomuuden ja auttaa hahmottamaan monimutkaista vuorovaikutussuhdetta poliittisten toimijoiden ja tiedotusvälineiden välillä (ks. esim. Entman 2004). On kuitenkin epäselvää, missä määrin kehystämisen termiä voidaan hyödyntää ei-demokraattisten yhteiskuntien kontekstissa. Tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että viestien vastaanoton näkökulmasta julkisen mielipiteen muodostumiseen vaikuttavat samankaltaiset mekanismit sekä demokratioissa että autoritäärisissä järjestelmissä. Demokratioissa, kuten Yhdysvalloissa, poliittisille viesteille altistumiseen näyttää vaikuttavan vastaanottajan koulutuksen taso, poliittisen osallistumisen määrä ja tieto politiikasta (Key 1961, 315–344). Vastaavasti autoritäärisissä yhteiskunnissa niiden jäsenet, joilla on vähiten resursseja, kuten koulutusta, altistuvat todennäköisimmin poliittisille viesteille (Geddens & Zaller 1989, 342).

2.3.1 Informaatiovaikuttaminen, propaganda vai kehystäminen?

Yksi keino tarkastella sosiaalipolitiikka osana median ja vallan vuorovaikutussuhdetta on sosiaalipolitiikan tarkastelu välineenä jonkin vallan tavoitteen saavuttamiseksi. Tomas Remington (2019) ehdottaa, että Venäjällä toteutetut sosiaalipoliittiset päätökset voidaan tulkita eräänlaisena vastaiskuna ulkoisiin uhkiin. Niille Venäjän altistavat energioresurssien maailmanlaajuisien hintojen äkilliset muutokset ja pääoman valuminen ulkomaille. Venäjä käyttää erilaisia keinoja taloudellisen asemansa vahvistamiseksi, kuten muutoksia eläkelainsäädännössä, ennen kaikkea suvereniteettinsa turvaamiseksi. Remingtonin mukaan näin kävi esimerkiksi vuoden 2008 taloustaantumien jälkeen, vuoden 2009 öljykriisin jälkeen ja Krimin niemimaan miehitystä seuranneiden pakotteiden jälkeen. (Remington, 2019, 310–311.) Näin sosiaalipolitiikasta itsestään tulee väline vallan päämäärille.

Pragmaattisen lähestymistavan näkökulmasta informaatiosta, esimerkiksi kielen käytöstä, voi myös tulla sosiaalisen vuorovaikutuksen ja vallankäytön väline (Niiniluoto 1997, 26). Ymmärtääkseen Venäjän valtionmedian suhdetta valtiovaltaan ja valtionmediassa ilmenevää julkista keskustelua eläkeuudistuksesta, tulee ymmärtää millaisessa informaatiotoimintaympäristössä venäläiset instituutiot toimivat ja journalistit tuottavat kehyksiään. Informaatiotoimintaympäristö viittaa toimintakenttään, jonka sisällä informaation kantajat, kuten kielelliset merkkijärjestelmät ilmenevät. Informaatio itsessään voi olla ei-kielellistä tai kielellistä. Suppeassa merkityksessä informaatio voidaan ymmärtää prosessina, jossa informaation kantajat välittävät tai tallentavat viestejä. (Emt., 23.) Semiotiikan näkökulmasta informaatio ei ole pelkästään viestin välittämistä, vaan myös sen tulkintaa ja viestinnässä syntyviä merkityksiä (emt., 23–24). Nyky-yhteiskunnissa informaation määrä kasvaa jatkuvasti, sillä yksittäiset toimijat tuottava ja käyttävät informaatiota ja dataa yhä enenevässä määrin omiin tarkoituksiin. Tämä tekee totuudenmukaisen ja valheellisen informaation erottelemisesta hankalaa. (Hietanen 2005, 91.) Internetin myötä informaatio on myös yhä verkottuneempaa, jolloin mediavälineiden merkitys tiedon leviämiseksi kasvaa (ks. esim. Lehto & Limnell 2017, 198; Bachmann 2015, 90). Median merkityksen kasvu informaation levittymisessä onkin vaikuttanut esimerkiksi konflikteihin ja muuttanut niiden painopistettä aseellisesta voimakäytöstä kohti ei-aseellisia keinoja (Wither 2016, 76). Hybridi- ja informaatiotosodankäynnin käsitteet ovat nousseet viime vuosina keskeisiksi puolustus- ja turvallisuuspolitiikan tutkimuksessa, mutta yhtä lailla ne

voidaan nähdä hyödyllisiksi Venäjän julkisen keskustelun kontekstissa. Hybridivaikuttamisen tutkimus tutkii kaikkia niitä keinoja, joilla informaatiota voidaan käyttää valtion etujen ajamiseen. Hybridivaikuttamista voidaan käyttää osana hybridisodankäyntiä, jolloin toista osapuolta pyritään heikentämään sekä fyysiseen infrastruktuuriin kohdistettavilla kyberoperaatioilla, että informaatiovaikuttamisella, eli hyödyntäen tiedon manipuloinnin strategioita tiedotusvälineissä. (Emt., 74–75.) Venäjän kontekstissa hybridivaikuttamista on tutkittu vuoden 2014 Krimin miehityksen ja Itä-Ukrainan tapahtumien jälkeen (ks. esim. Erol & Safak 2015, 261–277; Renz & Smith 2016, 1–23). Tutkijoiden mukaan Ukrainan sodan aikana, erityisesti vuosina 2014–2017, Ukraina oli Venäjän hybridivaikuttamisen kohteena (Pernik, 2018 61–64).

Puolustus- ja turvallisuuspolitiikan tutkimuksessa informaatiovaikuttamisen rinnalla käytetään usein myös strategisen kommunikaation käsitettä. Sillä tarkoitetaan informaatiovaikuttamisen taktiikkaa, joka tähtää pitkän aikavälin päämäärän ja sitä voidaan hyödyntää ilman varsinaista konfliktitilannetta. Strategiseen kommunikaatioon liittyy olennaisesti ajatus kansallisesta narratiivista ja strateginen kommunikaatio voidaan nähdä keinona viedä kansallisia narratiiveja eteenpäin media-alustoja hyödyntämällä. (Sirén, Huhtinen & Toivettula 2011, 14,16.) Venäjän poliittinen johto näyttääkin kohdistavan aktiivista strategista viestintää sekä ulkomailla että kotimaassaan. Tämän puolesta puhuvat niin poliittisen eliitin viestinnälliset strategiat, jolle on tyypillistä totuuden kiertely, välttely ja tietojen monitulkintaisuus, että niin kutsutut Venäjän trollitehtaat. Trollit ovat Internetissä toimivat usein anonyymejä keskustelijoita, joiden tarkoitus on edistää tiettyä kantaa, levittää valheellista tietoa, hämmentää tai johtaa harhaan Internetin muita käyttäjiä. Hallituksen strategiana näyttää olevan kyynisyyden synnyttäminen kansalaisissaan, joka irrottaa heidät poliittisen päätöksenteon prosessista. Venäjän poliittiset trollit pyrkivät heikentämään liberaaliin hallintotapaan kuuluvia normatiivisia peruspilareita, kuten vaaleja, demokratiaa ja itsemääräämisoikeutta, vetoamalla näihin periaatteisiin retorisesti, mutta samaan aikaan pilkkaamalla niitä käytännössä. Kremlia² tukevat trollit siis hyödyntävät kansalaisten kriittistä ajattelua ja osallistumista osaksi Internetissä käytävää julkista keskustelua. Kansalaiset passivoituvat, kun heidän sitoutumisensa julkiseen keskusteluun osoittautuu turhaksi Internet-

² Tässä on syytä huomauttaa, että hybridi- ja informaatiovaikuttamisen tutkimus ei ole osannut tarkastella Venäjän poliittisen johdon koostumusta, tavoitteita ja menetelmiä tarpeeksi monipuolisesti. Gherde (2015) nimittää poliittisia intressejä ajavaa ryhmää Kremliksi. Hänen mukaansa Kreml koostuu useista eri eturyhmistä eikä se asetu selkeästi minkään ideologisen jakolinjan taakse. Sen tavoitteet ilmentävät eri poliittisia suuntauksia ja niiden taustalla vallitsee pyrkimys löytää valtion yhtenäisyyttä tukeva historiallinen narratiivi. Kremlin keinot tähän ovat epäjohtamukaiset, joten sen tuottamat narratiivit ovat ajoittain ristiriidassa toistensa kanssa. (Gherde 2015, 150–151.)

yhtenäisen kulttuurisen murenemisen vuoksi (Pain 2011, 20). Menetelmän puolesta puhuu myös se, että kehyskirjallisuus ei tunne käsitteellistä vastaavuutta suostuttelun ja kehystämisen välillä. Psykologisella tasolla propagandan suostuttelu kuitenkin voidaan erottaa kehystamisestä. Suostuttelu pyrkii muuttamaan mielipiteitä tarjoilemalla positiivista tai negatiivista tietoa kohteesta, josta vastaanottajalla ei ole aiempaa tietämystä tai uskomusjärjestelmää. Kehyttäminen sen sijaan aktivoi vastaanottajan muistissa olevaa tietoa ja ehdottaa, kuinka sitä voi tulkita. (Nelson ym. 1997, 225.) Kehystuskimaksessa on perinteisesti pyritty kuvaamaan sitä, missä määrin portinvartijat, kuten toimittajat, vaikuttavat siihen, miten tietoa yleisölle tarjotaan ja millaisia tulkintoja siitä tehdään. Jörg Matthes ja Christian Schemer (2012) väittivät, että kehyttäminen, ei sisällä tarkoitusta muuttaa vastaanottajan käsityksiä aiheesta toisin kuin suostuttelu (Matthes & Schemer 2012, 320–321). Tällainen lähestymistapa tietoon on tyyppillistä nimenomaan demokraattisille yhteiskunnille, mutta myös joillekin autoritäärisille yhteiskunnille erityisesti sellaisille, jotka rajoittavat julkista aluetta vain osittain (Savin, Kashirskikh & Mavletova 2018, 474). Kehyksen yhteydessä on kuitenkin muistettava, että niihin liittyy usein nk. demokraattinen ennakoasenne, eli oletus siitä, että ihmiset altistuvat useille vaihtoehdoille selitysmalleille, joiden pohjalta ihmiset voisivat muodostaa mielipiteitään (Converse 2006, 2).

Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan, kuinka Venäjän mediajärjestelmä asemoituu osaksi yhteiskunnallisten kamppailujen kenttää sekä millaisia kulttuurisia ja institutionaalisia rooleja se yhteiskunnassa saa. Työssä ei tarkastella Venäjän mediajärjestelmää kattavasti, vaan konseptualisoidaan keskeiset piirteet, jotka vaikuttavat valtionmedian ja valtiovallan välisen suhteen luonteeseen.

2.4 Mediajärjestelmän yhteiskunnallinen rooli

Freedom House (2020) luonnehtii, että Venäjällä ei ole vapaata mediaa ja kuvaa venäläistä mediaympäristöä sorretuksi (Freedom in the World 2020). Lehdistönvapausvertailussa Venäjä sijoittui sijalle 149 ja esimerkiksi objektiivisuuden ja tasapuolisuuden ihanteen toteutuminen venäläisissä valtionmedioissa jää kauas länsimaisista julkisen palvelun medioihin verrattuna (Reporters Without Borders 2020). Tämä antaa viitteitä siitä, millainen asema medialla venäläisessä yhteiskunnassa on ja millainen rooli sille on yhteiskunnassa annettu. Myös empiirinen

mediatutkimus antaa viitteitä siitä, että venäläinen mediaympäristö on vahvasti säänneltyä ja mediainstituutioiden sekä toimittajien autonomia on rajoittunutta.

Mediajärjestelmän käsite ja sitä kuvaavat teoriat ovat perinteisesti pyrkineet ymmärtämään joukkotiedotusvälineiden yhteiskunnallista roolia. Mediajärjestelmä terminä ei viittaa organisoituihin tai ennalta määrättyihin universaaleihin toimintatapoihin, vaan se voidaan ymmärtää eräänlaiseksi rajatuksi järjestelmäksi, jossa erilliset tiedotusvälineet käsittelevät kutakuinkin samoja uutistapahtumia ja jakava yhtenäisen kansallisen yleisön tai voivat liittyä toisiinsa median omistajien kautta. Järjestelmän muotoutumiseen vaikuttaa myös se, että erilliset tiedotusvälineet usein jakavat keskenään historialliseen kokemukseen perustuvaa journalistista kulttuuria (McQuail 2013, 119–120). Venäjän mediatutkimuksesta voidaan erottaa kolme tapaa, joiden puitteissa mediajärjestelmää on viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana tarkasteltu. Ensimmäisessä aallossa tutkijat yrittivät konseptualisoida venäläistä mediajärjestelmää vertaamalla sitä länsimaisiin mediajärjestelmiin post-kommunistisessa yhteiskunnassa. 2000-luvun puolessavälissä Venäjän mediajärjestelmän tutkimus keskittyi kartoittamaan kansallisia prosesseja taloudellisesti ja poliittisesti muotoutuneessa yhteiskunnassa. Tässä kohtaa keskeiseksi trendiksi nousi valtion ja median välinen suhde. Kolmannessa aallossa mediatutkimukseen vaikuttaa globaali teknologinen murros ja Internetin yleistyminen Venäjällä. (Lehtisaari & Miazhevich 2019, 1–2.) Nykytutkimusten valossa venäläinen mediajärjestelmä ymmärretään kaksitasoiseksi, eli dikotomiseksi mediajärjestelmäksi, jossa jotkut mediat, esimerkiksi kansallinen televisio, ovat hyvin tiukasti säänneltyjä, kun taas toisissa esiintyy vähemmän sääntelyä (Dunn 2014, 1425).

Mediajärjestelmän hahmottamiseksi voidaan käyttää vertailevaa mediatutkimusta. Esimerkiksi *Normative Theories of Media* -teoksen (Christians, Glasser, McQuil, Nordenstreng & White, 2009) kirjoittajat ovat kehittäneet kehikon, jonka avulla demokratioiden mediajärjestelmien piirteitä voidaan jäsenellä. Kirjoittajat asettavat normatiiviset perinteet sekä demokraattiset mallit eräänlaiselle janalle, jonka ääripäiden välillä media toimii. (Christians ym. 2009 s.73.) Toisessa ääripäässä on korporatistinen perinne, jossa media mukautuu kansallisen edun nimissä joihinkin yhteiskunnassa vallitsevien normien kuten valtion etu-, perhe- ja identiteettipolitiikan tai uskonnon osalta (emt., 20–21). Toisessa ääripäässä on liberalistinen perinne, joka korostaa monimuotoisuutta, kaitsee valtion sekaantumista ja ylistää median toimintaa markkinatalouden logiikan mukaisesti. Näiden kahden välimaastoon sijoittuu sosiaalisen vastuun perinne, joka pyrkii

korjaamaan liberalistisen äärimmäisen vapauden aiheuttamaa vajetta viestinnässä ja toisaalta vastustaa valtion liiallista roolia päätöksissä (emt., 23–25.) *Normative Theories of Media* -teoksen jaottelu perustuu klassiseen *Four Theories of Press* -teoriaan (Siebert, Peterson & Schramm, 1956), jonka kehittäjät pyrkivät ymmärtämään lehdistön kehityssuuntia vertaamalla niitä aikansa sosiaalisiin ja poliittisiin järjestelmiin (Siebert ym. 1956, 1–6.) Kolmas vertailevan mediatutkimuksen lähestymistapa ehdottaa valtiovallan ja median suhdetta tarkasteltavan neljän sfäärin avulla. Hallin ja Manchinin (2004) kehittämä malli ehdottaa mediajärjestelmien ymmärtämiseksi niiden tarkastelua joukkotiedotusvälineiden esiintyvyyden, mediamarkkinoiden kehittymisen, tiedotusvälineiden ja poliittisten toimijoiden välisien yhteyksien luonteen sekä journalismin profesionalisoitumisen näkökulmasta (Hallin & Manchini 2004, 21).

Mediajärjestelmäteorioiden valossa voidaan ymmärtää tietyssä paikassa ja tietylle historialliselle ajanjaksolle tyypillinen tapa organisoida viestintä ja ymmärtää median rooli yhteiskunnassa (Christians ym. 2009, 67–68). Edellä mainittujen vertailevan mediatutkimuksen teorioiden heikkous on kuitenkin se, että ne eivät ole kattavia. Teorioissa jaottelu perustuu rajattuun tarkastelujoukkoon, usein demokraattisiin yhteiskuntiin. Teorioiden kategorisoinnin soveltaminen sellaisinaan ei siis onnistu toisenlaisissa yhteiskuntamalleissa, tai niiden käsitykset yhteiskunnista ovat yksinkertaisesti vanhentuneet. Esimerkiksi jossain määrin venäläinen mediajärjestelmä näyttää sopivan korporatiivisen mallin perinteeseen, jota leimaa mediajärjestelmän ja valtiovallan välinen yhteistyö (Christians ym. 2009, 20). Ongelma on kuitenkin se, että määritelmällisesti Venäjä ole demokratia. Neljän lehdistöteorian valossa nykyuotoisen Venäjän mediajärjestelmää voisi jossain määrin luonnehtia autoritääriseksi. Autoritäärinen filosofian näkee, että kaikkien valtion sisällä toimivien instrumenttien tulisi tukea ja edistää vallassa olevan valtiovallan politiikkaa, jotta hallinto voisi saavuttaa tavoitteensa. Autoritäärinen kontrollijärjestelmä pyrkii ennen kaikkea kitkemään kaiken kansallisiin tavoitteisiin kohdistuvan kritiikin, jota se hallitsee mediavälineitä säätelemällä. (Siebert ym. 1956, 18–23, 27.) Mediamaisemaa leimaa voimakas kontrolli, valtionmedian käyttäminen poliittisiin tarkoituksien saavuttamiseen ja mediaomistajuuden rajoittaminen (emt., 1956, 18). Ongelma on kuitenkin Venäjän mediajärjestelmän monitasoisuus. Nyky-Venäjän tapauksessa valtionmedian voidaan löytää autoritäärisen mediajärjestelmän piirteitä, mutta teoria itsessään ei kuitenkaan pysty kattamaan lähinnä Internetissä toimivaa mediajärjestelmän suhteellisen vapaata aluetta. Teoria ei myöskään

huomioi laisinkaan tiedotusvälineiden evoluutiota digimurroksen aikakaudella sekä itse autoritääristen poliittisten järjestelmien luonteen muutosta. Myöskään Hallin ja Manchinin mallinnusta ei voi sellaisenaan soveltaa Venäjään. Elena Vartanova (2012) huomauttaa, että Venäjää tarkastellessa tulisi huomioida kulttuurikonteksti ja venäläisten sosiaalisten instituutioiden luonne. Ennen kaikkea valtiovallan ja median vuorovaikutukseen liittyvät perinteet ovat muokanneet venäläistä mediajärjestelmää nykyiseen muotoonsa (Vartanova 2012, 120). Vartanova esimerkiksi väittää (2012, 136), että venäläisten tiedotusvälineiden kehittymiseen ensisijaisesti kirjallisuuskritiikin ilmaisun välineeksi vaikuttaa edelleen odotuksiin ja rooleihin, joita tiedotusvälineille ja journalismille venäläisessä yhteiskunnassa annetaan. Venäläistä mediajärjestelmää voidaan siis teoriassa mallintaa vertaamalla sitä muiden maiden järjestelmiin, mutta toisaalta uuden modernisaatioparadigman hengessä venäläisen mediajärjestelmä tulisi ymmärtää ainutlaatuisena prosessina, jonka keskiössä ovat maan institutionaalista kenttää muovanneet valtakamppailut. Venäjän mediajärjestelmälle näyttääkin olevan luonteenomaista se, ettei Venäjällä ole yhtä yhtenäistä mediajärjestelmää, minkä takia sen normittaminen on ongelmallista. Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan tarkemmin venäläisen median ja keskeisten yhteiskunnallisten alueiden välistä vuorovaikutussuhdetta ja hahmotellaan löyhästi vertailevaan mediatutkimukseen tukeutuen Venäjän mediajärjestelmän luonnetta.

2.4.1 Media ja julkinen alue

Hallin ja Manchinin tarkastelussa mediajärjestelmät asemoituvat olennaisesti osaksi yhteiskunnan julkista aluetta (Hallin ym. 2004, 21). Jürgen Habermansin (1989) alkuperäisessä määrittelyssä julkinen alue viittaa yksilön ja valtion välissä sijaitsevaan avoimeen ja osallistavaan demokraattiseen fyysiseen tai institutionaaliseen tilaan keskinäiselle ajatuksenvaihdolle eri taustoista ja eri näkemyksiä edustaville yksilöille (Habermans 1962/ 1989 xi, 36). Habermansin normatiivista julkisen alueen teoria voi siis pitää eräänlaisena ideaalina, jossa julkinen tila ja objektiivisuuteen pyrkivä tiedonvälitys edistävät julkista keskustelua ja demokraattista poliittista osallistumista (Nieminen & Pantti 2012, 104). Internetin yhteiskunnallisten viestintärakenteiden horisontaaliseen luonteen uskottiin aikanaan mullistavan julkisen alue (Bordunova & Litvienko 2013, 32). Nykyinen mediatutkimus on enemminkin kyseenalaistanut Habermansin ideaalia julkisesta tilasta mediayhteiskunnissa. Mediayhteiskunnilla tarkoitetaan lähinnä joukkotiedotusvälineiden vaikutuksia nyky-yhteiskuntien monilla osa-alueilla, kuten

medialähtöisen prosessin vaikutusta politiikkaan ja poliittiseen viestintämalliin. (Mazzoleni 2008, 447–448.) Mediatyhteiskunnissa julkinen tila ei ole Internetin läpimurron myötä muuttunut tasa-arvoisemmaksi tai keskustelelevammaksi. Tosin kuin Habermansin malli ehdottaa näyttää siltä, että mediatyhteiskunnissa media ennemminkin toimii haarana erilaisten viestintävirtojen välillä ja tutkijat puhuvatkin median itsensä rakentamista julkisuuden tiloista. (Schulz 1997, 58–59.) Niin demokraattisissa kuin epädemokraattisissa yhteiskunnissa ideaali julkisen tilan osallistavasta tasa-arvoisesta luonteesta näyttää alistuvan sosiaaliseen todellisuuteen, jota luonnehtii yhteisön jäsenten lähtökohtaisesti epätasa-arvoiset mahdollisuudet ilmaista mielipiteitään, sosiaalisen pääoman epätasainen jakautuminen viestijöiden välillä ja median ja politiikan sisään rakennetut ennakoasenteet (Bordunova & Litvienko 2013, 32). Tämä ei ole sinänsä uusi ajatus, vaan kulttuuriteollisen kritiikin Frankfurtin koulukunnan marxilainen haara on jo 1800-luvulta kyseenalaistanut massakulttuurin ja kapitalistisen ideologian vieraannuttavaa vaikutusta ihmisten yhteiskunnalliseen toimintaan (Nieminen & Pantti 2012, 106). Näyttää siis siltä, että medioiden hybridisaatio, eli uuden ja vanhan median sulautuminen, edistää määräävien toimijoiden asemien säilyttämistä uusissa alustoissa sen sijaan, että uudet mediamallit pyrkisivät hajottamaan perinteisten mediapohjaisten julkisten tilojen haaramaisia rakenteita (Bordunova & Litvienko 2013, 32). Tutkijat pitävätkin tärkeänä eron tekemistä median teknologisen hybridisaation, eli median konvergenssin, ja mediajärjestelmän poliittisen hybridisaation välillä, sillä ensimmäinen ei aina automaattisesti johda jälkimäiseen. (Emt., 57.)

Venäjän tärkein julkisen alueen alusta on kansallinen TV. Mediakäyttöä kartoittavan tutkimuksen valossa näyttää siltä, että valtiojohtoiset kanavat, kuten Ykköskanava, ovat edelleen tärkein tietolähde suurimmalle osalle väestöstä, vaikka Internet on mittausten valossa suosittu tietolähde erityisesti nuoren väestön keskuudessa (Volkov & Goncharov 2019; Varanova 2020, 30).

Nyky-Venäjällä voidaan erotella ainakin kaksi rinnakkain elävää julkista aluetta, jotka eroavat sisällöltään ja yleisöltään. Virallisen julkisen alueen muodostavat valtion omistamat tv-kanavat, jotka tuottavat pääosin hallitusta suosivia tarinoita eri mediavälineissä. Virallisen julkisen alueen rinnalla vaikuttaa Internetissä toimiva rinnakkaisen alueen media, kuten verkkomedia, joka kuitenkin näyttää omaksuneen virallisen julkisen alueen agendan (Toepfl 2018, 966). Internetissä toimivien tiedon ja valtion omistamien TV-kanavien välillä ei siis välttämättä aina ilmene merkittäviä eroja niiden poliittisissa asenteissa (Kiriya 2012, 456). Näiden kahden lisäksi julkisella

alueella voidaan havaita järjestelmää kritisoivien äänten muodostama rinnakkaisen julkisen alueen ei-institutionalisoitunut osa. Erityisesti tämä ei-kaupallisen kansalaisyhteiskunnan sektori on kehittynyt sosiaalisen median yleistymisen myötä. Rinnakkaisen ei-institutionaalisen julkisen alueen osa koostuu erilaisten ryhmien, kuten demokraattisen opposition, ylläpitämistä sosiaalisesta median tileistä ja blogeista (Eting, Alexanyan, Kelly, Faris, Palfrey & Gasser 2010, 19). Toistaiseksi Venäjän valtion näkökulmasta rinnakkainen julkinen alue ei varsinaisesti uhkaa hallinnon asemaa, minkä takia se on säilyttänyt suhteellisen vapaan aseman Venäjällä. Internetissä käytävä julkinen keskustelu ei myöskään haasta vallitsevaa yhteiskunnallista järjestystä, vaan pikemminkin varmistaa opposition ja kriittisten äänten eristämisen virallisen julkisen alueen piirin ulkopuolelle eräänlaisiin kaikukammioihin. Merkillistä on se, että rinnakkaisen julkisen alueen ei-institutionalisoituneen areenan julkinen keskustelu saattaa joskus siirtyä rinnakkaisen julkisen alueen keskusteluun, mutta ani harvoin se yltää virallisen julkisen alueen sfääriin. (Kiriya 2012, 455–456.)

Mediatutkimuksen valossa mediankulutuksen uusien muotojen yleistymisen Venäjällä on edistänyt tiedon pluralismia venäläisissä medioissa. Suhtautuminen Internetiin ei kuitenkaan tue väitettä monipuolistuvasta hybridistä mediaympäristöstä, sillä vain ani harva käsittää, että Internet voi olla vaihtoehdoisen tiedon lähde. Mediakulutuksen monipuolistumisen on kuitenkin nähty johtuvan valtion puuttumisesta televisiosisältöihin vuosien 2011–2013 mielenosoitusten aikana. Tuolloin erityisesti venäläisen luovan luokan edustajat siirtyivät hakemaan tietonsa rinnakkaisen julkisen alueen piiristä. Sen myötä julkinen keskustelu Internetin kaltaisessa ympäristössä kehittyi vahvasti mielipideorientoituneeksi. (Bodrunova ja Litvinenko 2013, 57–58.) Vaikka Venäjän julkista aluetta voidaan jossain määrin kuvata pirstoutuneeksi, Venäjän kaltaisessa puoliautoritäärisessä yhteiskunnassa julkisen alueen pirstoutuminen ei välttämättä johda julkisten keskustelujen polarisoitumiseen yhtä voimakkaasti kuin muissa maissa. Polarisaation sijaan Venäjän kontekstissa voidaan puhua julkisen tilan paisumisesta. Venäjän nykyistä julkista aluetta voisi kuvata hybridiksi ja/tai mediarajat ylittäväksi tilaksi. Ennen kaikkea julkisen tilan paisuminen johtuu tiedotusvälineisiin liittyvästä luottamuksesta, ja erityisesti siitä, että luottamus valtion tv-kanaviin vaihtelee eri ajanjaksoina. Eräiden tulkintojen mukaan Internetin nähdään kuitenkin hiljalleen korvaavan perinteinen julkinen alue, sillä Internetin nähdään yhä useammin asettavan poliittinen ja kulttuurinen päiväjärjestys. (Vartanova 2020, 31.)

2.4.2 Media ja markkinat

Tutkijoiden mukaan venäläisen mediajärjestelmän on nähty olevan transitiovaiheessa, jossa moderni markkinatalouden ohjaaman median matriisin korvaa hiljalleen neuvostoaikaisen valtiokeskeisen median matriisin (Kiriya 2019, 6). Vastaavia transition prosesseja on havaittu sekä Venäjällä että muissa entisissä kommunistisissa yhteiskunnissa (Martinelli 2005, 2–3, 31). Tällainen näkemys kuitenkin painottaa liiaksi modernisaatioparadigman ehdottamaa transitiomallia (Weber, 2009/1919, 77–128; Parsons 1949, 3–86). On totta, että Venäjän mediamarkkinoiden institutionalisoitumisprosessi muistuttaa transitioteorian ehdottamaa kehitystä: Neuvostoliiton hajoaamisen jälkeen Venäjän tiedotusvälineet noudattavat markkinatalouden logiikkaa, sillä ne ovat kaupallistuneet ja sekularisoituneet (Vartanova 2012, 122). Kuten muuallakin maailmassa myös Venäjällä journalistisen sisällön kaupallistumisen myötä uutisisällön sensaatiomaistuminen, pyrkimys laajojen yleisöjen tavoittamiseen sekä massojen makuun vetoamisesta on tullut osa journalistista käytäntöä (emt., 138). Silti Venäjän nykyistä mediajärjestelmää tulisi enemminkin luonnehtia dualistiseksi. Mediamarkkinoita ja mediaa ohjaa vahvasti kapitalistinen eetos, mutta toisaalta niihin vaikuttaa myös konservatiivinen poliittinen diskurssi (Vartanova 2019, 28). Venäjän moderni talousajattelu niin venäläisten hallintojärjestelmän, liiketoiminnan kuin mediayleisön osalta on tulosta monista historiallisesti muodostuneista instituutioista, normeista, säännöistä ja valvontamekanismeista (Vartanova 2015, 140). Venäjän nykyistä mediajärjestelmää voidaan luonnehtia ylätasolta keinoitekoisesti tuotujen normien ja markkinavoimien sisäänrakennettujen ruohonjuuritason sääntöjen sekä yleisön jokapäiväisten arkikäytäntöjen välisenä rinnakkaiselona. Uudet, ulkopäin omaksutut normit, perustuvat mediajärjestelmän uusliberalistiseen näkemykseen. Tätä näkemystä määrittävät mm. edellytys median riippumattomuuteen valtiosta ja uutiskulttuuri, joka eroaa propagandakulttuurista. Digimurroksen ja globalisaation myötä myös venäläistä media-alaa muokkaavat yhä vahvemmin yleismaailmalliset markkinaehtoiset prosessit, joiden seurauksena journalismi kaupallistuu, digitalisoituu ja menettää roolinsa portinvartijana. Mediateollisuudelle maailmanlaajuisesti yhteisiä prosesseja ovat myös mediayritysten ja sisältömarkkinoiden lisääntyvä kaupallistaminen, median omistajuuden keskittyminen ja muuttuva sosiaalinen dynamiikka, jonka seurauksena yleisöt omaksuvat median uusia kulutusmalleja. Kaikki nämä prosessit ovat olleet ilmeisiä myös Venäjällä. (Vartanova 2019, 28, 33.) Uusliberalistiset näkemykset eivät kuitenkaan ole helposti yhdistettävissä Venäjällä vallitseviin epävirallisiin

sääntöihin, jotka perustuvat valtion holhoavaan rooliin mediassa ja useiden julkisten alueiden rinnakkaiseloon (Kiriya, 2019 s. 6–7).

Näin ollen venäläistä mediajärjestelmää ei ole välttämättä mielekästä ymmärtää vain yksisuuntaiseksi kehitykseksi kohti markkinaliberaalia mallia, jossa vanhat käytännöt korvataan uusilla markkinaehtoisilla toimintatavoilla. Venäläinen media instituutiona tulisi pikemminkin ymmärtää monitasoisena prosessina, jossa länsimaisten media-arvoja omaksutaan perinteisen viestinnän, valvonnan ja valtion dominoinnin päälle. Venäjän mediajärjestelmää voisikin luonnehtia esimerkkinä eräänlaisesta hybridijärjestelmästä, joka koostuu yleismaailmallisesta sekä markkinavetoisesta, kansallisesti erityisestä sekä historiallisesti määritellystä mediasta.

2.4.3 Media ja poliittinen parallelismi

Valtion ja median välistä suhdetta voidaan luonnehtia julkisen palvelun median omistussuhteiden avulla (Hallin ym., 2004 s. 30–32). Poliittisen parallelismin käsitellä viitataan kaikkiin median ja politiikan välillä ilmeneviin vuorovaikutteisiin suhteisiin, esimerkiksi organisaatiokytköksiin ja journalismin aktiivisuuteen politiikassa, jotka muovaavat median ja politiikan välistä vuorovaikutussuhdetta (emt. 2004, 27–29). Hallin ja Manchinin malliin viitaten Vartanova (2012) ehdottaa, että venäläinen mediajärjestelmä muistuttaa jossain määrin eteläeurooppalaista pluralistista mediajärjestelmää (Hallin ym. 2012, 122), jolle on tyypillistä voimakas politisoituminen ja poliittinen parallelismi, demokraattisen järjestelmän käyttöönotto suhteellisen lyhyen historiallisen aikajakson aikana ja mediaomistuksen läheinen suhde poliittiseen valtaan (emt. 2004, 89, 98). Venäjän mediajärjestelmälle näyttää olevan tyypillistä, että yksi tai useampi poliittinen puolue hallitsee itsepintaisesti julkisen palvelun mediaa. Tämän takia media on hyvin lähellä poliittista valtiovaltaa, joka voi säädellä julkisen palvelun mediaa poliittisen harkintansa mukaan (Vartanova 2012, 122, 130.) Osaltaan tällainen kehitys on seurausta 1990-luvulta, jolloin Neuvostoliiton hajoaminen, yksipuoluejärjestelmän väistyminen ja markkinoiden vapautuminen synnyttivät Venäjällä vanhan poliittisen eliitin rinnalle uudenlaisen yritysmaailman eliitin, josta tuli 1990-luvulla mediakentän tärkeimpiä toimijoita. Mediaa hallinneen eliitin ja poliittisten voimien yhteydet johtivat voimakkaan poliittisen parallelismin kehittymiseen erityisesti vuosien 1996, 1999–2000 ja 2004 presidentin ja parlamentaaristen vaalien aikaan. Poliittisten toimijoiden ja tiedotusvälineiden välisten yhteyksien luonnetta on jopa kuvattu informaatio sodan käsitteellä. Vaalien aikana tiedotusvälineitä käytettiin määrätietoisesti ja jopa aggressiivisesti omistajiensa

poliittisten pyrkimysten ajamisen mediassa, mikä taas johti yleisön keskuudessa kriittiseen suhtautumiseen mediaan poliittisessa prosessissa. (Vartanova, 2012 s. 130.) Edellä mainittu kuvaus Venäjän ja valtiovallan ja tiedotusvälineiden vuorovaikutuksen erityispiirteistä edustaa hyvin monoliittista kuvausta poliittis-taloudellisen eliitin ja median välisistä suhteista, ja se asettaa valtion paternalismin keskeiseksi erityispiirteeksi venäläisessä mediajärjestelmässä (Kiriya 2019, 8). Venäjän kontekstissa lehdistön vapaudesta puhuessa jää usein huomioimatta kaikki muut kuin poliittiset voimat, jotka vaikuttavat negatiivisesti joukkotiedotusvälineiden toimintaympäristöön. Tällaisia ovat esimerkiksi sosiaaliset, kriminaaliset, työllilliset ja taloudelliset normit ja perineet (Arutunyan, 2009 s. 58). Esimerkiksi joukkotiedotusvälineiden yleistymisen Venäjällä ei tarjonnut samanlaista mahdollisuutta kommunikoida poliittista valtaa pitävien kanssa kuin Pohjois-Euroopassa. Siirtyminen yksipuoluejärjestelmästä ja suunnitelmataloudesta liberaaliin markkinatalouteen ja demokraattisiin instituutioihin tapahtui kertaheitolla uuden perustuslain ja kokonaisvaltaisen talousuudistuksen myötä. Siirtyminen vapaisiin markkinoihin ja monipuoluejärjestelmään johtivat Venäjällä myös muihin sosiaalisiin ilmiöihin, kuten lamaan ja sen myötä suurta kansanosaa koskettaneeseen köyhyyteen, kriminaaliseksi eliitiksi nimitettyyn sosiaalisen kerrostuman syntyyn, kansalaisten pettymyksen poliittiseen prosessiin ja koko yhteiskuntaa koskettaneeseen moraalisen kriisiin. (Vartanova 2012, s. 125–126). 1990-luvun tapahtumat vaikuttivat siihen, että länsimaisten ihanteiden mukainen yhteiskuntasopimus, jossa media ja valtiovalta ovat ensisijaisesti vastuussa yhteiskunnalle ei voinut juurtua Venäjälle ja siksi poliittinen parallelismi voimistui mediassa. Monet muutkaan länsimaiset käsitykset median luonteesta eivät ole soveltuneet Venäjälle sellaisinaan. 1990-luvulla uusi perustuslaki takasi journalisteille autonomian, mutta uusien mediaomistajien myötä se kaventui. Vaikka journalistinen riippumattomuus oli kirjattu lakiin, käytännössä journalistit olivat riippuvaisia mediaomistajien rahoituksesta. Kun poliittinen parallelismi 1990-luvulla voimistui joukkotiedotusvälineissä, yleisön luottamus tiedotusvälineisiin mureni. (Emt., 137–138.) Venäläisten journalistien on ollut vaikea instrumentalisoida riippumattomuuden ihanne, kun mediasta itsestään on tullut väline poliittisille päämäärille. 2000-luvulla venäläisten journalististen ammatti-ihanteiden toteuttamisen esteeksi on tullut itsesensuurin lisääntyminen ja ammattikuntaan kohdistuvat vainot. Sitäkin suuremmat ongelmat liittyvät journalistisessa kulttuurissa yleisesti puuttuvat käsitykset journalismin etiikasta, sen tarkoituksesta, tunnustuksesta ja luotettavuuden ihanteista. Venäläisillä tiedotusvälineillä on ollut perinteisesti

jokin muu rooli kuin olla valtion “neljäs mahti” tai “vallan vahtikoira” ja uuden riippumattoman median identiteetin kehittäminen informaatioaikakaudella on osoittautunut hankalaksi. (Arutunyan 2009, 77–78.) Lisäksi vuosisatoja kestänyt valtion kontrolli venäläisten elämässä ja kansalaisten alisteinen suhde valtioon on muovannut venäläisten itseymmärrystä mediakäyttäjinä. Heikosti organisoitunut kansalaisyhteiskunta ja instrumentaalinen suhtautuminen mediaan ovat voimistaneet entisestään poliittista parallelismia venäläisessä mediajärjestelmässä ja johtaneet siihen, että venäläiset eivät näe itseään niinkään mediasubjekteina, joilla on olisi oikeuksia kansalaisina tai kuluttajina, vaan ymmärtävät median olevan osa valtiovallan järjestelmää. (Vartanova 2012, 131–132.)

2.5 Media ja uusautoritäärinen poliittinen järjestelmä

Tutkimuksen valossa presidentti Vladimir Putinin nousua edeltäneen ajanjakson aikana venäläisissä joukkotiedotusvälineissä esiintyi enemmän pluralismia ja hallitukseen kohdistuvaa kritiikkiä sekä suhteellisen vähän lehdistön valvontaa valtion omistamissa tiedotusvälineissä (McNair 2000, 93). Pluralismin termillä viitataan mediajärjestelmässä ilmenevään moniarvoisuuteen. Hallin ja Manchinin mallissa moniarvoisuutta voi ilmetä ulkoisena pluralismina, jolloin se on useiden yksittäisiä näkökulmia edustavien medioiden joukko. Pluralismi voi olla myös sisäistä, jolloin sillä viitataan median sisällöissä ilmenevään näkökulmien ja äänien moninaisuuteen. (Hallin ym., 2004 s.28–29.) 2000-luvulla median ja Venäjän valtiovallan suhteen kehittymistä pitää tarkastella presidentti Vladimir Putinin yksikeskustaisesta politiikasta käsin, jossa valtiovalta on yhä enenevässä määrin käyttänyt kansallista mediaa työkaluna vertikaalisen poliittisen järjestelmän ylläpitämiseksi (Vartanova 2012, 134).

Sarah Oates (2013) toteaa, että Venäjä on yhteiskuntajärjestelmänä paradoksaalinen, sillä vapaasti saatavilla olevan tiedon määrästä ja laajalle levinneestä Internetistä huolimatta Venäjä on säilyttänyt suhteellisen autoritäärisen poliittisen järjestelmän, jossa poliittisilla puolueilla ja kansalaisyhteiskunnalla on vain vähän vaikutusvaltaa (Oates 2013, 7). 2010-luvulla Venäjän media on kokenut teknologisen harppauksen, joka on muokannut koko mediamaisemaa. Internet on johtanut poliittiseen polarisaatioon ja poliittisen aktiivisuuden kasvuun sekä mediajärjestelmän hybridisaatioon. Median hybridisaatiolla ei viitata yksinomaan teknologisen murroksen myötä tapahtuvaan konvergenssiin, vaan Venäjän kontekstissa sen on nähty myös muokkaavan uudella

tavalla politiikan ja medianjärjestelmän välistä vuorovaikutusta. (Litvinenko & Bordunonva 2013, 30.) Oatesin (2007) mukaan Venäjän paradoksi ilmenee siinä, että sisällöllisestä että teknologisesta mediakonvergenssista huolimatta näyttää siltä, että Venäjän nykyinen mediajärjestelmä on lähempänä neuvostoaikaista mediajärjestelmää kuin yhtäkään nykymuotoisia länsimaista mediajärjestelmää. Neuvostoaikaiselle mediajärjestelmälle olivat ominaisia objektiivisuuden puuttuminen, puutteellinen medialainsäädäntö, itsesensuuri, hallituksen tiedotusvälineisiin kohdistama painostus tai häirintä, journalistisen ammattitaidon puute tai toimittajiin kohdistuvan väkivallan ilmapiiri. (Oates 2007, 1279.) Vastaavia trendejä näyttää ilmenevän myös nyky-Venäjän mediajärjestelmässä. Oates ehdottaa (2013, 29), että Venäjän paradoksia voisi selittää demokratian ominaisuuksiin liittyvä määritelmä. Oates viittaa Paul Hirstin (1994) ajatukseen, jonka mukaan demokratiaa luodaan ensisijaisesti viestinnällisin keinoin (Hirst 1994, 34–40). Tärkein instituutio, joka on ensisijaisesti vastuussa siitä, että demokraattinen kommunikaatio ylipäätään onnistuu yhteiskunnassa, on valtio (Street 2001, 267). Autoritäärisissä yhteiskunnissa tieto ymmärretään ennen kaikkea tärkeäksi työkaluksi vallan hankkimiseksi ja ylläpitämiseksi (Oates 2013, 30). Tai kuten klassinen *Theory of Four Press* -teoria ehdottaa autoritääriset yhteiskunnat näyttävät vierastavan liberaaleille doktriineille perustavanlaatua olevaa filosofista pohjaa ideoiden ja tiedon vapaasta vaihdosta (Siebert ym. 1956, 27–28). Sen sijaan niissä näyttää vallitsevan filosofia, jonka mukaan tietoa on kaikkien parhaaksi kanavoitava valtion kautta (emt., 10–11). Venäjä on tapauksena ainutlaatuinen, sillä sen poliittisessa ja yhteiskunnallisessa järjestelmässä sekoittuvat aivan omalla tavallaan demokraattiset ja autoritääriset piirteet. Jotkin Venäjän poliittisen hallintomuodon piirteistä ovat tunnistettavia ja nimettävissä autoritäärisiksi. Niiden perusteella voidaan tunnistaa, millainen suhtautuminen poliittisella järjestelmällä on tietoon ja miten tällainen suhtautuminen muokkaa median ja valtaapitävän eliitin vuorovaikutusta.

Nykymuotoiset autoritääriset hallinnot ovat pitkälti sekoitus demokraattisia instituutioita ja autoritääristä hallintomuotoa ja niitä voidaan kutsua eräänlaisiksi uusautoritäärisiksi järjestelmiksi tai hybridijärjestelmiksi (Levitsky & Way 2002, 51,53). Demokraattisten ja autoritääristen piirteiden vuorovaikutusta Venäjän poliittisessa järjestelmässä voidaan luonnehtia dynaamiseksi. Larry Diamond (2002) määrittelee hybridijärjestelmän yhdeksi piirteeksi vallan legitimitetin saavuttamisen rehellisiltä vaaleilta näyttäviltä, mutta vilpillisillä vaaleilla (eng. *electoral authoritarianism*). Autoritäärisessä poliittisessä ympäristössä joukkotiedotusvälineiden hallinta ja

kriittisten äänien vaimentaminen taas liittyvät olennaisesti valtiovallan pyrkimyksiin poliittisen areenan monopolisoimisessa. (Diamond 2002, 29,32.) Tyypillistä uusautoritäärisille järjestelmille on myös se, että niiden hallinto ei tunnusta olevansa autoritäärinen poliittinen järjestelmä. Esimerkiksi presidentti Vladimir Putinia lobbaavat ovat käyttäneet Venäjältä hallitun demokratian käsitettä. Termillä viitataan yhteiskunnassa demokraattisten instituutioiden, kuten vaalien, poliittisten puolueiden, median ja kansalaisyhteiskunnan näennäiseen demokraattisuuteen, vaikka niiden todellista autonomiaa on kavennettu valtion toimesta. (Lipman & McFaul 2001, 116.) Venäjän yhteiskunnallisessa kontekstissa voidaan erottaa kolme pääaluetta, joissa valtion hybridisyys ilmenee selvimmin. Niitä ovat vaalit, joukkotiedotusvälineet ja valtion instituutiot. (Petrov, Lipman & Hale 2014, 2.) Näiden kolmen pääosa-alueen osalta hallitseva eliitti voi muuttaa lähestymistapaansa ilmiöistä riippuen. Hallinto kuitenkin pyrkii välttämään suoraa sortoa ja usein se päätyy tasapainottelemaan sananvapautta rajoittavien lakien ja valtion propagandan välillä. (Denisova 2016, 976.)

Uusautoritäärisen mediajärjestelmän käsitellä voidaan kuvata mediajärjestelmää Venäjän kaltaisessa poliittisessä hybridiympäristössä. Uusautoritäärinen mediajärjestelmä eroaa demokraattisista mediajärjestelmistä autonomian, sisällön valvonnan, oikeussuojan ja pluralismin osalta (Burett 2009, 72). Tina Burettin (2009) mukaan venäläisten medioiden kaventunut autonomia valtion omistamissa tiedotusvälineissä on seurausta siitä, että laajassa julkisessa keskustelussa valtion tiedotusvälineisiin kohdistamia hyökkäyksiä ei ole tuomittu. Lisäksi autonomiaa kaventavat medioiden riippuvuus liike-elämän edustajista ja erimielisyydet journalistisen yhteisön sisällä siitä, kuinka presidentin ja hallinnon poliittisista tavoitteista tulisi raportoida (Emt.,71). Valvonnan tarkoitetaan sitä, että pääsyä mediamarkkinoille ei välttämättä rajoiteta ja yksityinen mediaomistus voi olla maassa sallittua. Uusautoritäärisissä mediajärjestelmissä viestintää hallitaan muunlaisilla valvontamekanismeilla, kuten veroeduilla ja median tukipolitiikalla, joka edistää hallituksen tavoitteita. Kritikoiden hiljentämiseksi uusautoritäärisessä mediajärjestelmässä ei välttämättä turvauduta ennaltaehkäisevään sensuuriin, vaan useimmin hallinto säätelee medioita taloudellisilla painostuksilla ja omistajiin sekä tekijöihin kohdistuvilla laillisilla ja puolilaisilla keinoilla, kuten toimittajille annettavilla rikostuomioilla kunnialoukkauksista ja valtion salaisuuksien paljastamisesta. Autoritäärisille yhteiskunnille on tyypillistä median heikko oikeudensuoja ja korruptoitunut oikeusjärjestelmä, joka ajaa poliittisen

johdon intressejä tai jonka voi olla vaikea varmistaa, että tuomiot pannaan täytäntöön. Pahimmassa tapauksessa autoritäärisen järjestelmän hallinto suvaitsee tai kohdistaa opposition toimittajiin väkivaltaa luodakseen epävarmuutta toimittajien keskuudessa. (Becker 2002, 168–170.) Uusautoritäärisessä mediajärjestelmässä saattaa esiintyä jonkun verran pluralismia, sillä demokraattisen järjestelmän illuusion ylläpitämiseksi hallinnolle on tärkeä tarjota monipuolista ja laadukasta informaatiota. (Petrov ym. 2014, 7). Niiden hallitukset eivät kuitenkaan usein salli hegemoniseen poliittiseen keskusteluun kohdistuvaa kritiikkiä (Denisova 2016, 989). Venäjän tapa manipuloida faktoja muistuttaa autoritäärisen Kiinan tiedotusvälineiden manipuloinnin strategiaa (King, Pan & Roberts, 2013). Kuten Kiina myös Venäjän käyttämät median rajoittamat strategiat, kuten horisontaalisen viestinnän rajoittaminen ja paternalismin vahvistaminen mediavälineissä tähtäävät yhteiskunnallisen kaaoksen ja häiriöiden estämiseksi (emt., 327). Mutta tosin kuin Kiina, Venäjä turvautuu todennäköisemmin aluekohtaisiin tiedon manipuloinnin strategioihin. Lisäksi Venäjän hallituksen keinoissa käyttää manipuloinnin strategioita esiintyy Venäjälle tyypillinen hybridisyys, mikä tarkoittaa, että valtiolta valitsee sensuurin ja valikoivan attribuution välillä riippuen siitä, kuinka helppoa tai vaikeaa on piilottaa huonoja uutisia ja voiko niitä esittää tavalla, joka hyödyttää hallitusta (Rozenas & Srukal 2019, 983–984). Tutkimuksen valossa näyttää siltä, että nykyaikaiset autoritaariset poliittiset järjestelmät käyttävät joukkotiedotusvälineitä ennen kaikkea vallan legitiimiyden vahvistamiseksi, poliittisten viestien mainostamiseksi, kansalaisten tyytymättömyyden estämiseksi ja uskottavan kritiikin poissulkemiseksi. Tämän takia uusautoritäärisille järjestelmille on tärkeää säilyttää nk. vanha mediaympäristö. Hallittu media tarjoaa eliitille väylän yleiseen mielipiteeseen ja sitä kautta yleistä mielipidettä voidaan helposti hallita. (ks. esim. Savin, Kashirskikh, & Mavletova, 2018; Stockman & Galather, 2011; Kern & Hainmueller, 2009.)

3 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tämä tutkimus luonnehtii venäläisen valtiojohtoisen mediateksteissä ilmeneviä kehyksiä eläkereformia käsiteltäessä. Kehystämisen perusongelmaksi nähdään usein kehyksien tulkinnanvaraisuus siitä, onko jokin kehykseksi luokiteltu ilmiö kehys vai teema. Tässä työssä viitataan eläkereformista puhuttaessa yleiseksi teemaksi ja siihen liittyvät ilmiöt luokittelevan kehyksiksi.

Aineisto voi kytkeytyä tutkittavaan ilmiöön esimerkiksi toimimalla evidenssinä tutkimuksen kohteena olevasta yhteiskunnasta, kulttuurista tai kielestä (Alasuutari 2011, 88–89). Tämä työ havainnoi aineistoa ennalta määritellystä teoreettismetodologisesta näkökulmasta, eli aineistoa tulkitaan kysymyksenasettelun ja teoreettisen viitekehyksen kannalta olennaisesta näkökulmasta (emt. 2011, 40). Aineiston ymmärtämiseksi havainnot on pelkistetty ja yhdistetty, eli klusteroitu, havaintojen joukoksi. Näiden pohjalta on nimetty syntyneet ryhmät. Tutkimus on toteutettu etsimällä havainnoista yhteisiä piirteitä, jotka on eritelty omiksi tyypeikseen. Havaintojen pohjalta työhön on laadittu merkitystulkinta tutkittavasta ilmiöstä. Analyysi pyrkii selvittämään tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Aineistoanalyysin apuna käytetään kehyksen käsitettä. Kehysanalyysiä menetelmänä voidaan hyödyntää erilaisen vuorovaikutustilanteiden tutkimisessa. Alun perin kehysanalyysin menetelmä on kehitetty poliittisen viestinnän tutkimukseen, mutta myöhemmin sitä on hyödynnetty myös kommunikatiivisten tekstien, kuten uutisten, tulkintaan. (Pietilä 2005, 203.) Tämän työn analyysin ytimessä on sosiaaliseen epistemologiaan perustuva konstruktivistinen näkemys. Se tarkoittaa, että jokainen konstruoi havaitsemaansa todellisuuden omalla tavallaan ja luo siitä aktiivisesti omaa tulkintaansa (Tuomi & Saarijärvi 2002, 81; Alasuutari 2011, 40–43).

3.1 Kehysanalyysi ja kehys mediateksteissä

Uutisjournalismi voidaan nähdä sosiaalisesti tuotettuna konsensusena, joka perustuu yhteiselle kulttuuriselle tietoisuudelle. Stuart Hallin (1987) mukaan journalismin rakenteet tuottavat samanlaisia kehyksiä kuin valtaeliitin näkemykset, mutta tekevät niistä näennäisesti

riippumattomia. (Hall 1987, 57.) Kehysanalyysin avulla voidaan kuitenkin paljastaa mediatekstien piilossa olevia hallitsevia näkemyksiä ja siten tehdä näkyväksi illuusioita journalismin objektiivisuudesta (Nieminen & Pantti 2012, 98–101). Käsite uutiskehys viittaa tulkinnallisiin rakenteisiin, jotka liittyvät yksittäisen tapahtuman laajaan kontekstiin. Kehys on organisoiva idea, joka auttaa journalisteja tulkitsemaan tapahtumia ja ilmiöitä sekä ohjaa ajattelua ja toimintaa. (Väliverronen 1996, 108.) Media ei ainoastaan välitä todellisuutta, vaan aktiivisesti kehystää, eli rakentaa sitä. Kehyksien hyödyllisyys liittyy siihen, että niiden avulla media pystyy tuottamaan yleisölleen merkityksellisiä kokemuksia. Kehystämisen käänköpuoli on se, että media voi samalla vahvistaa ympäristönsä oletuksia todellisuudesta (Jakubowicz & Palmer 2002, 201). Kehystämisen käsitteen mediatutkimukseen tuoneen Gaye Tuchmanin (1978) mukaan uutiset ovat raameja, jotka viestittävät ilmiöstä sen, mitä ihmiset haluavat ja mitä heidän pitäisi aiheesta tietää (Tuchman 1978, 1). Uutisten rajaaminen prosessina koostuu valintojen tekemisestä. Kehyksien ongelma on se, että ihmisten valinnat eivät ole koskaan ympäristöstään riippumattomia. Esimerkiksi toimittajien käyttämät kehykset pohjautuvat ammattikunnassa vallitseviin normeihin ja arvoihin sekä laajemmin journalististen instituutioiden käytäntöihin. Nämä puolestaan ovat vuorovaikutuksessa yhteiskunnassa vallitsevien sosiaalisten rakenteiden, kulttuurin ja muiden instituutioiden tuottamien kehysten kanssa (Entman 2004, 10). Toisaalta kehystäminen on välttämätöntä journalistisessa työprosessissa, sillä kehykset tehostavat tiedonkäsittelyä ja tekevät siitä nopeaa ja rutiininomaista. (Gitlin 1980/2003, 7, 253; Tuchman 1978, 12) Kehyksiä voidaan käyttää hyvin erilaisen tutkimuksen tekemiseen. Niiden avulla voi havaita rakenteita ja olosuhteita, joita media tuottaa ja ylläpitää, voidaan tutkia kehysten vuorovaikutusta aiemman tietämyksen kanssa, voidaan tutkia vastaanottoa, eli yleisöjen tulkintaa kehyksistä sekä sitä, miten kehykset rakentavat sosiaalisen tason prosesseja, kuten julkista keskustelua (D'angelo 2002, 873). Tämä tutkimus ja tässä käytetyn kehysanalyysin määritelmä asettuu osaksi kriittisen kulttuuritutkimuksen tutkimusperinnettä. Tällä viitataan siihen, että journalismi ja uutiset ovat osa sosiaalista maailmaa, joka rakentuu valintojen, kuten kielen ja kuvien avulla. Media ei ole muusta maailmasta irrallinen todellisuuden kuvaaja, vaan se aktiivisesti muokkaa todellisuutta valitsemalla joitain osia todellisuudessa toisten kustannuksella. (Pietilä 2005, 270.) Tästä näkökulmasta journalismilla on merkittävä rooli, kun yhteiskunnallisista ilmiöistä tuotetaan merkityksiä.

Robert Entmanin (1993) mukaan kehystämisen keinoja voivat olla esimerkiksi sijoittelu, toisto tai assosiointi kulttuurisesti tunnettuihin symboleihin (Entman 1993, 51). Kehystämisen välineinä voivat olla myös metaforat, esimerkit, iskulauseet, kuvailut ja visuaaliset kuvat. Kehyksien funktio on liittää yksittäinen tapahtuma osaksi aihekokonaisuutta, kuten osaksi laajempaa kulttuuria, yhteiskunnallisia metakertomuksia ja myyttejä. (Gamson & Lasch 1983, 398–399.) Esimerkiksi William Gamsonin ja Kathryn Laschin (1983) mukaan hyvinvointivaltioon liittyvää keskustelua hallitsevat neljä laajalle levinnyttä tulkintatapaa, jotka ovat syntyneet journalistien kehystämisen tuloksena. Hallitseviksi kehyksiksi ovat nousseet tulkinnat kuten hyvinvointivaltion siivelläeläjät, työssäkäyvät köyhät, köyhyysloukku ja vähävaraisuuden sääntely. Nämä neljä laajalle levinnyttä tulkintaa voidaan ilmaista edellä mainittuja kehystämisen keinoja käyttäen ja niiden merkitys voidaan esittää yhdellä ainoalla kuvalla tai fraasilla. Esimerkiksi fraasi vähävaraisuuden sääntelyä voidaan ilmaista fraasilla ”työttömien reservi”. Fraasi kitkee yksittäiset sanat ja niiden merkityksen osaksi laajempaa kehystä, joka on hyvinvointivaltion sääntely ja edelleen laajempaa kulttuurikontekstia ja tarinaa, joka on työssäkäynnin merkitys hyvinvointivaltion ylläpitämiseksi. (Gamson & Lasch 1983, 402–408.) Kehyttäminen on siis parhaillaan vallan käyttöä. Esimerkiksi hallitsevat kehystämisen keinot ovat levinneet laajalle journalistiseen kulttuuriin niin, että ne nähdään oikeina ja välttämättöminä. (Norris 1997, 8.) Jatkuvasti ja yhteneväisesti käytetty kehys tekee tietyistä tulkinnoista lähes automaattisia myös yleisön tulkinnassa (Kunelius 2003, 144). Tutkijat huomauttavat, että journalistien valitsemat kehyksen jonkin ilmiön esittämiseksi, voivat johtaa tärkeiden asioiden puutteelliseen tai vääristyneeseen kuvaukseen, tarpeettomaan paisutteluun tai tärkeiden aiheiden käytävän keskustelun rajoittumiseen (ks. esim. Glassner, 2000; Entman 2003).

Kehystämiseen tutkimusmenetelmänä liittyy useita ongelmia. Ensinnäkin on jossain määrin epäselvää, kuinka kehyksen käsitettä voi soveltaa ei-demokraattisissa järjestelmissä. Perinteisesti kehysanalyysia on käytetty demokraattisten yhteiskuntien poliittisen viestinnän tutkimuksessa. Tutkijat ovat yksimielisiä siitä, että kehyttäminen tiedotusvälineissä on oleellinen osa julkisen mielipiteen muodostumista demokraattisissa yhteiskunnissa, sillä kehykset vahvistavat avoimuutta, lisäävät tiedon liikkuvuutta yhteiskunnassa ja kannustaa vuorovaikutteiseen keskusteluun eri näkökulmista. (ks. esim. Chong & Druckman 2007, 637; Simon & Xenos 2000, 363; Savin, Kashirskikh & Mavletova, 2018, 473.) Autoritääristen yhteiskuntien kontekstissa puhutaan

usein propagandasta eikä kehystämistä. Kehys kuvaa sitä, missä määrin portinvartijoiden, esimerkiksi toimittajien, valinnat vaikuttavat tiedon lähetystapaan, eikä kehykset lähtökohtaisesti pyri muuttamaan vastaanottajan uskomuksia. Propaganda tai suostuttelu taas pyrkii viesteillään vaikuttamaan vastaanottajan uskomuksiin, asenteisiin ja käyttäytymiseen. (Matthes & Schemer 2012, 320–321.) Toinen kehystämiseen liittyvä ongelma on kehyksen käsitteen laajuus. Kehystäminen itsessään on monimutkainen prosessi, jota voidaan tarkastella niin tuotannon, sisällön kuin vastaanoton näkökulmasta. Sen lisäksi uutismedia ja kehyksiä käyttävät journalistit eivät elä tyhjiössä, vaan journalistien valintoja ohjaavat sosiaalisen maailman monet tasot alkaen journalistin henkilökohtaisista poliittisista, ammatillisista ja henkilökohtaisista asenteista ja päättyen yhteiskuntajärjestelmän eri tasoihin, kuten tapoihin organisoida uutistyö ja uutisorganisaatioiden vuorovaikutus muiden sosiaalisten instituutioiden kanssa ja koko yhteiskunnallisen ideologiseen järjestelmään (Shoemaker & Reese 2014, 7–9). Näin ollen esimerkiksi lehdistönvapautta tukahduttava poliittinen järjestelmä voidaan nähdä vain yhdeksi kehäksi muiden joukossa, joka vaikuttaa siihen, miten todellisuutta rajataan ja millaisissa puitteissa julkista keskustelua voidaan ylipäättään käydä. Ongelmallista kehysten tutkimuksessa onkin näiden eri kehien vaikutus lopputulokseen. Kolmanneksi kehystäminen itsessään ei edusta yhtenäistä paradigmaa ja käsitteen epämääräisyys on herättänyt kysymyksiä kehysanalyysillä tehtyjen tutkimusten reliabiliteettia ja validiteetista eli siitä, kuinka havainnollistava tai kuvaava tutkimus on ja voidaanko sen tuloksia pitää luotettavia. Esimerkiksi Jorg Matthes ja Matthias Kohring (2008) kritisoivat kehysten epämääräisyyttä toteamalla, että käsitteen tulkinnanvaraisuus jättää liikaa tilaa sille, että tutkija löytää kehykset, joita hän on tietoisesti tai tiedostamatta etsimässä (Matthes & Kohring 2008, 259.) Ongelman ratkaisemiseksi tässä tutkimuksessa on käytetty metodologista hermeneuttista lähestymistapaa kehysanalyysin tekemiseen. Hermeettinen lähestymistapa viittaa siihen, että mediatekstistä on tehty kuvaus ja kehykset pyritään yhdistämään laajempiin kulttuuri-elementteihin (emt., 259). Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lähestytään tässä työssä relativistisen luotettavuuskäsityksen näkökulmasta ja luotettavuutta mitataan vakuuttavuuden käsitteellä. Termillä viitataan siihen, että ei ole olemassa vain yhtä sosiaalista todellisuutta vaan erilaisia konstruktioita. Tutkimusteksti on siis itsessään sosiaalista todellisuutta edustava konstruktio. (Eskola & Suoranta 2000, 219–220.)

3.1.1 Eläkereformin kehystäminen länsimaissa

Vaikka kehyksiin liittyy tiettyä tulkinnanvaraisuutta, ovat ne silti oivallinen väline mediasisältöjen tutkimuksessa. Ymmärtämällä mediassa vallitsevia kehystämisen tapoja voidaan ymmärtää kulttuurin tasolla tunnistettavia tai laajalle levinneitä tapoja hahmottaa ja ymmärtää maailmaa, sekä havainnollistaa, median valtaa ja sitä, kuinka mediakehykset asettuvat osaksi laajempaa yhteiskunnallista kenttää. Tässä luvussa esitellään kaksi länsimaista eläkeuudistuksia koskevaa kehysanalyysitutkimusta, mutta kuten edellä on mainittu analyysin lopputuloksena syntyvät mediakehykset voivat erota merkittävästi sekä yhteiskuntien erilaisen luonteen vuoksi että tutkijan tulkinnoista riippuen.

Tutkimustuloksia tarkastellessa journalistit näyttävät kehystävän eläkeuudistuksia länsimaissa yksilöllisestä näkökulmasta, usein yksilön riskinoton näkökulmasta. Sekä Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa yksilön vastuu omasta toimeentulosta myös vanhuudessa ja vanhuuden päiviin varautuminen toistuvat eri maiden eläkereformeja koskevissa kehyksissä (ks. esim. Hagelund & Grødem 2017; Strünck 2010, 179–193). Eri maiden eläkereformia käsittelevässä kehysanalyysissä antaa hyvin samankaltaisen kuvan hyvinvointijärjestelmästä riippumatta. Niin markkinajohtoisissa valtioissa kuin universaalien etujen maissa eläkereformia kehystetään tiedotusvälineissä yksilön vastuuna. Esimerkiksi Norjassa palvelujournalismin genressä journalistit käyttivät usein voittajat ja häviäjät- kehystä tai riskienhallinnan kehystä vuosina 2004–2014, eli jo monta vuotta ennen kuin varsinaista vuoden 2011 eläkeuudistusta alettiin suunnittelemaan. Mediassa ilmenevien kehyksien perusteella yksilölle ehdotettiin toimija, jotka tähtäsivät yksilön käytöksen muuttamiseen. Median käyttämissä kehyksissä riskienhallintaa ehdotettiin hallittavan erilaisin investoinnein, mutta kehyksiä, joissa riskienhallintaa olisi ehdotettu hallittavan poliittisella osallistumisella ei ilmennyt. Aineistoanalyysin havainto oli, että universaalien periaatteen, eli kaikille kuuluvan sosiaaliturvan, maassa media kehysti eläkkeitä palkkiona tai pelinä, eikä luonnollisena oikeutena vanhuuden ajan toimeentuloon. Lisäksi eläkkeisiin liittyvä riskienhallinta kosketti aineistoanalyysin perusteella kaikkia ikäluokasta riippumatta ja vastuu uudistuksesta mahdollisesti ilmenevästä eriarvoisuudesta oli myös rajattu yksilölle. (Hagelund ym., 2017, 231.)

Poliittisen journalismin genressä eläkeuudistuksia kehystävän median on taas havaittu vaikuttavan politiikan tekemiseen institutionaalisella tasolla. Tämä osoittaa, että mediakehyksiin liittyy valta. Saksaa, Isoa-Britanniaa ja Yhdysvaltoja käsittelevä aineistoanalyysi esimerkiksi osoitti, että

uutisoinnin sävy eläkejärjestelmien uudistuksista vaikutti siihen, kuinka paljon yleisö luotti julkiseen eläkejärjestelmään. Havaintojen perusteella negatiivinen uutisointi heikensi uskoa julkisiin palveluihin hyvinvointijärjestelmistä riippumatta pitkällä aikavälillä. Esimerkiksi Saksassa tiedotusvälineiden rakentama julkinen keskustelu keskittyi pitkälti järjestelmän menopaineisiin ja väestön nopeaan ikääntymiseen. Journalistit kehystivät eläkejärjestelmään liittyviä uudistuksia kriisitarinana, joka johtui demografisista muutoksista. Median käyttämät kehykset eivät ainoastaan rapauttaneet kansalaisten uskoa julkisen eläkejärjestelmän, vaan ne myös vaikuttivat eläkepolitiikan tekemiseen käytännössä, sillä julkisen keskustelun tuloksena poliittisessa prosessissa Saksan eläkejärjestelmään päätettiin lisätä yksityinen eläkesäästäminen ja vapaaehtoiset maksut. Liikevoittoa tavoitteleville yrityksille kriisitarina osoittautui oivaksi keinoksi saada omaa agendaansa läpi mediassa ja se sai ihmiset avaamaan yksityisiä eläkesäästötilejä (Strünk 2010, 182–185.)

Eri maiden hyvinvointijärjestelmien ytimessä vaikuttaa odotukset yksilön ja yhteiskunnan vastuusta, mutta länsimaissa tehdyn aineistoanalyysin perusteella näyttää siltä, että erilaisista hyvinvointijärjestelmistä riippumatta modernien yhteiskuntien media korostaa individualismia. Aineistoanalyysit myös osoittavat, että median kehystäminen ei tapahdu erillään muusta yhteiskunnasta, vaan journalistien valitsemat kehykset heijastelevat aina laajempaa kulttuuria sekä lähteiden ja instituutioiden tuottamia kehyksiä, joiden ristipaineessa mediakehyksiä tuotetaan. Mediakehyksillä on myös valtaa, koska ne voivat muuttaa yleisön suhtautumista ilmiöön, tietoisesti tai tiedostamatta edistää jonkin yksittäisen ryhmän agenda ja lopulta muuttaa politiikan tekemistä institutionaalisella tasolla. Kehyksissä on voimaa, koska niiden käyttö on rutiininomaista ja ne näyttäytyvät itsestään selvinä tapoina hahmottaa maailmaa (Gitlin 1980/2003, 253). Huomionarvoista on myös se, että pidemmällä aikavälillä median käyttämistä kehyksistä jonkin aiheen käsittelyyn voi muodostua median ajallisessa jatkumossa avaintapahtumia, jotka muokkaava, eli kehystävät, myös myöhempää vastaavaan ilmiöön liittyvää uutisointia (Brosius & Epsin 1995, 393).

Tämän työn täydentää Venäjän mediatutkimukseen liittyvää tutkimuskenttää sekä tuo ilmi venäläisen mediajärjestelmän kehyksiä länsimaalaisen kehysanalyysin rinnalle. Tämän työn kysyy, millaiseksi todellisuus eläkereformin ympärillä rakennettiin uutismediassa. Tutkimuksen tuloksia ei verrata länsimaista saatuihin tutkimustuloksiin. Tässä tutkimuksessa ei ole myöskään huomioitu

uutisten tuotantoprosessia ohjaavia motiiveja tai Ykköskanavan toimittajien tai toimitusten valintojen taustalla vaikuttavia valtasuhteita eikä tämä tutkimus tuota empiiristä tietoa mediasisältöjen vaikutuksesta yleisöön.

3.2 Aineiston keruu ja kehyksien erittely

Tässä pro gradu -tutkielmassa luonnehditaan Venäjän valtionmedian julkista keskustelua eläkeuudistuksesta ajankohtana, jolloin lakialoite eteni valtion duumassa. Aineisto koostuu Ykköskanavan uutisartikkeleista ajanjaksolta 16.6.2018–3.10.2018. Tutkimus siis käsittää kaikki aiheeseen liittyvät uutiset ajanjaksolta, jolloin lakiesitys tuotiin duumaan ja päivään, jolloin se julkistettiin. Valtiojohtoinen Ykköskanava (ven. *Pervyi kanal*) on Venäjän päämedia. Mediankäyttöä kartoittavien mittausten valossa valtionjohtoista media käyttää ensisijaisena uutisten lähteenä 74 prosenttia kansalaisista. Enemmistö myös luottaa valtionmediaan mittausten valossa luottamus voi vaihdella eri ajanjaksoina. Esimerkiksi vuonna 2018 eläkereformin aikana luottamus valtionmedioihin heikentyi, mutta jo vuonna 2019 se oli palannut entiselleen. Vuoden 2020 raportissa 48 prosenttia vastaajista ilmoitti luottavansa valtionmedian raportointiin taloudesta sekä 57 prosenttia ilmoitti luottavansa ulkopolitiikan liittyviin aiheisiin, kun elokuussa 2018 vain 37 prosenttia ja 53 prosenttia ilmoitti luottavansa valtionmedian raportteihin taloudesta ja ulkopolitiikasta. (Volkov & Goncharov 2020, 1,4–5.) Aineistona käytettävät uutisartikkelit ovat litterointeja tv-uutisten klipeistä, jotka on esitetty tv-uutisissa kello 12, 15, 18 tai kello 21. Uutiset on julkaistu tv-kanavan verkkosivulla politiikka, yhteiskunta ja talous osastoissa. Teksti sisältää uutisankkurin alkujuonnon, haastateltavien ja toimittajien repliikit kirjallisessa muodossa. Aineistoksi on valittu vain tekstejä, eikä aineistossa ole huomioitu videoklippien visuaalisia elementtejä.

Aineistossa esiintyi neljä analyttisesti eroteltavaa kehystä. Ne ovat: informatiivinen kehys, valtiovallan suhtautuminen eläkereformiin, eläkereformin suhde yksilöön, ja eläkereformin käyttö informaatiovaikuttamisen keinona. Informatiivisen kehyksessä valtionmedia puhuu eläkereformin päätöksenteon vaiheista. Valtion näkökulman kehyksessä valtionmedia käsittelee eläkereformia valtiovallan tavoitteet ja toiveet huomioiden. Kolmas kehystämisen tapa ilmentää eläkereformiin suhdetta yksilöön venäläisessä kulttuurisessa kontekstissa ja neljännessä tavassa valtionmedia tekee eläkereformin avulla rajausta meidän ja muiden välillä. Alla on eriteltyä neljä kehystä,

niiden sisältö aineistoesimerkkien kanssa. Kehykset kuvaavat Ykköskanavan uutistoimituksen sekä tietoisesti että tiedostamattomasti tehtyjä valintoja. Kehykset eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan eri kehyksiä voi ilmetä samassa uutisessa. Aineistossa on keskitytty etsimään kehysanalyysin ehdottamia metaforia, esimerkkejä, rinnastuksia, iskulauseita ja kuvailuja, jotka toistuvat aineiston kehyksissä säännönmukaisesti. Tutkimustulokset on rakennettu näiden havaintojen varaan. Käännökset ovat tutkijan tekemiä.

3.2.1 Informatiivinen kehys

Venäjän perustuslain (1993/1) ensimmäisen pykälän mukaan Venäjä on demokraattinen liittovaltio ja oikeusvaltio, jonka hallintomuotona on tasavalta (Konstitutsija Rossiskoi Federatsii 1993/1, § 1). Venäjän poliittiseen päätöksentekoprosessiin kuuluu: lain esittely ja valmistelu, lain käsittely duumassa, lain hyväksyminen tai hylkääminen duumassa ja lain julkistaminen³. Tämän perustuslaillisen oletuksen informatiivinen kehys sisältää ja näitä poliittisia prosesseja informatiivinen kehys kuvaa. Informatiivinen kehys on luonteeltaan byrokraattista ja se sisältää paljon lakioikeudellista puhetta, jolla kuvataan päätöksentekovaiheisiin kuuluvia prosesseja. Se rakentaa kuvaa todellisuudesta, jossa eläkereformi etenee demokraattisille instituutioille tyypillisten prosessien kautta autonomisissa demokraattisissa instituutioissa, kuten duumassa, alueparlamenteissa, julkisen keskustelun areenoilla ja valiokuntien kokouksissa. Kehys muistuttaa länsimaisen demokraattisen median tapaa informoida kansalaisiaan poliittisesta päätöksenteosta. Kehys on luonteeltaan uutismainen, tiedottava ja neutraali. Sen kohteena ovat tapahtumat, jotka ovat juuri tapahtuneet tai tapahtuvat pian. Informatiivinen kehys on eräänlainen väline, jonka kohteena voisi olla periaatteessa mikä tahansa poliittinen päätös.

Hallituksen ehdottamaa lakiehdotusta eläkelainsäädännön muuttamisesta käsitellään tällä viikolla duumassa. Dmitri Medvedev ilmoitti asiasta tänään kokouksessaan liittovaltion neuvoston kanssa. (Miten Venäjän eläkereformi etenee. Ykköskanava.17.6.2018)

³ Duumassa lakialoitetta käsitellään kolmesti. Ensimmäisessä käsittelyssä duuma säätää lain sisällöstä ja toimittaa asiakirjan parlamentin valiokunnalle muutoksia varten. Toisessa käsittelyssä duuman jäsenet keskustelevat alkuperäiseen tekstiin tehdyistä muutoksista. Kolmannessa käsittelyssä lakialoite hyväksytään tai hylätään. Jos laki hyväksytään duumassa ja se on painoarvoltaan merkittävä, se etenee federaation neuvostoon, jossa sen tulee saada yli puolet jäsenistä taakseen. Jos federaation neuvosto hylkää lakialoitteen ja duuman jäsenet ovat eri mieltä neuvoston päätöksestä, he voivat äänestää laista uudestaan. Laki katsotaan hyväksytyksi, jos toisen äänestyksen aikana vähintään 2/3 duuman edustajista äänestää lain puolesta. Kun laki on hyväksytty, se siirtyy presidentin allekirjoitettavaksi. Presidentti joko hyväksyy, allekirjoittaa ja julistaa lain voimaantulleeksi tai käyttää veto-oikeutta. (Chirkin 2017,118–121.)

Informatiivisen kehyksen päätavoite on nimensä mukaisesti informoida ja siksi se puhuttelee yleisöä passiivisena tiedon vastaanottajana. Valtionmediassa esiintyvä informatiivinen kehys voidaan myös tulkita eräänlaiseksi demokraattiseksi fasadiksi, joka luo vaikutelmaa perustuslaissa säädetyn demokraattisen päätöksenteon toteutumisesta.

Duuman ensimmäinen käsittely on tulossa pian. Alueparlamenteilta odotetaan parhaillaan ehdotuksia, kommentteja, kysymyksiä ja kaikkea, mikä auttaa säätämään asiakirjan sisältöä. (Venäjän maakunnissa keskustellaan aktiivisesti lakiehdotuksesta eläkeiän nostamiseksi. Ykköskanava. 11.7.2018.)

Parlamentin alahuoneessa keskustellaan tänään alueellisten kollegoiden esittämistä mielipiteitä. Tänään [eläkereformista] tuli positiivista palautetta Altain, Tuvan, Kabardino-Balkarian, Karachay-Cherkessian, Penzan ja Samaran alueilta. (Ensimmäinen eläkelainsäädäntöä käsittelevä istunto pidetään ensi viikolla valtion duumassa. Ykköskanava. 13.7.2018)

Uutismedia valitsee informatiivisen kehyksen, kun se tiedottaa päätöksenteon etenemisestä demokraattisina pidetyistä valtioninstituutioissa. Kehyksessä päätösten syntymistä luonnehditaan yksimielisiksi ja päätökset syntyvät julkisen keskustelun tuotoksina autonomisissa instituutioissa. Empiiristen tutkimusten valossa Venäjän nykyinen poliittinen järjestelmä ei kuitenkaan täytä demokraattisen valtion tunnusmerkistöä. Informatiivisessa kehyksessä tämä näkyy niin, että kehys kertoo ainoastaan poliittisen prosessin lopputuloksista, mutta se jättää kertomatta julkisen ja poliittisen keskustelun vaiheista ja sisällöistä.

Valtion duuma hyväksyi tänään ensimmäisessä käsittelyssä lakiesityksen eläkelainsäädännön muuttamisesta. Hallituksen aloitteesta keskusteltiin melkein kolme tuntia. Lopulta asiakirja hyväksyttiin... (Valtion duuma hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä lakiesityksen eläkelainsäädännön muuttamisesta. Ykköskanava. 19.7.2018)

Hallituksen ehdottama eläkereformi hyväksyttiin tänään duuman kolmannessa ja viimeisessä käsittelyssä. Muutokset koskettavat kaikkia ja siksi keskustelu ja ehdotuksia muutoksista käsiteltiin

mahdollisimman laajasti. (Valtion duuma hyväksyi muutokset venäläiseen eläkejärjestelmään Ykköskanava. 30.9.2018)

Valtionmediassa käytetty informatiivinen kehys siis välittää yleisölle mielikuvaa koko maan kattavasta poliittisesta prosessista, johon kaikki kansalaiset voivat osallistua. Merkillistä on kuitenkin se, että informatiivinen kehys summaa julkisen keskustelun tuloksia vain Venäjän valtaapitävän Yhtenäisen Venäjän -puolueen äänellä. Tällainen tapa tiedottaa poliittisen ja julkisen keskustelun tuloksista rajaa olennaisesti sitä, mitä julkisesta keskustelusta voidaan tai halutaan, tuodaan ilmi.

Informatiivinen kehys luo hyvin yhtenäisen kuvan julkisesta keskustelusta maantieteellisesti valtavalla alueella. Median tapa informoida kansalaisiaan eläkeuudistuksesta luo kuvaa keskuksen ja periferioiden välisen vuorovaikutussuhteen demokraattisuudesta. Informatiivisessa kehyksessä keskuksen ja periferian välisessä vuorovaikutuksessa ei esimerkiksi ilmene mitään sellaista, mikä haastaisi tai kyseenalaistaisi keskuksen johtoasemaa päätöksenteossa.

Ennen lakiluonnoksen ensimmäistä käsittelyä valiokunnat antavat lausuntonsa. Kaikki ne kannattivat muutoksia eläkelainsäädäntöön... Myös maakunnat ilmaisivat mielipiteensä. Palautetta tuli 79 liittovaltion yksikön lainsäädäntökokouksista, eikä niiden joukossa ollut yhtään negatiivista (Valtion duuma tarkasteli ensimmäisessä käsittelyssä hallituksen lakiehdotusta eläkelainsäädännön muuttamisesta. Ykköskanava. 19.7.2018)

Informatiivisen kehysten tavassa tiedottaa kansalaisia päätöksenteon vaiheista puuttuu myös poliittiseen prosessiin kohdistuva kritiikki.

Mediajärjestelmäteorian valossa venäläisen valtionmedian informatiivinen kehys voidaan ymmärtää eräänlaiseksi neuvostoajan matriisin jatkeeksi, jossa poliittisen prosessin yksityiskohtaista kuvailua ei pidetä tarpeellisena. Samalla tavoin kuin Neuvostoliiton tiedotusvälineet pyrkivät ylläpitämään valtion informaatiomonopolia, informatiivinen kehys valtionmediassa ylläpitää vallitsevan poliittisen järjestelmän hegemonista roolia. Normatiivisen mediajärjestelmän teorian valossa informatiivinen kehys ja sen käyttö voidaan tulkita eräänlaiseksi työkaluksi, jonka avulla media toteuttaa rooliaan yhteistyökumppanina valtion kanssa. Venäjän nykyisessä hybridissä poliittisessa ympäristössä informatiivinen kehys ylläpitää hallitun demokratian todellisuutta, jossa perustuslailla säädetyt demokraattiset instituutiot ovat

näennäisesti autonomisia. Tämän näennäisen autonomisuuden voi havaita erityisesti Venäjän presidentin muutosehdotuksia seuranneiden uutisten sisällössä.

Rostovin, Uljanovskin, Sverdlovskin, Tambovin ja monien muiden alueiden kuvernöörit ja lainsäätäjät tukevat presidentin aloitetta säilyttää alueelliset tukitoimet ihmisille, jotka hallituksen ehdottamien muutosten jälkeen eivät kuulu eläkeläisten kategoriaan, vaan kuuluvat eläkeiän kynnyksellä olevaan kansanryhmään: 55-vuotiaat naiset ja 60-vuotiaat miehet. Myös muiden Putinin ehdottamien muutosten käsittely on aloitettu maakunnissa. Alueet ilmoittivat olevansa valmiita liittymään liittovaltion ikääntyneiden uudelleen kouluttamis- ja täydennyskouluttamisohjelmaan... (Venäjän alueet ovat alkaneet laatia erityisiä lakiluonnoksia Vladimir Putinin eläkkeitä koskevien ehdotusten täytäntöönpanemiseksi. Ykköskanava. 30.8.2018).

Yleisölle informatiivinen kehys rakentaa kuvaa demokraattisesta poliittisesta päätöksenteosta Venäjällä. Se kuitenkin tukee valtiovallan hegemoniaan pyrkivää strategiaa ja pyrkii keskuksen johtoaseman ylläpitämiseen suhteessa näennäisesti autonomisiin valtioninstituutioihin ja liittovaltion muihin subjekteihin. Loppupeleissä informatiivinen kehys ilmentää, kuinka poliittinen päätöksenteko on tosiasiallisesti kiteytynyt presidentin vallan ympärille Venäjällä ja siksi sitä voidaan myös kuvailla median rakentamaksi demokraattiseksi fasadiksi.

3.2.2 Valtiovallan näkökulman kehys

Ykköskanavan uutisissa esiintyvä valtiovallan näkökulman kehys on nimensä mukaisesti kehys, joka rakentaa todellisuutta eläkeuudistuksesta tavoilla, jotka tukevat valtiovallan ja vallitsevan järjestelmän pyrkimyksiä, tavoitteita ja legitimitettä. Uutisten sisällöllä ei sinänsä ole merkitystä, vaan merkitystä on sillä, kuinka hallituksen, valtion ja presidentin rooli tapahtumissa esitetään. Valtion näkökulman kehyksessä uutismedia pyrkii määrittelemään yleisön tulkintoja tavoilla, joilla poliittinen johto haluaisi yleisön aiheesta ajattelevan. Tämä on parhaillaan edellisissä luvuissa kuvattua valikoivaa attribuutiota. Valtiovallan näkökulman kehyksessä uutismedia rakentaa todellisuutta eläkereformiin liittyvistä käänteistä määrittelemällä kenen syytä tai ansiota tapahtunut on. Aineistossa voidaan erotella kolme aihealuetta, joissa uutismedia hyödyntää valikoivan attribuution strategiaa.

Aihe	Paha	Hyvä
------	------	------

Eläkejärjestelmän saattamisesta vakaalle pohjalle ei ole olemassa päätöstä, joka tyydyttäisi kaikkia.	Aiemmat hallitukset: kädettömät Poliittinen oppositio: kritiikkiä, muttei ideoita	Hallitus: yrittää ratkaista ongelmaa, vain hallituksen ehdottamat toimenpiteet ovat nykytilanteessa järkeviä
Eläkereformi voi kurjistaa monen jo ennestään vaikeassa tilanteessa elävän kansalaisen tilannetta	Yritykset: irtisanovat eläkeiän kynnyksellä olevia työntekijöitä ja harjoittavat ikäsyrijintää	Valtio: ottaa vastuun ikäihmisten jaksamisesta ja hyvinvoinnista muuttuvassa työelämässä
Takaraja eläkereformin tekemiselle on saavutettu. Uudistus on tehtävä heti.	Aika: johtanut eläkepommin kehittämiseen Aiemmat hallitukset: kädettömiä	Presidentti: pitää huolen, että yksilön etu huomioidaan kiireellisessä päätöksenteossa

Taulukko 1. Vasemmassa sarakkeessa ovat negatiiviset uutiset, joiden yhteydessä uutismedia käyttää valtiovallan näkökulman kehystä. Keskimmäisessä sarakkeessa on esiteltyä instituutioita ja tahot, jotka kehystetään huonojen uutisten syyksi. Oikeassa sarakkeessa on puolestaan ne tahot ja instituutioita, jotka kehystetään uutisten yhteydessä hyväksi.

Valtionmedian tavassa kehystää eläkereformi näkyy uusautoritäärisille poliittisille järjestelmille tyypillinen tapa legitimoida vallitseva järjestys faktoja muuttamatta. Negatiivisia uutisia ei sensuroida eikä ongelmia kielletä tai faktoja muuteta. Kehyksessä ilmenee myös jossain määrin mielipiteiden pluralismi ja kritiikkiä. Olennaista on se, miten uskottaviksi tai epäuskottaviksi uutismedia esittää mielipiteet.

Yhtenäisen Venäjän -puolueen pääsihteeri Andrei Turchak ilmoitti, että lakialoitteeseen tulleiden muutosehdotusten joukossa on nykyisen tukijärjestelmän säilyttäminen, joka oikeuttaa perusuuntoisiin julkisiin palveluihin, joukkoliikenne-etuihin ja lääkkeiden korvauksiin. Jatkokakin näitä etuuksia tarjotaan 60-vuotiaille miehille ja 55-vuotiaille naisille. (Puheenjohtajisto ja Yhtenäisen Venäjän puolueen johto tekivät yhteenvedon eläkeuudistuksen julkisen keskustelun tuloksista. Ykköskanava. 20.8.2018)

Valtiovallan näkökulman kehyksessä uutismedian tapa käsitellä ehdotuksia ja muutoksia eläkelainsäädäntöön näyttää suosivan vallitsevan poliittisen johdon ehdotuksia ja näkemyksiä. Poliittisen opposition ehdotukset ja ehdotukset, jotka eivät vastaa poliittisen johdon intressejä leimataan huonosti perustelluiksi. Tämä on yksi tapa, jolla media ylläpitää hallitsevan puolueen asemaa.

Hallituksen lakialoitteen vastustajien joukossa on duuman oppositio. Oppositio kyllä vastustaa lakialoitetta, mutta ei tarjoa minkäänlaisia vaihtoehtoja. Yhtenäinen Venäjä kehottaakin

parlamentaarikoita rakentavaan vuoropuheluun. "Tietenkin teille [oppositio] on koittanut timanttinen hetki: mielenosoituksia, adresseja, plakaatteja ja bannereita, mutta meidän on löydettävä ratkaisu. Päätös on tehtävä väistämättä. Siksi odotamme konkreettisia ehdotuksia teiltä päätöksen parantamiseksi", sanoi [Yhtenäisen Venäjän] Andrei Isayev. (Hallituksen tekemistä aloitteista eläkelainsäädännön muuttamiseksi riippuu maan talouskasvun vauhti. Ykköskanava. 8.7.2018)

Valtiovallan näkökulman kehyksessä uutismedia rakentaa Yhtenäisestä Venäjästä kuvaa sopuun ja dialogiin pyrkivästä puolueesta. Virallinen poliittinen oppositio taas kehystetään haastajana ja prosessien jarruttajana.

"Ei voi säätää lakia, joka koskee vain yhtä ihmisryhmää, vaan koko [ikäsyrynnän] määritelmää on muutettava". Tästä on varma kommunistisen puolueen edustaja Nikolai Arefjev...--... Tänäpä kommunistinen puolue jäi mielipiteidensä kanssa yksin. Kaksi muuta oppositioryhmää Oikeudenmukainen Venäjä ja liberaalidemokraattinen puolue äänestivät Yhtenäisen Venäjän kanssa [ehdotuksen puolesta]. Valtaosa duuman edustajista ymmärtää, ettei voi riistää työpaikkaa niiltä, joilla eläkkeelle jäämiseen on aikaa vain muutama vuosi. (Valtion duuma ottaa käyttöön jopa 200 tuhannen ruplan sakot eläkeiän kynnyksellä olevien irtisanomiset. Ykköskanava. 13.9.2018)

Valtiovallan näkökulman kehyksessä esiintyvä kritiikki ei pyri haastamaan hallituksen näkökulmia. Kehystessään uutisia valtiovallan näkökulman kehyksessä valtionmedia valitsee sellaiset sanat ja poliittisen keskustelun osat, joissa opposition kritiikki kohdistuu poliittista oppositiota vastaan eikä hallitsevaa puoluetta vastaan. Näin uutismedia viestittää yleisölle poliittisen opposition olevan riidanhaluinen ja luo vaikutelmaa, että kaikkien poliittisen opposition puolueiden ehdotukset ja mielipiteet ovat sekä epäuskottavia että epäpäteviä.

"Riittää jo. Olitte [kommunistinen puolue] vallassa 70 vuotta ja taas uhkaillette kansanäänestyksellä ja sillä, että, ihmiset vastustavat [muutoksia eläkelainsäädäntöön]. Ihmiset vastustavat huijaamista. Meitä huijattiin tsaarin tapauksessa, tsaari oli paha, neuvostovalta hyvä. Sitten taas neuvostovalta oli paha, siitähän meitä huijattiin. Jeltsinin demokratia oli taas kerran paha. Ja nytkin kaikki on huonosti. Onko tässä sitten mitään hyvää? Nimetkää toimiva malli... --...kysyi liberaalidemokraattisen puolueen johtaja Vladimir Žirinovski. (Valtion duuman jäsenet ja asiantuntijat keskustelivat eläkejärjestelmän muutoksista. Ykköskanava.21.8.2018)

Vastaavaa valikoivan attribuution keinoa käytetään maakuntien lainsäädäntökokouksia käsittelevässä uutisoinnissa. Alemmassa katkelmassa keskustelua käydään Saratovin

alueparlamentissa, mutta uutismedian tapa tiedottaa keskustelusta edustaa samaa valtiovallan näkökulman kehystä kuin ylempänä oleva valtion duumassa käyty keskustelu.

Saratovin alueduumassa äänet jakautuivat näin: 28 puolesta ja viisi vastaan. Oppositiolle kabinettiehdotuksiin kohdistuva kritiikki on erinomainen tilaisuus muistuttaa omasta olemassaolostaan ennen syyskuun vaaleja ...--...Samaan aikaan lakiehdotuksen arvostelijat eivät tarjoa realistisia ideoita siitä, mistä saada varoja eläkerahastoon... (Lakiehdotuksesta eläkeiän nostamiseksi keskustellaan kaikissa alueyksiköissä. Ykköskanava. 11.7.2018)

Valtionmedian rakentama todellisuus poliittisesta keskustelusta maakunnissa toimii myös hallitsevan poliittisen puoleen hyväksi ja legitimoii hallitsevan puolueen ehdotukset eläkeuudistuksen puolesta.

Valtiovallan näkökulman kehyksessä yleisölle halutaan välittää hallituksen tulkintaa siitä, että eläkeuudistus on kansalaisten etujen mukainen ja uudistuksen myötä hallitus pystyy myös jatkossa ajamaan kansalaisten etuja. Tärkeintä on siis ylläpitää nykyinen poliittisesti muotoutunut järjestelmä. Kehys siis ikään kuin perustelee nykymuotoisen valta-asetelman olemassaoloa. Tällaisen viestin tueksi uutismedia esittää sekä hallituksen että opposition hyvässä valossa, koska se tukee poliittisesti muotoutunutta järjestelmää.

*Yhtenäinen Venäjä ehdotti duuman jäsenille ja federaation neuvostonjäsenille lakisäätteisistä eläke-
eduistaan luopumista. Tähän liittyvää lakialoitetta voidaan käsitellä jo tulevan syksyn istunnossa.
Liberaalidemokraattinen puolue ja Oikeudenmukainen Venäjä ovat jo ilmoittaneet tukevansa aloitetta.
(Valtion duuman jäsenet ja asiantuntijat keskustelivat eläkejärjestelmän muutoksista. Ykköskanava.
21.8.2018)*

Kehystäessään uutisia valtiovallan näkökulman kehyksessä uutismedia ei kiellä tai sensuroi esimerkiksi eläkeiän korotuksesta seuraavia epämiellyttäviä seurauksia joillekin kansanryhmille. Toisaalta uutismedia ei myöskään aktiivisesti valitse valokeilaan negatiivisia aiheita, kuten sitä, että eläkeiän karkaamisen vuoksi köyhimmät kansanosat joutuvat elämään pidempää ilman eläkkeiden tuomaa täydentävän toimeentulon vaikutusta. Valtion näkökulman kehyksessä uutismedian tapa puhua eläkejärjestelmästä maalaa Venäjistä kuvaa valtiona, joka edustaa universaalien etujen maata. Tosiasiassa hyvinvointijärjestelmän näkökulmasta Venäjän valtio on viime aikoina ulkoistanut hyvinvointipalveluiden tuottamisen työnantajien ja kansalaisyhteiskunnan vastuulle. Valtiovalta kuitenkin pyrkii välittämään tulkintaa, jonka mukaan Venäjän on hyvinvointivaltio, tai

tähtää sellaiseksi ja kaiken keskiössä on valtio. Jättämällä huomioimatta Venäjän eläkejärjestelmän todellisen luonteen uutismedia välittää ristiriitaista viestiä yleisölle. Samaan aikaan se kuitenkin legitimoit nykymuotoisen järjestelmän olemassaolon, koska valtiovallan näkökulman kehityksessä valtion kerrotaan olevan hyvinvointipalveluiden tärkein tuottaja.

Koko maan kattavaan aktiivisen pitkäikäisyyden ohjelmaan sisältyvät toimet käynnistyvät jo vuonna 2019. Ohjelma sisältää eläkeläisten vuosittaiset lääkärintarkastukset, toimet ikäihmisten osallistamiseksi yhteiskuntaan, jotta he eivät tuntisi oloaan syrjäytyneiksi sekä propagandan, joka tähtää terveiden elintapojen edistämiseen eläkeläisten keskuudessa. (Varapääministeri Tatjana Golikova vastasi kysymyksiin eläkelainsäädännön muutoksista. Ykköskanava. 12.7.2018).

Valtion instituutiot kuten hallitus, presidentti ja poliittinen oppositio siis edustavat vallitsevaa järjestystä. Valtiovallan näkökulman kehys toimii esimerkkinä siitä, kuinka vallitsevan järjestyksen ylläpitämiseksi autoritäärisessä poliittisessa ympäristössä joukkotiedotusvälineitä hyödynnetään. Valtionmedia näyttää olevan valtiovallan väline, jolla valtiovalta monopolisoi poliittisen areenan ja oikeuttaa hallituksen ylläpitää ja määrittää vallitsevaa järjestystä yhteiskunnassa.

Valtiovallan näkökulman kehysten mukaan eläkeiän korotus edistää kansalaisten, eikä hallituksen etuja. Uutismedia jättää kertomatta, että ihmisten työuran pidentäminen loppupäästä on itse asiassa valtion etujen mukainen. Sen sijaan uutismedia käyttää tyypillistä valikoivan attribuution strategiaa paikallisesti. Valtionmedia syyttää eläkerahoitukseen liittyvistä ongelmista Venäjän omia markkinaehtoisia prosesseja. Keskustelun ytimessä ei kuitenkaan ole globaalien kilpailun luoma epäedullinen asema Venäjän markkinoille, vaan työelämän rakenteelliset ongelmat, kuten eläkeiän kynnyksellä olevan kansanosan ikäsyrjintä työmarkkinoilla. Esimerkiksi harmaata taloutta ei leimata ongelmaksi, vaan sen olemassaolo liitetään kitkemättömäksi osaksi venäläistä kulttuuria, koska se tukee valtiovallan pyrkimyksiä eläkeiän korottamisen puolesta.

Voisi tietenkin korottaa veroja ja sosiaaliturvamaksuja, mutta sitten palkkoja alettaisiin jälleen maksamaan harmaana. Hallitus on vakuuttunut siitä, että työntekijöiden määrän lisääminen työmarkkinoilla nostamalla asteittain naisten eläkeikää 63-vuoteen ja miesten eläkeikää 64-vuoteen on paras ratkaisu. (Lakiehdotuksesta eläkeiän nostamiseksi keskustellaan kaikissa alueyksiköissä. Ykköskanava. 11.7.2018)

Valtionmedia valitsee syntipukikseen ikäsyrjinnän, kun se keskustelee eläkeiän korottamisen negatiivista vaikutuksista pienipalkkaisten toimeentuloon. Sen sijaan valtiovallan näkökulman

kehyksessä senioreja luonnehditaan arvokkaana työvoimana, mikä näkyy esimerkiksi valtionmedian fraasivalinnoissa, kuten ”kultaisen iän työntekijät”. Valtionmedia siis pyrkii glorifioimaan iästä työvoimaa, sillä se puhuu eläkeiän korotuksen puolesta.

Kultaisen iän työntekijöiden joukossa on monia, jotka voivat opettaa paljon nuorimmille kollegoilleen. Lukuisilla eri aloilla ikä on itse asiassa etu, joka koostuu runsaasta työkokemuksesta, tiedosta ja rakkaudesta omaa alaansa kohtaan... (Kypsässä iässä on etunsa: kokemusta, tietoa ja rakkautta työhön. Ykköskanava. 10.7.2018)

Vaikka uutismedia näkee ikäyrjinnän eläkereformin kontekstissa negatiivisena ilmiönä, se ei kuitenkaan käsittele ikäyrjintää ongelmana, kun se kohdistuu nuoriin.

Sevastopolin lähellä sijaitsevan maatalousyrityksen johtaja Mihail Hoš on itse eläkeikäinen. Hän rekrytoi tiimiinsä mieluiten iäkkäämpiä jäseniä. Hän on varma siitä, että he ovat tarkempia ja suhtautuvat työntekoon vastuullisemmin. ”Kyse ei ole edes mieltymyksistä. Tosiasia on se, että he [iäkkäämmät työntekijät] ovat työkykyisiä ja sitoutuvat yritykseen. Mikä ehkä tärkeintä, nuoria on vaikea pakottaa tekemään ja se vaatii kovaa työtä”, sanoo Mihail Hoš (Huomenna valtionduuma aloittaa eläkelainsäädännön muuttamiseen tähtäävän projektin käsittelyn. Ykköskanava. 18.7. 2018)

Valtiovallan näkökulman kehyksessä voidaan havaita, että kehystä käyttäessä uutismedia edistää poliittista agenda. Toistuvasti ilmenevät aiheet, joissa korostetaan iäkkään työvoiman hyviä puolia, voidaan jossain määrin tulkita propagandaksi, mikäli propagandalla viitataan tilanteeseen, jossa vastaanottajan uskomuksia aiheesta pyritään muuttamaan. Propagandan kohteena ovat työnantajat, joiden uskomuksia iäkkäästä työvoimasta uutismedia pyrkii muuttamaan. Valtionmedia myös itse sortuu tahallisesti tai tahattomasti leimaamaan nuoren työvoiman epämotivoituneiksi, kun se yrittää korostaa iäkkään työvoiman ylivertaisuutta, mutta eläkekeskustelun kontekstissa tätä ei nähdä ongelmana. Normatiivisen mediateorian valossa voidaan myös tulkita, että eläkereformin kontekstissa joidenkin ns. kiusallisten teemojen osalta valtionmedia käsittelee tarkoituksellaan tai tahattomasti poliittinen agenda silmällä pitäen.

Havaintoa tukee myös se, kuinka itse työntajia käsitellään valtionmediassa. Ikäyrjintä toimii argumenttina sen puolesta, että liike-elämä on vastuussa eläkeiän korotuksen negatiivista seurauksista. Toisin sanoen pahat työnantajat, jotka irtisanovat ihmisiä eläkeiän kynnyksellä kurjistavat ihmisten taloudellista tilannetta, eikä valtio, joka korottaa eläkeikää ja katkaisee vähätuloisilta eläkkeen täydentävän toimeentulon vaikutuksen. Samaan aikaan valtionmedian

uutistekstit vihjaavat, että hyvät yritykset ottavat vastuuta ikääntyvien kansalaisten hyvinvoinnista, eli valtio ulkoistaa hyvinvointipalveluiden tuottamisen yrityksille ja tarjoaa erilaisia veroetuja yrityksille.

Ljudmila Smolina on 30 työvuoden aikana kulkenut urapolun leipurista tuotantopäälliköksi Uljanovskin leipomossa. ”Kaikki me, jotka tällä työskentelemme rakastamme työtämme. Siksi teemmekin niin kaunista ja upeaa leipää”, sanoo tuotantopäällikkö Ljudmila Smolina Uljanovskin leipomosta nro. 4. Tällä hetkellä hän on 54-vuotias ja vain vuoden päässä eläkkeelle jäämisestä, mutta hän ei aio lähteä, eikä hänen esimiehensä halua luopua hänestä vielä. ”On hyvin vähän lahjakkaita leipureita, jotka kokevat intohimoa työhönsä ja jotka voivat siirtää taitonsa, kykynsä ja kokemuksensa nuoremmille työntekijöillä. Siksi teemme kaikkemme heidän eteensä ja yritämme luoda heille työskentelyolosuhteita ja taloudellisia etuja”, selventää tuotantoteknisen yksikön apulaisjohtaja Elmira Ivanuškina Uljanovskin leipomosta nro. 4. (Kypsässä iässä on etuna: kokemusta, tietoa ja rakkautta työhön. Ykköskanava 10.7.2018)

Tällainen poliittisen retoriikan ja uutismedian viestien välinen ristiriita näyttää olevan tyyppinen eläkkeiden rahoitukseen liittyvissä aiheissa. Samaan aikaan kun poliittisessa keskustelussa eläkeuudistuksen tarpeellisuutta perustellaan rahoituksen puuttumisella ja uutismedia aktiivisesti hyödyntää politiikan tapoja keskustella eläkeuudistuksesta, Venäjän kokonaisvaltaisesta taloudellisesta tilanteesta maalataan positiivista kuvaa.

[Tatjana Golikova]: ”Hallituksen budjettipolitiikka mahdollistaa kaikkien sosiaalisten velvoitteiden täyttämisen riippumatta globaalista taloustilanteesta, poliittisesta tilanteesta tai energiavarojen arvon kasvusta tai laskusta maailmanmarkkinoilla. (Varapääministeri Tatjana Golikova puhui sosiaalisten velvoitteiden täyttämisestä, eläkkeiden indikaatiosta ja äitiyspääomasta, (Ykköskanava 24.7.2018).

* * *

”Emme hajota, vaan sopeutamme”, näin kuvaili hallituksen ehdottamia muutoksia eläkelainsäädäntöön varapääministeri Tatjana Golikova. Reformien päätavoitteena on nostaa eläkkeensaajien elintaso. (Varapääministeri Tatjana Golikova vastasi kysymyksiin eläkelainsäädännön muutoksista. Ykköskanava. 12.7.2018.)

Tämä ilmentää, kuinka valtionmedian ja käyttämät poliittiset viestit voivat olla sisällöllisesti ristiriitaisia niiden mielikuvien kanssa, joita valtiovallan näkökulman kehityksessä yleisölle halutaan viestittää. Ristiriitainen viestintä valtion omistamissa tiedotusvälineissä toimii esimerkkinä siitä,

että puoliautoritääristen yhteiskuntien hallitseva eliitti voi muuttaa lähestymistapaansa ilmiöihin olosuhteista riippuen.

Ongelman ratkaisemiseksi harkittiin erilaisia vaihtoehtoja. Yksi vaihtoehtoista oli työverotuksen kiristäminen, mutta siitä luovuttiin. Nykyiset maksut ovat nimittäin jo melko korkeat. Toinen vaihtoehto oli käyttää valtion säästöjä eläkkeiden rahoittamiseen. Valtion sijoitusrahastossa on neljä triljoonaa ruplaa, mutta eläkerahaston jokavuotiset kustannukset ovat kaksi kertaa suuremmat. "Meille ehdotettiin, että käyttäisimme luonnonvaroja: öljyä ja kaasua. Eläkerahaston tämänpäiväisessä budjetissa yli kolmannes on suoria tulonsiirtoja liittovaltion budjetista, melkein 3,5 triljoonaa ruplaa... Niitä [öljyä ja kaasua] käytetään jo nyt eläkkeiden maksuun. Ilman niitä, emme kykenisi maksamaan edes tämän päivän eläkkeitä. Ja näillä samoilla öljystä ja maakaasusta saaduilla tuotoilla meidän pitäisi kustantaa kansallisia projekteja, kuten koulutus, terveydenhuolto ja infrastruktuuri, sanoi Yhtenäisen Venäjän varapäälikkö Andrei Isayev. (Niiden näkemys, joihin eläkelainsäädännön muutokset vaikuttavat suoraan. Ykköskanava. 5.7.2018).

Venäjän sosiaalitaloudellisen asiakirjan mukaan ja pääministerin julkilausutuissa hallituksen poliittisissa tavoitteissa todetaan, että taloudellisesti kestävä valtion rakentaminen ja sitä kautta suvereniteetin säilyttäminen ovat eläkereformin päämääriä. Eläkkeiden rahoittamisesta puhuttaessa valtion näkökulman kehityksessä ei ilmene suvereniteettiajattelua. Sen sijaan valtionmedia käyttää uutisraporteissaan metaforaa aikapommista ja toistaa kuvauksia vaihtoehtojen vähäisyydestä sekä ajatusta, että eläkeläisten toimeentulon parantaminen onnistuu ainoastaan, jos eläkeiän korottaminen otetaan heti käyttöön. Tämä muistuttaa jossain määrin edellisessä luvussa kuvattua länsimaisen median tapaa rakentaa julkista keskustelua eläkeuudistuksesta kiireellisenä ilmiönä.

"Se [eläkeiän korotus] olisi pitänyt tehdä jo 10 vuotta sitten. Olemme saavuttaneet lakipisteen. Tänä päivänä se on pakko tehdä... sanoi Aleksei Kurdin" (Valtion duuman jäsenet ja asiantuntijat keskustelivat eläkejärjestelmän muutoksista. Ykköskanava. 21.8.2018)

Uutisoidessaan eläkkeiden rahoituksesta valtionmedia näyttää omaksuneen tiedostamattaan tai tarkoituksella ilmaisumekanismit, joilla politiikka kehystää eläkereformia Valtion näkökulman kehityksessä uutismedia käyttää politiikasta tuttuja vastakkainasettelua, tunnepitoisia konnotaatioita ja vertauskuvia, joilla politiikassa pyritään taivuttelemaan julkinen mielipide reformia puoltavaksi. Uutismediassa eläkereformin kontekstissa esimerkiksi vedotaan ihmisten solidaarisuuden tunteeseen.

”On ymmärrettävä, että Venäjän eläkejärjestelmä on historiallisesti muotoutunut niin, että se on luonteeltaan solidaarinen: työskentelevät maksavat niiden puolesta, jotka eivät työskentele, sanoi hallituksen varapääministeri. (Ykköskanava, Varapääministeri Tatjana Golikova vastasi kysymyksiin eläkelainsäädännön muutoksista, 12.7.2018.)

Vastaavanlaisia keinoja ei käytetä informatiivisessa kehyksessä, joka tavoittelee hegemonian säilyttämistä.

Kuluvan vuosisadan toinen vuosikymmen on lähestymässä loppuaan, eikä päätöksiä ole edelleenkään tehty. Tänä päivänä resurssien löytäminen eläkkeiden rahoittamiseksi on kuitenkin muuttunut tulevien sukupolvien kohtalon kysymykseksi. ”Jos emme nosta eläkeikää, olen aivan varma, että menetämme maamme. Emme voi puhua minkäänlaisesta taloudellisesta läpimurrosta. Me vain hajotamme maan taloudellisesti...---...Eläkeiän asteittainen korottaminen on kysymys, joka liittyy valtiomme jatkuvuuteen, niin minä sen näen”, sanoi koulutuksen – ja tiedekomitean varapuheenjohtaja Gennadi Oniššenko. (Niiden näkemys, joihin eläkelainsäädännön muutokset vaikuttavat suoraan 5.7.2018. Ykköskanava.)

Valtionmediassa valtiovallan näkökulman kehystä esiintyy paljon. Kehyksen vahva esiintyminen uutisissa voi viestiä todellisuudesta, jossa poliittinen johto käyttää mediaa tasapainotellessaan toisaalta sosiaalietuuksien leikkaamiseen liittyvien poliittisten riskien ja toisaalta kestävämpiin sopimuksiin liittyvien fiskaalisten riskien välillä. Väestön ikääntymisen seuraukset vaikuttavat väistämättä Venäjän asemaan globaalissa markkinakilpailussa ja ovat uhka sen suvereniteetille. Tämän vuoksi näyttää siltä, että eläkeuudistukseen liittyvässä keskustelussa uutismedia saa erityisen roolin. Sen työ on taivutella massat sellaisten päätösten puolelle, jotka valtiovallan näkökulmasta minimoivat sekä sisä- että ulkopoliittiset riskit.

”Meidän kaikkien on etsittävä yhdessä ulospääsyä tilanteesta: joko säilytämme eläkkeemme ja yritämme korottaa niitä sillä ehdolla, että lapsemme ja lastenlapsemme joutuvat työskentelemään vähän pidempään ruokkiakseen mummonsa ja ukkinsa, tai muutaman vuoden päästä joudumme todella alentamaan eläkkeitä,” sanoi valtiollisen duuman varapuheenjohtaja Yhtenäisen Venäjän puolueen jäsen Olga Timofeeva. (Ykköskanava, Lakiehdotuksesta eläkeiän nostamiseksi keskustellaan kaikissa alueyksiköissä, 11.7.2018)

Valtion näkökulman kehyksessä voidaan havaita puuttuvan ulko-, talous- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvät realiteetit, kuten Venäjän talouden riippuvuus öljyn- ja maakaasun

maailmanmarkkinahinnasta, poliittiset pakotteet, finanssi- ja turvallisuuspolitiikan keskeinen rooli päätöksenteossa. Valtiovallan näkökulman kehyksessä on tärkeää saada yleisö ajattelemaan eläkeuudistuksesta tavalla, joka minimoi poliittisiin tavoitteisiin liittyvät riskit, siksi uutismedia puhuu mieluummin solidaarisuudesta kuin Venäjän ulkopoliitiikan vaikutuksista.

Valikoivan attribuution näkökulmasta tärkeintä ei ole se mitä sanotaan, vaan että hyvän uutiset sanotaan valtiovallan suulla. Tämä strategia ilmenee voimakkaasti Venäjän presidenttiä käsittelevässä uutisoinnissa. Valtiovallan näkökulman kehyksessä eläkereformista rakennetaan kuvaa kipeänä, mutta pakollisena toimenä valtion jatkuvuuden turvaamiseksi. Presidentistä rakennetaan kuvaa yksinomaan ihmisten kohtaloista kiinnostuneena ihmisenä ja kansan etujen puolustajana, eikä poliittisessa päätöksenteossa suurta valtaa nauttivana johtohahmona.

”Ymmärrän, että valmistellessa lakiehdotusta hallitusta ohjasivat tiukat taloudelliset ja demografiset laskelmat, ja näin sen pitäisikin olla...--... Pyydän kuitenkin, että emme unohtaisi, että kaikki päätöksemme vaikuttavat miljoonien ihmisten kohtaloihin ja siksi niiden on oltava oikeudenmukaisia. Kansalaisten etujen huomioon ottaminen on tärkeää ja tässä [pätöksenteossa] ei saisi toimia missään nimessä mekaanisesti ja muodollisesti, vain ja ainoastaan huolellisesti ja varovaisesti. Pitää muistaa huomioida erilaisten ihmisten elämätilanteita. Se on inhimillinen ulottuvuus, jonka pitäisi olla läsnä lakiesityksen ehdotetuissa yksityiskohdissa. Tärkein asia, haluan korostaa tätä, tärkeintä on se, että muutoksien myötä voisimme taata kunnollisen elämänlaadun eläkeläisille sekä suojella kansalaistemme ja tulevien sukupolvien etuja.” (Vladimir Putin esittelee vetoomustaan eläkelainsäädännön muutoksiin. Ykköskanava. 28.8.2018.)

Valtiovallan näkökulman kehyksessä presidentin interventio poliittiseen päätöksentekoon kuvataan kansalaisten etuja huomioivana eleenä. Uutismedian käsittelyn ulkopuolelle jää se, että presidentin puuttuminen poliittiseen päätöksentekoon voi itse asiassa kaventaa demokraattisena pidettyjen instituutioiden autonomiaa.

Valtionpäämies ehdotti useita muutoksia lakialoitteeseen. Esimerkiksi naisten eläkeiän nostamista viidellä vuodella, eikä kahdeksalla, kuten alun perin suunniteltiin. Lisäksi lainsäädännön tulisi huomioida suurperheiden äitien mahdollisuus jäädä eläkkeelle aikaisemmin. (Vladimir Putin piti televisiopuheen eläkelainsäädännön muutoksista. Ykköskanava. 29.8.2018)

”Pidän välttämättömänä, että kaikki eläkkeiden muodostumisessa huomioitavat liittovaltion edut, jotka ovat olemassa 31.12.2018 mennessä säilytetään siirtymäkauden loppuun saakka. Tarkoitin veroetuja, kiinteistöetuja ja etuja, jotka koskevat maanomistusta. Kyllä, nämä etuudet ovat maassamme perinteisesti annettu vain eläkeläisille, mutta tässä tapauksessa, kun eläkejärjestelmään on tulossa muutoksia ja ihmiset ovat laskeneet elämänsä näiden etujen varaan, niin meidän on tehtävä poikkeus ja sitoa näiden etujen saanti tiettyyn ikään, eikä eläkeläisstatukseen. (Ykköskanava, Vladimir Putin pitää välttämättömänä säilyttää liittovaltion etuudet siirtymäkauden loppuun asti, 29.8.2018).

Kehyksillä voidaan vaikuttaa siihen, miten jokin asia yleisölle näyttäytyy. Uutismedian valtiovallan näkökulman kehyksessä valtio, presidentti, hallitseva puolue ja valitseva poliittinen järjestelmä näyttäytyvät uutismedian tarinoissa toimijoina, jotka kaikin keinon pyrkivät pelastamaan Venäjän eläkepommin tuholta. Yhtenäisen Venäjän ehdotukset kuvataan vakavasti otettaviksi, kun taas oppositio pyrkii kaikin voimin jarruttamaan päätöksentekoa. Venäjän valtio esitetään toimijana, joka kaikin keinoin huolehtii kansalaisten hyvinvoinnista. Presidentistä taas rakennetaan kuvaa empaattisena johtajana.

Asiantuntijat arvioivat, että Putinin televisioitu puhe ei ollut edes valtionpäämiehen tapa välittää virallista viestiä, vaan rehellinen ja empaattinen keskustelu kaikkien kansalaisten kanssa (Vladimir Putin ehdotti televisiopuheessaan useita toimenpiteitä eläkereformin pehmentämiseksi. Ykköskanava. 2.9.2018)

Valikoimalla tietoisesti tai tiedostamattaan poliittisen agendan kehystämisenä keskeiseksi osatekijäksi uutismedia tukee näin uusautoritäärisen järjestelmän olemassaoloa ja vahvistaa valtion paternaalista roolia suhteessa joukkotiedotusvälineisiin. Kehystäessä epämiellyttävät aiheet valtion imagoa silmällä pitäen uutismedia legitimoit hallituksen aloitteen, nykyisen valtiojärjestelmän olemassaolon ja Vladimir Putinin presidenttiyden.

3.2.3 Eläkereformin suhde yksilöön

Kuten kehystämistä käsittelevä kirjallisuus osoittaa uutismedian käyttämillä kehyksillä on voimaa, koska ne ohjaavat sitä, kuinka ilmiöstä tai asiasta laajassa tietoisuudessa ajatellaan. Kehykset eivät synny tyhjiössä, vaan toimittajien valintoihin vaikuttavat monet tekijät kuten kulttuuri ja yhteiskunta, jossa he elävät. Kehyksessä eläkereformi suhteessa yksilöön kontekstualisoidaan yksilö suhteessa eläkeuudistukseen. Kehys edustaa merkityskamppailujen tuloksia demografiasta,

vanhuudesta ja ihanne-eläkeläisestä Venäjällä. Merkityskamppailut mediassa eivät ole itsessään vain Venäjälle tyypillisiä, vaan maailmanlaajuisia ilmiöitä. Merkittävää on kuitenkin se, että valtionmedian valitsee sellaisten määrittelykamppailujen tulokset, jotka ovat yhteneväisiä poliittisten tavoitteiden kanssa. Tämä kertoo valtionmedian toimittajien ja toimitusten tietoisesti tai tiedostamattaan omaksutuista ajattelumalleista, joiden kautta eläkereformia rajataan. Valtionmedian valinta edistää valtionmedian roolia siltana poliittisen eliitin diskurssin ja yleisen mielipiteen välillä.

Eläkereformin suhde yksilöön heijastaa myös joitain modernisaatioparadigman ehdottamia käsityksiä venäläisen yhteiskunnan muuttumisesta. Länsimaisen median tavoin Venäjän valtionmedia kuvailee demografian muuttumista kriisinä, joka johtuu syntyvyyden romahtamisesta, tulkitsee demografian muutoksen ongelmaksi ja näkee sen tilanteena, johon on puututtava.

Jotta selviytyisimme ja takaisimme kilpailukykyämme nykymaailmassa, meillä on oltava 200 miljoonaa kansalaista. Perheessä pitäisi siis olla 3-4 lasta ja isoäidin tulisi olla koko tämän "päiväkodin" johtajana, muuten mistään ei tule mitään," painotti kommunistisen puolueen johtaja. (Valtion duumassa keskusteltiin eläkejärjestelmän parantamista koskevista ehdotuksista. (Ykköskanava. 21.8.2018)

Eläkereformin suhteessa yksilöön kehyksessä media ankkuroi kriisin syyt Venäjän ainutlaatuisen historiaan, ennen kaikkea 1990-luvun epävarmuuksien vuosiin, jotka jättivät jälkeensä pieniä sukupolvia. Tilannetta peilataan myös toiseen maailmansotaan, jolloin Venäjän väkiluku supistui äkillisesti.

Ratkaisua vaativa ongelma on kotoisin viime vuosisadalta. Työssäkäyvä Venäjä vanhenee, kun taas uusista työntekijöistä on pulaa. Kaksi iskuja demografiaan on tehnyt tehtävänsä. Ensiksi oli sota, sen uhrit ja kaikki syntymättömät lapset. Sitten 90-luku, jolloin synnyttämistä yksinkertaisesti pelättiin, koska ei tiedetty, millä lapset ruokitaan. (Vladimir Putin ehdotti televisiopuheessaan useita toimenpiteitä eläkereformin pehmentämiseksi. Ykköskanava. 2.9.2018.)

Venäläisen uutismedian tavassa määritellä demografinen muutos ongelmaksi näkyy käsitys, jonka mukaan, Venäjän väkiluvun kasvattaminen on tärkeää maan suvereniteetin vahvistamiseksi. Ykköskanavan tavassa käsitellä syntyvyyttä suhteessa eläkereformiin toistetaan narratiivia Venäjän

kansan uusiutumisesta myös äärimmäisen vaikeissa olosuhteissa. Uutismedia siis määrittelee ajatuksen väestön uusiutumisesta ja sukupolvien jatkuvuudesta valtion jatkuvuuteen.

Natalia näyttää valokuvia isoäidistään. Hän kertoo, että kävi tuuri, että sodan jälkeen, vaikkakin jo varttuneella iällä, [isoäiti] meni naimisiin eikä sukulinja katkennut. Nyt [Natalia] kertoessaan tarinaa pojalleen omasta nuoruudestaan hän iloitsee, että on pojan äiti. Hän ei nimittäin pitkään uskaltanut. "Myöhemmin, myöhemmin. Jopa naapurit juorusivat, että "meidän Natasha on hedelmätön, vaikka niin hyvä tyttö oli ja naimisiinkin meni, mutta ei synnyttänyt". Jouduin odottamaan kahdeksan vuotta, kunnes ilmestyi töitä, rahaa ja hyödykkeitä kauppoihin, edes jonkinlaista vakautta, kertoo Natalja Vlasova. (Vladimir Putin ehdotti televisiopuheessaan useita toimenpiteitä eläkereformin pehmentämiseksi. Ykköskanava. 2.9.2018.)

Valtionmedian kehyksissä vertailukohtana käytetään usein Neuvostoliittoa, mikä osoittaa, että valtionmedian määrittelyssä nyky-Venäjä nähdään jatkona Neuvostoliitolle, sen kulttuurille, historialle ja arvomaailmalle. Tällainen tapa käsitellä uutisia ankkuroi neuvostoperinnön osaksi Venäjän identiteettiä myös laajassa tietoisuudessa. Tämä ilmenee sekä siinä, millaisten ongelmien parissa nyky-Venäjä kamppailee, mutta myös ratkaisuisissa, joita ongelmien selättämiseksi valitaan. Tästä näkökulmasta valtionmedian käymä eläkekeskustelu noudattaa Neuvostoajan arvomaailmaa ja normeja. Uutismedian tapa kehystää eläkereformia suhteessa yksilöön asettaa yksilön osaksi katkeamatonta historiallista Neuvostoliiton ja Nyky-Venäjän muodostamaa jatkumoa. Kehyksessä uutismedia turvautuu narratiiveihin toisen maailmansodan aiheuttamasta väestökadosta ja toisen maailmansodan jälkeisistä suurista sukupolvista, 1990-luvulla tapahtuneesta syntyvyyden romahtamisesta ja 2010-luvulla työmarkkinoille siirtyvistä milleniaalien sukupolvista sekä eläkkeelle siirtyvistä suurista sukupolvista.

"Tosiasia on se, että vielä 50 vuotta sitten Venäjällä oli neljä työntekijää jokaista eläkeläistä kohden, nyt heitä on vain kaksi. Demografian kanssa kiistely on turhaa. Suuri sodan jälkeen syntynyt sukupolvi siirtyy eläkkeelle ja pieni 90-luvun sukupolvi siirtyy työmarkkinoille". (Hallituksen mukaan Venäjän eläkelainsäädännön tulisi muuttua vaiheittain. Ykköskanava. 24.06. 2018).

Strukturaatioteorian valossa voi myös todeta, että julkinen keskustelu demografiasta valtionmediassa vuonna 2018 ja nyky-Venäjän koko väestöpolitiikka on seurausta tapahtumista, joissa menneisyyden yhteiskuntarakenteet ja vuorovaikutussuhteet uusiintuvat nykyajan

rakenteissa ja instituutionaalisissa vuorovaikutussuhteissa. Valtionmedia myös osallistuu uusien merkitysten rakentamiseen, mutta uudet merkitykset asettuvat vanhojen laajalle levinneiden käsitysten jatkoksi ja uusista merkityksistä neuvotellaan peilaten niitä menneisiin käsityksiin. Esimerkiksi työllisyystilastojen valossa tarina 90-luvulla syntyneestä ja työmarkkinoille siirtyvästä työvoimasta pitää paikkansa. Vuonna 2017 Venäjällä oli työllisiä 15–72-vuotiaiden keskuudessa 76,3 miljoonaa, helmikuussa 2018 luku oli 75,8 miljoonaa henkeä. Huhtikuusta 2018 maaliskuuhun 2019 työllisiä oli 15–72-vuotiaiden keskuudessa vähän yli 72 miljoonaa. (Rosstat 2018, 11–15, 29, 110.) Ennen eläkeuudistusta, eläkeuudistuksen aikana ja sitä seuranneina kuukausina työllisten määrä siis väheni runsaalla miljoonalla hengellä. Tämä osoittaa sen, että pidemmällä aikavälillä demografiset muutokset voimistuvat työllisyystilastoissa. Valtionmedian rakentamassa julkisessa keskustelussa media kuitenkin painottaa syntyvyyden merkitystä eläkeläisten ja työllisten suhteen tasapainottamiseksi, eikä esimerkiksi maahanmuuton avulla. Työllisyys- ja työttömyysluvut, eivät huomio ollenkaan alueellisia eroja demografiassa ja alueiden sosioekonomisessa kehityksessä. Niin myös valtionmedian demografiakeskustelusta puuttuu syntyvyyden ja muuttoliikkeen vaikutukset mm. huoltosuhteeseen. Esimerkiksi vuonna 2018 Dagestanin alueelle myönnettiin liittovaltion budjetista 59 miljardia ruplaa kehitysapurahaa, kun taas asukasluvultaan samankokoinen Nizni Novgorod sai 3,8 miljardia ruplaa. Näistä jälkimmäinen kärsii ilmeisestä demografisesta kriisistä ja huomattavasta huoltosuhteen vinoumasta. Tutkijoiden mukaan eläkeuudistuksen on pahimmillaan ennustettu johtavan demografisen kriisin vahvistumiseen ja pienten kaupunkien autioitumiseen maaseutumaisilla alirahoitteisilla alueilla Keski-Venäjällä ja Trans-Uralilla. (Gushch & Proshina 2018, 156–158, 163.) Aineiston perusteella eläkepolitiikka, väestöpolitiikka ja sosiaalipolitiikka kietoutuvat Venäjän julkisessa tietoisuudessa ja valtionmedian rakentamassa julkisessa keskustelussa eläkereformista tiivistä yhteen.

Seleznevyin perheessä on neljä lasta. Anna, nuori perheenäiti, on 36-vuotias. Hän, jos kukaan ymmärtää kuinka vaikea työ se [lasten kasvattaminen] on. Vieläpä on ansaittava rahaa. Hänellä on eläkkeelle vielä 20 vuotta, mutta saattaa olla vähemmänkin. ”Tietysti, jos ennakoi tulevaisuutta ja synnyttää viidennen lapsen, pääsisi eläkkeelle 50-vuotiaana. Tämä on erittäin hyvä kädenojennus valtiolta äideille, joilla on jo vähintään viisi lasta ”, sanoo Anna Selezneva. (Valtion duuman hyväksyi muutokset Venäjän eläkejärjestelmään. Ykköskanava. 30.9.2018)

Demografiasta puhuttaessa uutismedia käyttää keskustelua syntyvyyden lisäämiseen tähtäävistä poliittista toimenpiteistä. Vaikka eläkepolitiikka koskettaa kaikkia sukupuolesta riippumatta

syntyvyyden lisäämistä käsitellessä valtionmedia puhuttelee vain naisväestöä. Uutismedian tavassa kontekstualisoida eläkereformiin johtaneet demografiset muutokset suhteessa yksilöön media jättää kokonaan huomioimatta miehet sekä kaikki muut näkökulmat, jotka vaikuttavat väestökannan muotoutumiseen. Uutismedian eläkekeskustelussa ei esimerkiksi käsitellä lainkaan venäläisten miesten tilastollisesti lyhyempää elinikää ja miesten ennenaikaisia kuolemia, vaikka niillä on merkittävä vaikutus esimerkiksi eläkkeiden rahoittamisessa. Nostamalla demografisen vinoutuman keskeiseksi syyksi eläkeuudistukseen valtionmedia käyttää valtaa, mutta valinnat voivat kuitenkin vääristää kuvaa todellisesta tilanteesta ja sitä kautta ohjata työ-, eläke- ja väestöpolitiikkaa väärään suuntaan.

Elenalla on kahdeksan lasta. Vanhin on 24 vuotta ja nuorin viisi kuukautta. Jo viiden vuoden päästä hän voi alkaa nostaa eläkettä. Nainen iloitsee, että hänellä on silloin edelleen voimia perheelleen ja itselleen. Ehkä jopa voimia auttaa ystävättäriä, jotka päättävät kulkea hänen esimerkkinsä jäljillä. "Naiselle niin monen lapsen kasvattamisessa kyse ei ole niinkään fyysisestä kuormituksesta, vaan psykoemotionaalisesta. Siksi se [eläke] tulee olemaan eräänlainen hengähdystauko ja valtion osoittama tuki. Luulen, että se tulee tuntumaan konkreettisesti", sanoo Elena Tašmatova. (Vladimir Putin ehdotti televisiopuheessaan useita toimenpiteitä eläkereformin pehmentämiseksi. Ykköskanava. 2.9.2018)

Käyttäessään kehystä eläkereformin suhteessa yksilöön uutismedia puhuttelee yleisöä tiedon aktiivisena vastaanottajana. Kehyksessä Venäjän kansalaiset ankkuroidaan osaksi globaalia maailmaa. Tämä näkyy esimerkiksi valtionmedian tavoissa käsitellä muualla maailmassa tehtyjä muutoksia eläkelainsäädäntöön. Se, kuinka uutismedia perustelee näitä muutoksia yksilölle heijastaa yhteiskunnallista arvomaailmaa, jossa yksilö elää. Valinnoillaan joukkotiedotusvälineet sekä toistavat vallitsevia käsityksiä, mutta myös muokkaavat ja ohjaavat mielikuvia, joita yksilö ilmiöstä muodostaa. Eläkereformin suhteessa yksilöön kehyksessä voi havaita, että uutismedia ajaa ennen kaikkea valtioninstituutioiden agenda.

Saksassa, Espanjassa ja Italiassa eläkeikää ollaan korottamassa vielä korkeammalle kuin Venäjällä, jopa 67- vuoteen sekä naisille että miehille. Naisten keskinäistä avunantoa tarjoavan organisaation päällikkö Galina Garelina ei ole yllättynyt. Hän on sitä mieltä, että nykyajan naiselle, joka on toteuttanut itsensä äitinä, on annettava aikaa toteuttaa itseään myös ammatillisesti. "Naisen kukoistaminen persoonana ei ala 25-vuotiaana. Hän tulee parhaisiin voimiinsa vasta 40-vuotiaan ja 60-vuotiaana nainen on aktiivisimmillaan, koska hänen omat lapsensa ovat jo asettuneet, ja

lapsenlapset ovat hieman kasvaneet,” (Eläkelainsäädännön muutoksista ja kansalaisten suojelusta syrjinnältä keskusteltiin tapaamisessa pääministerin kanssa. Ykköskanava. 26.6.2018)

Eläkeuudistus valtionmedian julkisessa keskustelussa sidotaan vahvasti väestöpolitiikkaan ja syntyvyyteen, mutta kehyksessä valtionmedia myös hyödyntää elinajanodotteen kasvua yhtenä tapana tarkastella eläkeuudistusta.

...--...Vuoteen 2030 mennessä maan keskimääräinen elinajanodote ylittää 80 vuotta. Lääkärit sanovat, että ihmiset ikääntyvät hitaammin kuin aiemmin. Erityisesti eliniän aktiivinen ajanjakso pitenee. Monet eivät kiirehdi ansaitulle lomalleen (Hallituksen tekemistä aloitteista eläkelainsäädännön muuttamiseksi riippuu maan talouskasvun vauhti. Ykköskanava. 8.7.2018).

Tilastollisesti katsottuna eliniän piteneminen on globaali ilmiö. Venäjällä odotettavissa oleva elinikä on kasvussa. Vuonna 2015 se oli koko väestön osalta 70 vuotta ja sen odotetaan kasvavan entisestään. (Human Development Report, 2019.) Venäjällä voidaan kuitenkin havaita valtavia eroja eliniässä niin alueellisesti kuin sukupuolten välillä. Miesten tilastollinen elinikä ei ole 2000-luvun talouskasvun aikana kasvanut merkittävässä määrin, ja vuonna 2016 yli 20-vuotiaista miehistä vain 70 prosenttia eli 60-vuotiaiksi (Saratov Biznes Konsalting, 2018). Rosstatin mukaan myös alueiden välillä elinikä voi vaihdella jopa kymmenen vuotta. Esimerkiksi vuonna 2019 Ingusetiassa väestö eli keskimäärin 83-vuotiaaksi, mutta Tyvan tasavallan elinajanodote on vain 67 vuotta (Statdata, 2020). Venäjän valtionmedia kuitenkin käsittelee eläkereformia suhteessa yksilöön kehyksessä eliniän odotetta universaalina ilmiönä, joka koskettaa kaikkia kansalaisia tasapuolisesti.

Moskovan talouskorkeakoulun asiantuntijoiden tietojen mukaan tällä hetkellä työelämässä jatkaa 40 prosenttia 60–64-vuotiaista miehistä ja 55 prosenttia 55–59-vuotiaista naisista. Näiden ihmisten määrä on kasvussa varsinkin korkeakoulutettujen keskuudessa. ”Jos puhumme korkeakoulutetuista, miesten keskuudessa se on yli puolet ja naisten keskuudessa suurin osa, yli 70 prosenttia. Tämä luonnehtii sitä, että nykyään tuon ikäiset ihmiset eivät tunne itseään vanhuksiksi”, toteaa taloustieteen professori Lev Jakobson... (Yhtenäisen Venäjän- puolueen johdossa ja hallituksessa keskustellaan eläkelainsäädännön muutoksista. Ykköskanava. 28.6.2018)

Valtionmedian määritellesä vanhuutta eläkereformin suhteessa yksilöön kehyksessä media ei tunnista yksilön eliniän odotteeseen vaikuttavia rakenteita, kuten asuinalue, koulutus ja sukupuoli, vaan tekee vanhuudesta yksilön asian, ikään kuin vanhenemisen tahti olisi yksilön päätettävissä.

Ansioituneen neurofysiologin ja akateemikon Natalija Petrovna Behterevan viimeaikaiset tutkimukset ovat osoittaneet: mitä pidempää henkilö harjoittaa itselleen mielekästä toimintaa, mukaan lukien luovaa toimintaa, sitä kauemmin hän elää. Heti kun tavoitteiden asettaminen loppuu, elämästä katoaa tarkoitus ja masennus yleistyy. ”Se puolestaan lyhentää elinikää”, sanoo bioregulaation ja gerontologisen instituution johtaja Vladimir Havinson. Ja nimenomaan eliniän aktivista vaihetta, kerrotaan gerontologian instituutista. (Niiden näkemys, joihin eläkelainsäädännön muutokset vaikuttavat. Ykköskanava. 5.7.2018)

Valtionmedia vahvistaa yksilöllistä näkökulmaa vanhuuteen raportoimalla hyvin samankaltaisia tarinoita yksilöistä. Julkisen keskustelun määrittelykampanjassa valtionmedia käyttää valtaa, koska se vaikuttaa siihen, millaisia odotuksia eri ikäisiin ihmisiin yhteiskunnassa kohdistetaan. Media myös luo muissa yhteiskunnan ryhmissä kuvaa siitä, millaista on vanhuus ja milloin vanhuuden voidaan ymmärtää alkavan. Kuitenkin valitessaan hyvin kapean näkökulman, esimerkiksi yhteiskunnan hyvinvoivien yksilöiden tarinat, uutismedia tulee määritelleeksi myös vanhuuden kapeasti. Tämä jättää uutismedian esittämän todellisuuden ulkopuolelle valtavan joukon erilaisessa todellisuudessa eläviä yksilöitä, joihin kuitenkin median yhteiskunnassa rakentamat odotukset yhtä lailla vaikuttavat.

Vasili Andrejevits seuraava eläkekeskustelua, mutta ei aio lopettaa työntekoa. Maataloustieteiden tohtori aloitti aikanaan eläinjalostuksen tutkimuksen parissa. ...--...Hän on huolissaan: jos en minä, niin kuka sitten välittää kokemuksen nuorille? On eri asia, jos taitosi tai voimasi eivät riitä työskentelyyn silloin kun on kuluttanut ne loppuun, silloin voin ymmärtää. Tautejakin saattaa olla, kyllä. Mutta silloin kun on terve ja voi tuottaa hyötyä valtiolle, niin sehän on molemminpuolista, hyödyt siitä samalla itsekin”, sanoo akateemikko Vasili Moroz. (Ykköskanava, Varapääministeri Tatjana Golikova puhui sosiaalisten velvoitteiden täyttämistä, eläkkeiden indeksaatiosta ja äitiyspääomasta, 24.7.2018.)

Eläkereformin suhteessa yksilöön kehyksessä uutismedia määrittelee eliniän kasvun universaalina ilmiönä. Silti sen vanhuutta, ikäihmisiä ja eläkeläisiä koskevat tarinat ovat yhdenmukaisia ja rajoittuvat pääosin hyvinvoiviin, hyvin tai kohtalaisesti toimeen tuleviin, pitkän uran tehneisiin, korkeakoulutettuihin ja isojen kaupunkien asukkaisiin. Yksi merkittävä piirre, joka yhdistää uutismedian käyttämiä tarinoita vanhuuden määrittelyssä on yksilöiden tahto jatkaa työntekoa eläkepäivinä.

Koko kauneushoitola tietää, jos kuuluu korkokenkien kopsuttelua, niin tämän kampaamon silmiinpistävin kampaaja on tulossa. Svetlanan kampaajantuoli ei ole koskaan tyhjänä. Kunnallisessa

kampaamossa hänellä riittää asiakkaita. Vaikka Svetlana on ollut eläkeläinen useita päiviä, arjen aikataulu on pysynyt muuttumattomana: 8–20 hän tekee työtä. ”Menen nukkumaan aikaisin ja nousen aikaisin. Talvella hiihdän, kesällä pyöräilen, ympäri vuoden käyn uimahallissa ”, Svetlana Lavrentjeva kertoo. Sellaisia kuin Svetlana, joille eläkeikä ei merkitse eläkkeelle siirtymistä, on maassamme satojatuhausia. (Eläkeraja, inflaation ylittävä indeksaatio ja suoja syrjinnältä työmarkkinoilta-vastaukset kaikkia askarruttaviin kysymyksiin. Ykköskanava. 15.7. 2018)

Määritellessä vanhuutta kapeasti reformin suhteessa yksilöön uutismedia sortuu epätasapuoliseen raportointiin. Sen tavoista rakentaa todellisuutta puuttuu valtava joukko niitä, joiden todellisuutta uutisraportit eivät vastaa. Esimerkiksi äärimmäisen köyhien, huonovointisten, matalasti koulutettujen, pitkäaikaistyöttömien ja syrjäseudun asukkaiden tarinat. Aktivistit ja lakialoitetta vastustavat on häivytetty eräänlaiseksi massaksi, eikä heille anneta uutisraporteissa ääntä tai kasvoja. Venäjän sosiaaliset ongelmat puuttuvat valtionmedian julkisesta keskustelusta. Vanhuuden ongelmat, terveydentilan heikkeneminen ja työntekoon liittyvät riskit eivät saa myöskään valtionmedian rakentamassa julkisessa keskustelussa palstatilaa.

Venäjän valtionmedia tavoittaa suurimman osan kansasta, ja sen rooli on ollut perinteisesti informoida asukkaita julkisten keskustelun sisällöistä. Jättämällä kertomatta monipuolisesti ilmiöistä media häivyttää julkisesta tietoisuudesta todellisia ongelmia. Koska valtionmedia voidaan nähdä osana valtionkoneistoa, voi myös todeta, että yhtä lailla valtion silmissä miljoonat ihmiset, joiden todellisuus ei vastaa valtionmediassa määriteltyä, jäävät näkymättömiksi valtion silmissä.

Uutismedia ei määrittele pelkästään sitä, milloin vanhuus alkaa, vaan sen kehyksessä käydään myös merkityskamppailuja sitä, millainen eläkeläinen on. Kuten myös vanhuuden määrittelyssä, myös ihanne-eläkeläisen määrittelyssä valtionmedia jättää huomioimatta rakenteet, joissa oikeat ihmiset elävät. Valtionmedia esimerkiksi jättää huomioimatta Venäjän alueelle ominaiset ilmiöt, kuten kielelliset, etniset ja uskonnolliset ryhmät, heidän kulttuurinsa. Se ei myöskään huomioi federaatioalueiden paikallisia ongelmia, taloudellisia resursseja, ikäjakaumaa ja työllisyyttä eikä näiden vaikutusta yksilöiden hyvinvointiin, elinikään ja motivaatioon tehdä työtä.

”Riippumatta iästä ihmiset haluavat tuntea olevansa tarpeellisia, haluavat tuntea itsensä aktiivisiksi ja haluavat tuottaa hyötyä. Monet ihmiset vielä jonkin aikaa eläkkeelle jäätyään jatkavat yhteydenpitoa kollegoihinsa, jotkut jopa käyvät työpaikallaan, koska se on tarve. Ihmisillä on tarve sosialisoitua”, selventää Venäjän työministeriön alaisuudessa toimivan tutkimuskeskuksen työsuojelun ja talouden

utkimuslaitoksen johtaja Dmitri Platygin. (Lakiehdotuksesta eläkeiän nostamiseksi keskustellaan kaikissa alueyksiköissä. Ykköskanava. 11.7.2018)

Valtionmedian ihanne-eläkeläisen määrittelyssä palkkatyö tai yrittäjyys yhdistetään yksilön merkityksellisyyden tunteeseen. Uutismedian rakentamassa kuvassa ihanne-eläkeläisen tekemä palkkatyö tai yrittäjyys, on siis jotain sellaista, mikä nähdään kumpuavan yksilön tarpeista, ei yhteiskunnan tarpeista, kuten työllisyyden lisäämistarpeista. Tällaista näkökulmaa tuetaan yksilöiden tarinoilla.

”Halu työskennellä on omalla kohdallani geneettisesti määrätty. Isäni teki työtä käytännössä 80 ikävuoteen. Työskentelen, koska se on mielestäni mielenkiintoista, koska näen työni tuloksen”, sanoo korkeimman kategorian lääkäri, urologi Vladimir Perepelitski. Perepilinskyn diagnostiikkakeskuksessa häntä pidetään yhtenä kokeneimmista asiantuntijoista. Hänellä on 50 vuoden kokemus lääketieteestä. (Ykköskanava, Venäjän maakunnissa keskustellaan aktiivisesti lakiehdotuksesta eläkeiän nostamiseksi, 11.7.2018)

Valinnoillaan uutismedia tahallisesti tai tahattomasti niputtaa erilaisissa elämäntilanteissa olevat ja eri-ikäiset ihmiset eläkeläisten kategoriaan, minkä seurauksena koko ryhmästä syntyy valtionmediassa kuva aktiivisista, elinvoimaisista ja motivoituneista kansalaisista.

Taiteellisen taonnan mestari Aleksandr Lysjakov on Uralin suurimman seppäpajan johtaja. ”Oman energian tuhlaaminen on samanaikaisesti sen saamista työnteosta. Vertaisin sitä [työnteoa] bensa-asemalta tankkaamiseen. Mieleeni tulee laulu, se menee suurin piirtein näin: vanhuus ei löydä minua kotoa, olen tiellä, olen matkalla. Olisipa se niin oikeasti”, tunnustaa Aleksandr Lysjakov. Menestyvän yrityksen voi perustaa 76-vuotiaanakin. Varsinkin, jos on alansa mestari. (Ykköskanava, Huomenna valtionduuma aloittaa eläkelainsäädännön muuttamiseen tähtäävän projektin käsittelyn, 18.7.2018)

Valtionmedia ei esimerkiksi näe eroa varhaiseläkkeen ja vanhuuseläkkeen välillä, vaan niputtaa nämä kaksi erilaista ryhmää eläkeläisiksi. Kuten alemmassa katkelmassa, jossa varhaiseläkkeelle siirtyneen naisen tarina käytetään osana ihanne-eläkeläisen määrittelyä valtionmediassa.

Jelena Šimgajevalle taloudellinen kannustin ei ole ensisijainen. Hänestä tuntui pahalta, kun häntä kutsuttiin eläkeläiseksi. Kävi niin, että hänet patistettiin ansaitulle levolle aikaisin. Hän työskenteli vaarallisten aineiden tuotantolaitoksessa säteilyjätteen parissa. Nyt Elena on harjoittelija. Hän opettelee mittaamaan kaupunki-ilman parametrejä. Valtion kustantaman koulutuksen jälkeen hänen pätevyytensä nousi korkeammalle kuin ennen eläkkeelle siirtymistä. ...--..”Toistaiseksi innostukseni työskentelyä kohtaan ei ole hiipunut. Jos oikein suurielisesti ilmaisee niin voin edelleen tuottaa hyötyä

synnyinmaalleni”, sanoo eläkeläinen ja Nižni Novgorodin alueen hygienia- ja epidemiologiakeskuksen harjoittelija Jelena Šimgajeva. (Ensimmäinen eläkelainsäädäntöä käsittelevä istunto pidetään ensi viikolla valtion duumassa. Ykköskanava. 13.7.2018)

Mielenkiintoista on se, että eläkereformin suhteessa yksilöön kehyksessä uutismedia kertoo myös ihmisistä, jotka päättävät siirtyä täysipäiväiselle eläkkeelle. Eläkereformin suhteessa yksilön kehyksessä näitä tarinoita kuitenkin leimaa katumisen tunteet.

”Monesti olen katunut, että jäin eläkkeelle niin aikaisin”, tunnustaa Klavdija Demina. Klavdija Nikolajevna Demina on 69-vuotias. Datzan yhteydessä olevalla tontilla töitä riittää, mutta epäröimättä hetkeäkään hän vaihtaisi kaikki nämä miellyttävät puuhut työhön koulussa. ”Mielellään palaisin koulukuokkaan lempityöni pariin, lasten pariin, jotka rakastavat minua ja joita minä rakastan suunnattomasti, kertoo eläkeläinen. (Ykköskanava, Venäjän hallituksen mielestä eläkelainsäädännön muutoksien tulisi olla asteittaisia, 24.6.2018)

Valtionmedia ei siis näe ihanne-eläkeläisenä ihmistä, joka tekee vain itselleen mielekästä työtä, vaan työ itsessään ymmärretään kapeasti palkkatyöksi tai yrittäjyydeksi, eli niiksi toiminnan muodoiksi, jotka tuottavat hyötyä valtiolle.

”Luonteeltani olen työnarkomaani. Siksi en voisi kuvitella itseäni ilman työtä,” sanoo Venäjän tiedeakatemian akateemikko, gerontologisen seuran varapuheenjohtaja Juri Nikitin...--...”Työ tuottaa iloa ihmiselle, tukee hänen mielialaansa ja moraalista tilaa. Hän tuntee itsensä hyödylliseksi, että häntä tarvitaan edelleen”, jatkaa Juri Nikitin. (Ykköskanava, Venäjän hallituksen mielestä eläkelainsäädännön muutoksien tulisi olla asteittaisia, 24.6.2018)

Kehyksessä eläkeuudistus suhteessa yksilöihin toistuu teemat, kuten itsestään huolehtiminen, utelias asenne elämään, yrittäjyys ja aktiivisuus. Valtionmedian esittämät tarinat määrittelevät, millainen on ihannekansalainen ja rakentavat normia siitä, millainen eläkeläisen kuuluu olla.

Nižni Novgorodin työvoimakeskuksessa ohjelmoinnin luokassa samassa pöydässä nuorten kanssa istuu eläkkeellä oleva Mihail Pyhtin. Aiemmin johtajana työskennellyt mies, jolla on kaksi tutkintotodistusta, päätti ansaitun levon sijaan syventää tietojaan kilpaillakseen paikoista työmarkkinoilla. ”Tuntuu, että minussa on edelleen potentiaalia ja voisin vielä tehdä töitä mielelläni. Työpaikkaneuvotteluissa kysytään ikää. Yli 50 -vuotiaana on vaikea saada töitä, etenkin johtotehtävissä”, hän kertoo (Ensimmäinen eläkelainsäädäntöä käsittelevä istunto pidetään ensi viikolla valtion duumassa. Ykköskanava. 13.7.2018)

Aiemman luvun valtiiovallan suhteessa eläkereformiin kehyksessä uutismedian tavassa puhua hyvinvoinnista ja vastuusta sen tuottamiseksi korostetaan valtion roolia. Eläkereformin suhteessa yksilöön kehyksessä valtion vastuusta ei puhuta. Sen sijaan uutismedia painottaa yksilöiden valintojen merkitystä myös vanhuuden ajan toimeentulossa. Ihanne-eläkeläinen ei siis turvaudu yhteiskunnan apuun, vaan huolehtii itse taloudellisesta pärjäämisestään myös eläkeikäisenä.

Monet eläkeläiset ovat valmiita tekemään töitä. 65-vuotias Tatjana Šulakova työskentelee vartijana, mutta toivoo, että voisi palata agronomin ammattinsa pariin. "Minun on autettava lapsenlasteni kasvattamisessa, joten työskentelen osa-aikaisesti. Palkka osa-aikatyöstä, ei yhdessä eläkkeen kanssakaan yllä siihen, mitä sain työskennellessäni päätoimisesti", sanoo Tatjana Šulakova. (Hallituksen mielestä eläkelainsäädännön muutoksien tulisi olla asteittaisia. (Ykköskanava. 24.6.2018)

Eläkereformin suhteessa yksilöön kehyksessä näyttää vaikuttavan markkinaehtoisten yhteiskuntien hyvinvointimalleille tyypillinen ajatus siitä, että vain yksilö on vastuussa kohtalostaan. Korostamalla tarinoita yksilön vastuusta venäläinen valtionmedia edistää ajatusta individualismista. Kuitenkin toisin kuin lännessä, Venäjä ei tunnusta yksilöllisyyteen liittyvää ajatusta siitä, että valtion ei kuulu puuttua yksilön elämään. Päinvastoin eläkereformi suhteessa yksilöön kehyksessä valtionmedia pyrkii määrittelemään, millaista toimintaa yksilön odotetaan toteuttavan. Venäjän kontekstissa individualismi ei tarkoita, että yksilöllä olisi vapauksia, joita hän saa ottaessaan vastuuta. Valtionmediassa yksilön valinnanvapaus rinnastetaan automaattisesti passiivisuuteen. Vapaaehtoinen vetäytyminen viettämään eläkepäivään itselleen merkityksellisten asioiden pariin yhdistetään vanhenemiseen ja yhteiskunnasta syrjäytymiseen, jota pidetään paheksuttavana.

Tambovilainen Olga Židkova työskenteli koko elämänsä konekirjoittajana. 55-vuotiaana hän toteutti unelmansa. Hän sai paikan kapellimestarina draamateatterissa, jossa hän on työskennellyt jo 15 vuotta. "Miksi jäädä kotiin katselemaan televisiota koko päiväksi, kun voi mieluummin tulla teatteriin, keskustella mielenkiintoisten ihmisten kanssa, katsella esityksiä ja kuunnella konsertteja", toteaa Tambovin draamateatterin kapellimestari Olga Židkova. (Kypsässä iässä on etunsa: kokemusta, tietoa ja rakkautta työhön. Ykköskanava. 10.7.2018).

Tosin kuin demografiaa käsittelevissä uutisissa, joissa uutismedia aktiivisesti kontekstualisoi maailmanlaajuista muutosta syntyvydessä osaksi venäläistä yhteiskunnallista kenttää, eliniän pitenemiseen liittyvissä teemoissa uutismedia häivyttää Venäjän sosiaaliturvajärjestelmän, eli ne

todelliset yhteiskunnalliset rakenteet, joiden puitteissa ihmisillä on mahdollisuus toimia. Sen sijaan valtionmedia nostaa yksilöiden valinnat, kuten halukkuuden jatkaa työelämässä, keskeiseksi osaksi perusteena uudistukselle. Kuten länsimaisissa analyysissä käy ilmi, myös Venäjän laajassa tietoisuudessa eläkkeet yhdistetään ajatukseen unelmasta, mutta tosin kuin Norjassa, jossa eläkesäästämisen nähdään olevan avain unelmaan, venäläiset eläkeunelmat tavalla tai toisella liitetään työntekoon tai yrittämiseen, ainakin valtionmedian kontekstissa.

Lapset ovat varttuneet, terveyttä riittää ja aikaakin. Tämä on kuvaus hänestä: Galina Ivanova on 57-vuotias. Vasta eläkkeelle jäätyään hän pystyi toteuttamaan unelmansa, avaamaan oman pienen kaupan. "Lapsuuden unelmani oli työskennellä myyjänä, mutta se ei onnistunut. Eläkeikäisenä minusta tuli myyjä. Ikä ei ole minulle este, kuten poikani sanoo - äiti on liekeissä. En vain pysty istumaan toimeettomana," kertoo Galina Ivanova. (Venäjän eläkelainsäädännön muutosten tarkoituksena on parantaa vanhemman sukupolven elintaso. Ykköskanava. 18.7.2018).

Uutismedian kehityksessä eläkereformin suhde yksilöön tarinoiden avulla yleisölle välitetään tulkintaa, jonka mukaan valtio tukee terveitä, elinvoimaisia ja yrittelijäitä eläkeläisiä. Tärkeintä on pysyä valtiovallan näkökulmasta yhteiskunnan tuottavana jäsenenä. Motiivi voi olla vaikkapa halu toimia tulevien sukupolvien hyväksi. Tällainen viestintä on ristiriidassa aiemman valtiovallan näkökulman kehityksen kanssa, jossa valtiosta rakennetaan kuvaa instituutiona, joka huolehtii kaikista kansalaisistaan.

Eläkkeelle jäätyään Sergei Serikov Kaliningradin alueelta rekisteröityi yksityisyrittäjäksi ja teki liiketoimintasuunnitelman: urheiluharjoituskeskus talviurheilulajeille. Ideaansa varten hän sai 90 tuhannen ruplan yritystuen. "Kun eläkkeelle siirryttyäni sain tietää, että maassamme on sellainen tukiohjelma, oli vaikea istua toimeettomana. Kun olet omistanut koko elämäsi lapsille ja aikuisille, on mahdoton istua paikoillaan. Muutenkaan paikallaolo ei ole minun juttuni", sanoo talviurheilukeskuksen johtaja Sergei Serikov. (Venäjän eläkelainsäädännön muutosten tarkoituksena on parantaa vanhemman sukupolven elintaso. Ykköskanava. 18.7.2018)

Kaikkiaan venäläisen uutismedian tapa kehystää eläkereformin suhdetta yksilöön voidaan siis kuvata kapeaksi. Toisaalta kyseessä on maailmanlaajuisen ilmiön, kuten demografisen muutoksen paikallistaminen venäläiseen kontekstiin ja määrittelykamppailu siitä, milloin vanhuuden voidaan nähdä alkavan. Jälkimmäisen tueksi uutismedia käyttää monien ihmisten kertomuksia. Silti heidän tarinansa luovat hyvin yhtenäistä kuvaa venäläisistä ikäihmisistä. Vaikka kehys ennen kaikkea

pyrkii puhuttelemaan yksilöitä, sen sisällä ilmenee vain vähän mielipiteiden pluralismia, eikä se tunnista valtavan maan moninaisia kulttuureita, ongelmia ja olosuhteita, joissa ihmiset elävät.

Vallitsevaa järjestystä haastavat tarinat ja poliittisiin päätöksiin kohdistuva kritiikki jää valtionmediassa alakynteen. Poliittisen vaikuttamisen sijaan valtionmedia painottaa vahvasti individualismia ja ehdottaa omien valintojen merkitystä eläkepäivinä näin de-politisoiden sosiaalipoliittisen aiheen. Eläkereformin suhteessa yksilöön kehyksessä valtionmedia toistaa tarinoita, jotka edistävät poliittisia tavoitteita tai ajavat valtioninstituutioiden agenda. Uutismedia kehystää hyvin erilaiset ryhmät yhteneväisesti ja toisaalta kertoo erilaisista eläkeläisistä hyvin samankaltaisia tarinoita.

3.2.4 Eläkereformi informaatiovaikuttamisen keinona

Neljäs kehys, joka nousee esille eläkereformin yhteydessä, liittyy eläkereformiin ja poliittisten vastustajien väliseen suhteeseen. Vaikka kyseessä on vain marginaalisessa osassa aineistoa esiintyvä kehys, sitä ei voi jättää huomioimatta sen yhteiskunnallisen merkittävyyden vuoksi. Kehys eläkereformi informaatiovaikuttamisen keinona muistuttaa jossain määrin valtiovallan kehystä. Sekin sisältää valikoivaa attribuutiota ja politiikasta omaksuttuja ilmaisumekanismeja. Informaatiovaikuttamisen kehys voidaan nähdä valtiovallan välineeksi tai strategiaksi, jolla hegemonia-asemaa uhkaava kritiikki tukahdutetaan. Merkityksellistä on se, että informaatiovaikuttamisen kehystä käytetään keinona sekä sisäisten että ulkoisten uhkien torjumiseksi. Valtiovallan näkökulmasta epämiellyttävistä tapahtumista, kuten mielenilmauksista, uutismedia raportoi hyvin vähän. Sen sijaan kehys käsittelee vahvasti reaktioita ja pyrkii määrätietoisesti ohjaamaan huomion ennalta määrättyyn maalittamisen kohteeseen eläkekeskusteluun turvautuen, kuten alla oleva katkelma eläkereformia vastustaneista mielenosoituksista osoittaa.

On mainittava, että on jo ilmaantunut niitä, jotka eivät häpeä käyttää maamme arkaluonteista sisäpoliittista aihetta oman edun tavoittelemiseksi. Kuten niin monta kertaa aiemmin, he löytyivät aivan naapurista. Twitterissä on satoja linkkejä, jotka vievät erään ukrainalaisen pilantekijän sivulle, hänen, jolle ei ole olemassa kiellettyjä aiheita. Aiemmin hän yritti provosoida sosiaalisen rauhan rikkomiseen valehtelemalla kuolleiden määrästä kauppa-keskus Zimnjaja višnjän tulipalossa. Nyt tämä sama pilantekijä agitoi ihmisiä mielenosioituksiin eläkeiän korottamista vastaan (Hallituksen tekemistä

aloitteista eläkelainsäädännön muuttamiseksi riippuu maan talouskasvun vauhti. Ykköskanava. 8.7.2018)

Esimerkki osoittaa, kuinka Venäjän valtionmedia käyttää uutismediaa informaatiovaikuttamisen keinona. Vuonna 2018 Venäjän pyrki vahvistamaan asemiaan Kertshinsalmella Asovanmerellä, minkä takia vuosi oli Venäjän ja Ukrainan poliittisten suhteiden osalta riitaisa. Yllä oleva esimerkki näyttää, että samaan aikaan uutismediassa esiintyi uutisraportteja ulkovalloista, tässä tapauksessa Ukrainasta, syyllistyneenä eläkereformin vastaiseen agitaation tai Venäjän valtion näkökulmasta epämiellyttävän tiedon levittämiseen. Koska kyseessä ei kuitenkaan ole varsinainen konfliktitilanne, vaan pitkän aikavälin tavoitteisiin tähtäävä vaikuttamisen keino, voidaan informaatiovaikuttamisen sijaan tai rinnalla puhua eläkereformin yhteydessä käytettävästä strategisesta viestinnästä. Merkille pantavaa on se, että uutismedian tietoiset tai tiedostamattomat valinnat tekevät sisäpoliittisesta aiheesta välineen Venäjän ulkopoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kehys myös demonstroi, kuinka valtionmedian edustama virallisen julkisen alueen sfääri asettuu vuorovaikutukseen rinnakkaisen julkisen sfäärin ei-institutionaalisen alueen, kuten Twitterin, kanssa ja miten se käsittelee sieltä nousevia teemoja. Uutismedia ei voi täysin häivyttää aihetta omalta agendaltaan, jos se saa valtavasti kaikua Internetissä tai kansalaisten keskuudessa, kuten mobilisoi mielenosoituksiin. Uusautoritääristen järjestelmien luonteeseen kuitenkin kuuluu hybridikeinojen käyttö sellaisten aiheiden käsittelyssä, jotka voivat uhata vallitsevaa järjestystä. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sensuuriin turvautumista. Eläkereformin yhteydessä valtionmedia näyttää epäinhimillistävän uutisen kohteen ja siirtävän syyn ulkovaltojen syyksi.

[Ro]bottilauma kirjoittaa negatiivisia kommentteja eläkelainsäädäntöön liittyen. Kommentteja kirjoitetaan venäläisten tiedotusvälineiden jalkapallon MM-kisoja käsittelevien uutisten kommenttikenttiin. Tämä on tietenkin laskelmoitua mahdollisimman suuren yleisön saavuttamiseksi. Kiinnittäkää huomiota siihen, että tekstit sisältävät sanoja maskuliinimuodossa ja ne on kirjoitettu persoonan ensimmäisessä muodossa, mutta allekirjoitettu naisten nimillä. Kaikki muka tyytymättömien venäläisten kirjoittamia. Kaikki ovat kuin kopioita toisistaan ja vetoavat allekirjoittamaan eläkeiän korottamista vastustavan vetoamuksen. Merkillistä on myös se, että teksteissä esiintyy kirjaimia ukrainalaisesta näppäimistöasettelusta. (Hallituksen tekemistä aloitteista eläkelainsäädännön muuttamiseksi riippuu maan talouskasvun vauhti. Ykköskanava. 8.7.2018)

Epäinhimillistämisen ja ongelman ulkoistamisen keinot ovat tyypillisiä klassisen propagandan keinoja massan mielipiteen manipuloimiseksi. Venäjän valtionmedia voidaankin määritellä näiden keinojen käytön osalta valtion propagandakoneiston välineeksi. Propagandaa kuvaavampi termi informaatiovaikuttaminen liittyy olennaisesti Venäjän pyrkimyksiin oman asemansa vahvistamiseen kansainvälisesti ja ulkoisten uhkien torjumiseksi, eikä pelkästään massojen mielipiteen manipuloimiseksi. Venäläisen maailmankuvan vahvistamisen ilmeisin uhka on länsimainen elämäntyyli ja valtionmediassa tätä uhkaa käsitellään tekemällä pesäeroa eurooppalaisen ja venäläisen kulttuurin välillä.

”Täytyy todeta, että suurimmassa osassa valtioista, joiden kehitys on verrattavissa meidän maamme kehitykseen, on jo nostettu eläkeikää, kuten suurimmassa osassa entisiä Neuvostoliiton maita. Teollisuusmaat ovat nostaneet eläkeikänsä 1980-luvulta lähtien”, Ovtšarova toteaa. Saksassa eläkkeelle siirrytään 67-vuotiaana, Britanniassa 68-vuotiaana, Ranskassa 62,5 -vuotiaana ja Yhdysvalloissa 67-vuotiaana. Venäjää on pitkään pidetty valtiona, jossa siirrytään verrattain nuorena eläkkeelle, mutta venäläisten eläkkeiden määrää matalana. (Miten Venäjän eläkereformi etenee? Ykköskanava. 17.6.2018)

Ylemmässä katkelmassa käy ilmi, että valtionmedia ankkuroi Venäjän osaksi post-kommunistista maailmaa, eikä näe sitä lännen kanssa samankaltaiseksi. Vaikka perinteisesti Venäjä on julistanut kuuluvansa eurooppalaiseen kulttuuripiiriin, eläkereformin yhteydessä se vertaa eläkkeelle siirtymisen kulttuuria mieluummin Keski-Aasian maihin, kuten Azerbaidžhaniin ja Armeniaan, jotka ovat entisiä Neuvostoliiton maita. Uutismedia siis määrittelee Venäjän ennen kaikkea osaksi blokkia, joka koostuu siitä itsestään ja entisistä Neuvostoliiton maista ja erottaa itsensä muista, eli teollisuusmaista, joihin se lukee taloudellisesti ja poliittisesti tärkeimmät Euroopan maat ja Yhdysvallat.

Uutismedian informaatiovaikuttamisen keino argumentoi ennen kaikkea Venäjän tekemien valintojen puolesta markkinoiden, oikeusjärjestelmän ja poliittisesti hallinnon osalta. Uutismedian tavassa käyttää informaatiovaikuttamisen kehystä eläkeuudistus vahvistaa eroa länsimaisten poliittisten ratkaisujen välillä ja Venäjän oman tien välillä.

Toinen vaihtoehto olisi lisätä ulkomaisen työvoiman määrää dramaattisesti maahanmuuttoa lisäämällä. Tällaisella tiellä, jonka jotkin länsimaat ovat valinneet, on kuitenkin liikaa negatiivisia seurauksia. ”Siirtotyöläiset, ovat niitä ihmisiä, jotka saavat maassamme tuloja, mutta eivät kuluta

kopeekkaakaan täällä. Sanoisin, että se ei johda mihinkään. Meidän täytyy luoda omat työmarkkinamme”, toteaa Venäjän julkisen kamarin sosiaalipolitiikan ja työsuhteiden komission sekä ammattiliittojen kanssa tekävän yhteistyön ja veteraaneja tukevan valiokunnan jäsen Natalja Potšinok. (Hallituksen mielestä eläkelainsäädännön muutoksien tulisi olla asteittaisia. Ykköskanava. 24.6.2018).

4 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esitellään havaintoja, joita Venäjän valtiojohtoisessa mediassa käytettiin eläkeuudistusta käsittelevässä uutisoinnissa alkusyksystä vuonna 2018, kun lakialoite eläkeiän korotuksesta eteni duumassa sekä sitä, millaiseksi kehukset ilmentävät valtiovallan ja valtionmedian välistä suhdetta.

Informatiivinen kehys pyrkii imitoimaan autonomisissa instituutioissa käytävän päätöksenteon prosessin demokraattisuutta. Valtiovallan näkemyksen kehys välittää ajatuksia ja mielikuvia, joita valtiovalta haluaa yksilön eläkereformista ajattelevan. Siinä ilmenee valikoivan attribuution keinot, sillä se jaottelee toimijat hyväksi ja pahoiksi tapahtumien perusteella. Kehyksessä eläkereformin suhde yksilöön globaalit trendit kuten demografinen muutos ja eliniän kasvu kontekstualisoidaan osaksi Venäjää. Informaatiovaikuttamisen kehys taas toimii aseena Venäjän valtaapitävien ulkopoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Tämä kehys voidaan tulkita eräänlaiseksi strategisen viestinnän keinoksi, sillä tähdätään pitkän aikavälin ulkopoliittisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Kaikille neljälle kehykselle näyttää olevan yhteistä pyrkimys ylläpitää valtiovallan hegemonista asemaa suhteessa muihin instituutioihin, oppositioon ja ulkovaltoihin. Kehysten perusteella voidaan päätellä, että valtionmedian ja valtiovallan välillä vallitsee symbioottinen suhde. Valtionmedia kehystää eläkereformiin liittyviä aiheita tavoilla, jotka eivät haasta vallitsevaa järjestystä ja valitsee kehyksensä poliittisia tavoitteita mukaillen. Näistä ilmeisimpiä ovat poliittinen tahto syntyvyyden lisäämiseen, markkinaliberaalin talousjärjestelmän ylläpitäminen poliittisesti autoritäärisessä ympäristössä, eläkereformin de-politisointi ja Vladimir Putinin ja Yhtenäisen Venäjän vallan legitimointi. Tämä kertoo siitä, että Venäjän valtionmedia voidaan tulkita eräänlaiseksi sillaksi tai kaikutorveksi poliittisen eliitin diskurssin ja yleisen mielipiteen välillä.

Analyysin perusteella näyttää siltä, että nykymuotoisissa uusautoritäärisissä yhteiskunnissa valtaapitävät eivät sensuroi medioita suoraan tai peittele tosiasioita. Nyky-Venäjällä, jossa kansalaisten koulutusaste on verrattain korkea, tiedotusvälineissä ilmenevä sensuuri tai

valheellinen tieto nakertaisi luotettavuutta ja saisi kansalaiset pakenemaan julkisuuden rinnakkaiselle alueelle. Välttääkseen yleisökatoa ja säilyttääkseen uskottavuuden valtionmedia näyttää ainakin joskus raportoivan myös negatiivisista ilmiöistä ja tarttuvan myös vallitsevan järjestyksen näkökulmasta riskialttiisiin aiheisiin. Aineistossa tämä näkyi esimerkiksi mielenosoitusten käsittelyssä ja eläkereformin negatiivisten ilmiöiden uutisissa. Tällaisten aiheiden parissa valtionmediassa kuitenkin esiintyy valikoivan attribuution käyttöä, jolla viestin tulkintaa pyritään muokkaamaan mieluisaksi. Valikoivan attribuution keinoilla esimerkiksi hallituksen ja presidentin legitimizeettiä vahvistettiin sensitiivisiä sisäpoliittisia aiheita käsitellessä. Eläkereformin kontekstissa valikoiva attribuutio näyttääkin olevan ilmeisin käytetty työkalu Venäjän nykyaikaisen uusautoritääristen järjestelmän työkalupakissa ja sitä näytetään hyödyntävän aktiivisesti mediassa.

Klassisen joukkotiedotusvälineiden neljän lehdistöteorian teesin mukaan media ottaa aina sen yhteiskunnallisten ja poliittisten rakenteiden muodon, jossa se operoi. Media siis heijastaa yhteiskunnallisen kontrollin järjestelmää, jossa yksilöiden ja instituutioiden väliset suhteet on säädetty. Tähän viitaten voidaan päätellä, että aineistossa ilmenevät kehykset, eivät ainoastaan viestitä poliittisia diskursseja, vaan venäläinen valtionmedia heijastaa uusautoritääristä yhteiskunnallista järjestelmää, jossa mielipiteiden ja näkemysten moninaisuutta ei sallita ja yhteiskunnallista diversiteettiä ei tunnusteta, sillä se voisi uhata virallisten poliittisten tavoitteiden toteutumista.

Aineistoanalyysi osoittaa, että Venäjän poliittiset päättäjät tunnistavat väestön ikääntymisen kumulatiiviset vaikutukset Venäjän asemalle globaalissa markkinakilpailussa. Aineistoanalyysin perusteella näyttää siltä, että uutismedian käyttämät kehykset toimivat välineenä, joiden avulla valtiovalta tasapainottelee poliittisten riskien ja fiiskaalisten riskien välillä. Venäjän suvereniteetin haavoittuvuus ulkomaille valuvan pääoman ja energiareurssien maailmanmarkkinahintojen äkillisten muutosten takia tekevät sen, että ulkoiset uhkat voivat muuttaa nopeasti talous- ja turvallisuuspolitiikan voimatasapainoa. Tämä vaikuttaa myös yhteiskunnan muihin alueisiin ja turvallisuus- sekä talouspolitiikasta tulee keskeinen osa myös sosiaalipolitiikan tekemistä. Tässä kontekstissa valtionmediassa käytävä julkinen keskustelu eläkeuudistuksesta heijastelee laajemmin Venäjän yhteiskunnallisen painopisteen muutosta kohti kansallista turvallisuutta ja näyttää, kuinka Venäjän hallinto pyrkii turvaamaan intressinsä muuttuvassa maailmassa. Poliittisten päätösten osalta tämä tarkoittaa toimenpiteitä, jotka tähtäävät talouden kehittämiseen

ja valtion toimintakyvyn vahvistamiseen, mikä taas liittyy suoraan valtiovallan intresseihin eläkeiän korottamiseksi. Valtionmedia taas pyrkii eri keinoin saamaan hyväksyntää näille intresseille kansalliselta yleisöltä.

Venäjällä keskeinen päätöksenteko on rakennettu presidentin ja hänen hallintonsa ja turvallisuusneuvoston ympärille. Venäjän keskusjohtoisessa poliittisessa järjestelmässä presidentti voi muuttaa politiikan tekemisen suuntaa riippuen lyhyen ja pitkän aikavälin poliittisista pyrkimyksistä. Tämä oikeuttaa presidentin intervention poliittiseen päätöksentekoon. Aineiston perusteella näyttää siltä, että valtionmedia ei näe itseään autonomisena instituutiona tai vallan neljäntenä mahtina, vaan valtionmedia tunnustaa Venäjän poliittisen ympäristön autoritäärisen luonteen ja alistuu hallinnon ja presidentin viestien välittäjäksi. Tällaisen tulkinnan mukaan venäläistä valtiojohtoista mediaa voisi siis kutsua valtion propagandakoneistoksi.

Median käyttämät kehykset eläkeuudistuksesta myös heijastavat perimmäisiä uskomuksia ja oletuksia, joita venäläisessä yhteiskunnassa on ihmisen, yhteiskunnan ja valtion luonteesta, ihmisen ja yhteiskunnan suhteesta sekä tiedon ja totuuden luonteesta. Esimerkiksi runsaan valikoivan attribuution käytön taustalla näyttää vaikuttavan uskomus, jonka mukaan huonot uutiset ovat ennen kaikkea haitallisia hallituksen ja presidentin maineelle. Aineistoanalyysin tutkimustulokset tukevat ajatusta, että Venäjän kaltaisessa puoliautoritäärisessä valtioissa hallitus ei ole niinkään huolestunut siitä raportoidaanko faktoista, vaan on enemmän huolestunut faktojen tulkinnasta. Oma tulkintaa ilmiöstä pyritään samaan julkisessa tietoisuudessa läpi esittämällä samankaltaisia tarinoita erilaisista aiheista. Eläkereformista tehty analyysi tukee aiempia havaintoja siitä, että Venäjän valtion omistamissa televisiokanavissa ei esiinny kiistelyjä tai vaihtoehtoisia kehyksiä, puoliautoritääristen järjestelmien tiedotusvälineistä puuttuu poliittista moniarvoisuutta ja valikoivan attribuution käyttö voi ilmetä myös silloin kuin presidentin kannatus on korkealla, kuten se oli reformin aikana kesällä 2018.

Valtionmedian käyttämissä kehyksissä voidaan havaita Venäjälle tyypillinen turvallisuusajattelu, joka kehystää lainsäädännöllisiä muutoksia. Uhkaksi nähdään poliittisen epävakauden ja yhteiskunnan eriarvoisuuden kasvu sekä ulkoinen uhka. Uhka-ajattelu heijastuu myös valtionmedian käyttämiin kehyksiin ja näkyy median määrittelemässä, kuten vanhuuden määrittelyssä ja teemoissa, jotka käsittelevät ihanne-eläkeläistä. Näiden teemojen uutisoinnin sävy

heijastelee sitä, kuinka Venäjän poliittinen johto näkee sosiaalipolitiikan turvallisuuskysymyksiä. Turvallistamisen seurauksena valtionmedian rooli vallitsevien poliittisten viestien välittäjänä korostuu. Venäjä on vastannut turvallisuushkaan budjetin menojen sopeuttamisella valtion velkaantumisen vähentämiseksi ja taloudellisen itsenäisyyden säilyttämiseksi sekä demografisen kehityksen muuttamiseksi. Tämä puolestaan näkyy siinä, miten valtiojohtoinen media sanallistaa eläkereformia ja millaiseen julkiseen keskusteluun se pyrkii.

5 POHDINTA

Joukkotiedotusvälineiden voima ei piile pelkästään tosiseikkojen esittämisessä, vaan myös kyvyssä kontekstualisoida faktat peilaamalla ne ympäristön odotuksiin. Kehykset eivät ole pelkästään kehyksiä, vaan ne rakentavat joka päivä tarinaa siitä keitä me olemme ja keitä muut ovat. Kehyksien luonteen perusteella voi päätellä, että Venäjän eläkereformin kontekstissa valtionmedia vaikuttaa aktiivisesti osana yhteiskunnallisten kamppailujen kenttää. Eläkeuutisoinnissaan valtionmedia näyttää toistavan Neuvostoliitosta kumpuavia kansallisia narratiiveja ja ajatusta Venäjän erillisyydestä suhteessa länsimaihin.

Valtiovallan ja median välisen suhteen luonnetta voisi uutismediassa ilmenevien kehysten valossa kuvailla epäsymmetriseksi. Ilmeisin osoitus tästä on valtiovaltaan suuntautuvan kritiikin vähäisyys ja valtionnäkökulmien runsaus. Uutismedian tekemät valinnat, kuten vastakehysten huomioimatta jättäminen, epätasapuolinen raportointi, kriittisten äänien vaimentaminen tai hegemoniaa haastavien näkökulmien häivyttäminen sekä informaatiovaikuttamisen keinot ilmentävät, että venäläisen valtionmedian rooli yhteiskunnassa ei niinkään ole toimia yleisön emotionaalisten ja tiedollisten tarpeiden täyttäjänä vaan vallitsevan poliittisen eliitin viestien välittäjänä. Informatiivisen ja valtion näkökulman kehysten ilmeinen rooli eläkereformia käsittelevässä uutisoinnissa osoittaa, että venäläisen eläkereformin kontekstissa valtionmedia nähdään kumppanina tai kanavana, jonka kautta omaa poliittista kehystä levitetään.

Valtionmedian ja valtiovallan suhteesta tekee epäsymmetrisen venäläisen poliittis-taloudellisen järjestelmän luonne. Venäjän valtionmedia tuottaa kehyksiään uusautoritäärisessä poliittisessa järjestelmässä, jossa instituutioiden autonomia on rajoitettu valtiovallan toimesta ja jossa valtionmedia ei voi toimia autonomisesti ja riippumattomasti. Venäjällä, jossa poliittinen valta hallitsee ja säätelee julkista mediaa oman harkintansa mukaan, ilmenee voimakasta poliittista parallelismia, mikä näkyy poliittisten diskurssien omaksumisena raportoinnissa. Valtiovallan ja valtionmedian suhteen epäsymmetrisyys voidaan nähdä tuloksena venäläisen poliittis-taloudellisen järjestelmän muotoutumiseen johtaneista historiallisista tapahtumista ja hallintotapaan liittyvistä perinteistä, joissa instituutiot ovat olleet alisteisia valtiovallalle. Jossain

määrin valtiovallan suhdetta valtionmediaan voi verrata poliittisen keskuksen suhteeseen periferiaan. Kehysten valossa valtionmedian ja valtiovallan suhteessa voi havaita dynaamisuutta. Valtiovalta näkee valtionmedian tärkeänä osana järjestelmää ja se ilmenee mm. tiedonantoina ja pääsynä tiedotustilaisuuksiin, mutta vastineeksi valtiovalta odottaa medialta lojaalisuutta ja voi rajoittaa median pluralismia niissä aiheissa, jotka ovat sen näkökulmasta sensitiivisiä. Näin valtionmedia sekä ylläpitää asemansa kansalaisten ensisijaisena tiedottajana, mutta myös toimii valtiovallan äänitorvena.

Valtionmedian ja valtiovallan välisen epäsymmetrisen suhteen voi nähdä myös olevan tulosta autoritaaristen järjestelmien muuttumisesta medioituneella aikakaudella. Venäjän poliittinen johto näyttäneen omaksuneen osaksi viestintästrategiaansa liberaalit demokraattiset arvot, jotka ilmenevät lähinnä poliittisessa retoriikassa. Valtionmedian tavassa puhua sensitiivisestä aiheesta, kuten vaaleista tai yhteiskuntapolitiikasta toistetaan yhä uudestaan samankaltaisia tarinoita, joihin myös yleisö näyttää samaistuvan. Venäjän kaltaisessa uusautoritäärisessä yhteiskunnassa valtaapitävä eliitti siis näyttää ohjailevan instituutioita, kuten mediaa, massojen mielipiteet huomioiden, mutta pluralismia kaventamalla. Monesti tämä ja poliittisten tavoitteiden ajaminen ilmenevät ristiriitaisuuksina aiheen sisällä. Tämä sekä heijastelee sitä, että mediasta häviää mielipiteiden ja näkemysten moninaisuus, mutta myös johtaa siihen, että valtionmedian yleisö ei kykene muodostamaan informoituja mielipiteitä saamansa tiedon pohjalta.

Tämä työ on hahmottaa venäläisen valtionmedian ja valtiojohdon välistä monimutkaista suhdetta. Tutkimus antaa viitteitä venäläisen valtionmedian luonteesta ja venäläisen mediajärjestelmän piirteistä, mutta se ei ole kattava kuvaus aiheeseen. Työn jatkeeksi voisi selvittää, miten eläkereformin kehukset eroavat virallisen ja epävirallisen julkisen alueen eri sfäreillä. Internet on mittausten valossa suosituin tietolähde nuoren väestön keskuudessa, mutta suhtautuminen siihen ei tue väitettä monipuolistuvasta hybridistä mediaympäristöstä. Suurin osa Venäjän Internetin käyttäjistä näkee verkon television jatkeena ja eräänlaisena virallisen julkisen alueen hallittuna julkisen alueen muotona. Tutkimalla poliittista hegemoniaa haastavien blogien ja sosiaalisen median tilien tapaa kehystää eläkereformia voisi saada aivan toisenlaisen kuvan venäläiseen eläkereformiin liittyvästä todellisuudesta.

Sosiaalisen konstruktivismin hengessä jokainen luo omanlaisen todellisuutensa ja tämä työ edustaakin tutkijan tulkintaa aiheeseen. Tutkijana ymmärrän, että tämänkaltaisen tutkimuksen vaarana on se, että analyysilla saadaan aineisto kerättyä vain järjestetyksi johtopäätöksiä varten. Toisin sanoen tiedostan, että olen saattanut kuvata aineiston hyvinkin tarkasti, mutta en ole kyennyt tekemään tutkimuksessa mielekkäitä johtopäätöksiä. Tässä työssä olen pyrkinyt välttämään aineiston esittelyä tuloksina ja etsimään yhteyksiä aiempiin tutkimustuloksiin ja teoriakirjallisuuteen. Jälkistrukturalismin hengessä tämä työ lähtee oletuksesta, että merkitysten tutkimus on itsessään kulttuurin tuote ja siksi tekstissä ilmenevät tulkinnat ovat tutkijan subjektiivisesti rakennettuja merkityksiä.

Se, onko tekemäni havainnot totta tai voidaanko laadullista tutkimusta pitää luotettavana, on yhtä lailla tulkintakysymys ja kiinni siitä, miten tutkimuksen totuudenmukaisuus ja luotettavuus mitataan. Turvaudun tässä konsensukseen perustuvaan ja pragmaattiseen totuusteoriaan, jonka mukaan laadullinen tutkimus on ”totta” siinä mielessä, että totuus syntyy yhteisymmärryksessä ja totuus on totta, jos se toimii ja on hyödyllinen. Tässä työssä aineistosta tehdyt havainnot voidaan nähdä totuudenmukaisina, koska ne kohtaavat ja täydentävät aiempaa tietämystä, eli ovat koherentteja ja hyödyllisiä.

Koska kyseessä on laadullinen tutkimus, objektiivisuuden mittaaminen on pitkälti kiinni siitä, miten objektiivisuus määritellään. Tässä työssä objektiivisuuden tarkasteluksi havaintojen luotettavuus on erotettava puolueettomuudesta. Olen jo ongelmanmäärittelyssä pohtinut menetelmän ja länsimaissa kehitettyjen teorioiden soveltumista venäläisen median tutkimukseen. Käyttämäni tutkimuskirjallisuus kuitenkin argumentoi valintojeni puolesta. Olen pyrkinyt tarkastelemaan aineistoani vain ja ainoastaan kirjallisuuden valossa ja raportoinut aineistossa ilmenevistä havainnoista niin kuin ne ovat. Tämän työn ytimessä on havainnot ja kirjallisuus, jotka tukevat oletusta venäläisen poliittisen järjestelmään uusautoritäärisuudesta. Tutkijana tiedostan, että se, mikä demokraattisesta yhteiskunnasta käsin näyttäytyy autoritäärisenä ei ole välttämättä Venäjän kontekstissa autoritääristä. Olen turvautunut yleisesti hyväksytyihin määrittelyihin ja yrittänyt irrottautua Venäjään liittyvistä oletuksista modernisaatiosta.

Metodikirjallisuudessa tutkimusmenetelmien luotettavuutta on perinteisesti arvioitu validiteetin ja reliabiliteetin avulla. Laadullinen tutkimus kuitenkin kyseenalaistaa näitä mittauksia, koska ne

perustuvat ennen kaikkea määrällisesti mitattavaan tietoon. En voi kiistää, etteikö vastaavasta tutkimusasetelmasta voisi saada erilaisen tuloksen. Turvaudun tässä määrittelyyn siitä, että ei ole olemassa yhtä sosiaalista todellisuutta vaan todellisuus koostuu erilaisista konstruktioista. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa saadut tutkimustulokset tukevat nykyäsitystä venäläisen mediajärjestelmän luonteesta. Tutkijana olen myös huomionnut tutkimukseen ennustamattomasti vaikuttavat tekijät, kuten esimerkiksi käänkösvirheet. Olen valinnut aineistoanalyysiin laajimman mahdollisen aineiston antaakseni totuudenmukaisemman kuvan koko ilmiöstä. Rajaukseni on tarkoituksenmukainen ja kysymyksenasettelun näkökulmasta validi.

Tämän tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ennalta määriteltyjen metriikoiden sijaan on mielestäni mielekkäämpää arvioida sen luotettavuutta siitä näkökulmasta mitä ja miksi on tutkittu ja miksi tutkimus on tärkeä. Kuten aiemmissa luvuissa totean, venäläinen eläkereformi ja sen ympärillä käyty julkinen keskustelu valtionmediassa heijastaa pienessä mittakaavassa venäläistä yhteiskunnallista todellisuutta. Maantieteellisesti ja kulttuurisesti moninaisen Venäjän valtionmedia tavoittaa valtaosan väestöstä ja siksi valtionmedian tutkimus auttaa hahmottamaan, miten media kohtaa erilaisissa todellisuuksissa eläviä venäläisiä. On ensiarvoisen tärkeää ymmärtää, miten erilaiset mediat käsittelevät yleismaallisia aiheita, kuten demografista muutosta ja eläkeuudistuksia eri maissa ja millaisen tiedon pohjalta yleisö muodostaa mielipiteitä tapahtumista ja ymmärtää todellisuutta. Tämä tutkimus auttaa myös ymmärtämään Venäjän kaltaisten uusautoritääristen valtioiden median logiikkaa. Venäläistä mediajärjestelmää kartoittavaa tutkimusta on suomen kielellä vain niukasti ja tämän työn tarkoitus on täydentää tutkimuskenttää.

Viimeisimpänä on hyvä arvioida tämän työn yleistettävyysoongelmaa. Yleistettävyyden sijaan mielekkäämpää on eritellä sitä, miten tutkija osoittaa analyysinsa kertovan muusta kuin vain aineistostaan. Tämän työn tutkimustulokset tukevat joitain aiempia havaintoja Venäjästä autoritäärisenä poliittisen järjestelmänä ja median ja venäläisen valtiovallan autoritäärisyydestä. Tämä tutkimus ei ole pelkästään tutkimus eläkereformista, vaan sen tutkimustulokset edustavat laajempaa kuvausta venäläisestä yhteiskunnasta, sillä oletuksella, että media rakentaa todellisuutta tekemällä tulkintoja yhteiskunnasta. Työni on yksittäinen tapaus ja siinä toistuvat havainnot Venäjästä ilmentävät pienessä suhteessa yhteiskunnallisesti laajempaa kehitystä, joka liittyy ilmiöihin kuten hyvinvointipolitiikan tekemiseen, ikääntymiseen ja Venäjän harjoittamaan

turvallistamiseen. Olen poiminut työhöni mahdollisimman paljon johtolankoja puhumaan väitteideni puolesta. Tämän työn sääntö, joka pätee koko aineistoon, on seuraava: venäläisen valtionmedian tapa hahmottaa eläkereformia mukailee valtiojohdon poliittisia tavoitteita. Tämä näkyy erityisesti valtion näkökulmasta riskialttiissa aiheissa tai negatiivissa uutisissa, joissa käytetään uudelleenmäärittelyä, valikoivan attribuution ja informaatiovaikuttamisen keinoja. Valtionmedia rooli suhteessa valtiovaltaan on toimia ennen kaikkea vallitsevan valtiojohdon legitimitetin oikeuttamiseksi ja ylläpitää poliittista hegemoniaa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämä työ kysyi, millaisia kehyksiä valtionmedia käytti viestiessään kansalaisilleen eläkereformin etenemisestä valtion duumassa. Aineistoanalyysin ja pohdinnan perusteella voi tehdä johtopäätöksen, että tapa, jolla uutismedia rajasi ja valikoi kehyksiä, joiden perusteella se rakensi kuvaa todellisuudesta, joka tukee valtion tavoitteita, mukaan lukien turvallistamisstrategisia tavoitteita, kuten demografisen ja taloudellisen kehityksen vahvistamista suvereniteetin turvaamiseksi. Valtionmedian käyttämät kehykset ovat yhteneväisiä poliittisten diskurssien ja valtiojohdon virallisten tavoitteiden kanssa. Toinen kysymykseni oli, miten näiden kehysten pohjalta valtionmedian ja valtiovallan suhdetta voi luonnehtia. Valtionmedian tavassa kehystää eläkereformia heijastuu Venäjän poliittisen ja yhteiskunnallisen järjestelmän uusautoritäärinen luonne. Aineistoanalyysin perusteella voidaan todeta, että venäläiselle uusautoritäärinen mediamatriisi vierastaa ajatusta tiedon vapaasta vaihdosta. Tämä piirre luonnehtii median suhdetta valtiovaltaan ja sitä näyttää muokkaavan ennen kaikkea filosofinen ajatus siitä, että valtion sisällä toimivien instituutioiden, kuten valtionmedian, tulisi tukea ja edistää vallassa olevan valtiovallan politiikkaa, jotta hallinto voisi saavuttaa tavoitteensa.

7 KIRJALLISUUSLUETTELO

Abrams, S. (2016). Beyond Propaganda: Soviet Active Measures in Putin's Russia. *Connections. The Quarterly Journal*, 15(1): 5–31. Saatavissa: <https://doi.org/10.11610/Connections.15.1.01> [Viitattu 7.11.2020]

Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* (4. uudistettu painos). Tampere: Vastapaino.

Althusser, L. (1984). *Ideologia ja Ideologiset valtiokoneistot*. (Englanninkielinen alkuteos: *Positions*. 1976). Helsinki: Kansankulttuuri.

Arutunyan, A. (2009). *The media in Russia*. Maidenhead: Open University Press.

Bachmann, S. (2015). Hybrid wars: The 21st -century's new threats to global peace and security. *Scientia Militaria, South African Journal of Military Studies*, 43(1): 77–98. Saatavissa: <https://scientiamilitaria.journals.ac.za/pub/article/view/1110> [Viitattu 17.1.2021]

Benson, R. (1999). Field Theory in Comparative Context: A New Paradigm for Media Studies. *Theory and Society*, 28(3): 463–498. Saatavissa: <https://doi.org/10.1023/A:1006982529917> [Viitattu 4.9.2020]

Becker, J.(2002). *Soviet and Russian Press Coverage of the United States*. Lontoo: Palgrave

Bivins, T. (2013). A Golden Opportunity? Edward Bernays and the Dilemma of Ethics. *American Journalism*, 30(4): 496–519). Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/08821127.2013.857981> [Viitattu 7.11.2020]

Bonoli, G., & Shinkawa, T. (2005). *Population ageing and the logic of pension reform in Western Europe, East Asia and North America*. Teoksessa Bonoli, G., & Shinkawa, T. (toim.) *Ageing and pension reform around the world: evidence from eleven countries*, (s. 3–24). Cheltenham: Edward Elgar.

Bordunonva, S., & Litvinenko, A. (2013). New media and political protest: the formation of a public counter-sphere in Russia 2008-2012. Teoksessa Makarychev, A., & Mommen, A. (toim.) *Russia's Changing Economic and Political Regimes: The Putin Years and Afterwards* (s. 29–66). Abingdon: Routledge.

Bourdieu, P. (1987). *Sosiologian kysymyksiä* (2. painos). (Ranskankielinen alkuteos *Questions de sociologie*. 1981). Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

- Bourdieu, P. (2005). The political field, the social science field, and the journalistic field. Teoksessa R. Benson & E. Neveu (toim.) *Bourdieu and the Journalistic Field*. Alkuperäisjulkaisu 1995. (s. 29–47). Cambridge: Polity Press
- Burett, T. (2009). The end of independent television? Elite conflict and the reconstruction of the Russian television landscape. Teoksessa Beumers, B., Hutchings, S., & Rulyova, N. (toim.). *The post-soviet russian media: Conflicting signals* (s. 71–86). Lontoo: Routledge.
- Bussemer, T. (2008) Propaganda. Teoksessa Kaid, L., & Holtz-Bacha, C. (toim.) *Encyclopedia of Political Communication. Vol 2.* (s. 658–660). Los Angeles, CA: SAGE Publications
- Brosius, H., & Eps, P. (1995) Prototyping through Key Events: News Selection in the Case of Violence Against Aliens and Asylum Seekers in Germany. *European journal of communication* 10(3): 391–412 Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/0267323195010003005> [Viitattu 9.2.2020]
- Carothers, T. (2002). The End of the Transition Paradigm. *Journal of Democracy*, 13(1): 5–21. Saatavissa: <https://doi.org/10.1353/jod.2002.0003> [Viitattu 2.3.2021]
- Chandler, A. (2004). *Shocking Mother Russia: Democratization, Social Rights, and Pension Reform in Russia, 1990–2001*. Toronto: University of Toronto Press.
- Chirkin V-E. (2017). The Procedure of Enacting a Federal Law in Russia (is the wording of paragraph 1 article 105 of the RF constitution correct?). *Actual problems of russian law*. 2017(2): 116–125. (Venäjänkielinen alkuperäisjulkaisu: О порядке принятия федерального закона в России верна ли формулировка ч. 1 ст.105 Конституции РФ?) Saatavissa: <https://doi.org/10.17803/1994-1471.2017.75.2.116-125>. [Viitattu 8.3.2021].
- Chong, D., & Druckman, J. (2007). Framing Public Opinion in Competitive Democracies. *The American political science review* 101(4): 637–655. Saatavissa: <https://doi.org/10.1017/S0003055407070554> [Viitattu 5.11.2020]
- Christians, C., Glasser, T., McQuil, D., Nordenstreng, K., & White, R. (2009). *Normative Theories of the Media : Journalism in Democratic Societies*. Illinois, IL: University of Illinois Press.
- Cook, L. (2013). *Postcommunist Welfare States: Reform Politics in Russia and Eastern Europe*. [Verkkokirja]. Ithaca, NY: Cornell University Press. [Viitattu 30.8.2020]. Saatavissa: ProQuest Ebook Central -palvelusta. Vaatii käyttöoikeuden.

- Cook, L. J., Holm-Hansen, J., Kivinen M., & Kuhnle, S. (2019). Introduction: The Russian Welfare State in a Time of Economic Stagnation. *Russian Politics*, 4(3): 291–301. Saatavissa: <https://doi.org/10.1163/2451-8921-00403001> [Viitattu 31.8.2020]
- Converse, P. (2006). The nature of belief systems in mass publics (1964). *Critical Review (New York, N.Y.)*, 18(1-3): 1–74. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/08913810608443650> [Viitattu 24.10.2020]
- D'Angelo, P. (2002). News Framing as a Multiparadigmatic Research Program: A Response to Entman. *Journal of Communication*, 52(4), 870–888. Saatavissa: <https://doi.org/10.1093/joc/52.4.870> [Viitattu 13.1.2020]
- Denisova, A. (2016). Democracy, protest and public sphere in Russia after the 2011–2012 anti-government protests: digital media at stake. *Media, Culture & Society*, 39(7): 976–994. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/0163443716682075> [Viitattu 4.9.2020]
- Diamond, L. (2002). Thinking about Hybrid Regimes. *Journal of Democracy* 13(2): 21–35 Saatavissa: <https://doi.org/10.1353/jod.2002.0025> [Viitattu 3.9.2020]
- Dosse, F. (2011). *Strukturalismin historia. Osa 1. Ohjelman synty 1945–1966.* (Ranskankielinen alkuteos *Historie du Structuralisme*. 1992). Helsinki: Tutkijaliitto.
- Dunn, J. (2014). Lottizzazione Russian Style: Russia's Two-tier Media System. *Europe-Asia Studies*, 66(9): 1425–1451. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/09668136.2014.956441> [Viitattu 19.10.2020]
- Eich, F., Gust, C., & Soto, M. (2012). *Reforming the public pension system in the Russian Federation* (IMF Working Paper 2012/201). International Monetary Fund. Saatavissa: <http://dx.doi.org/10.5089/9781475505511.001> [Viitattu 15.9.2019]
- Entman, R. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4): 51–58. Saatavilla: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x> [Viitattu 13.9.2020]
- Entman, R. (2003). Cascading Activation: Contesting the White House's Frame after 9/11. *Political Communication* 20(4): 415–432. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/10584600390244176> [Viitattu 10.3.2020]
- Entman, R. (2004). *Projections of power: framing news, public opinion, and U.S. foreign policy*. Chicago: University of Chicago Press.
- Erol, M. & Oğuz, S. (2015). Hybrid Warfare Studies and Russia's Example in Crimea, *Gazi Akademik Bakış*, 9(17): 261–277. Osoitteessa: <https://libproxy.tuni.fi/login?url=https://www.proquest.com/scholarly->

journals/hybrid-warfare-studies-russias-example-crimea/docview/1752118599/se-2?accountid=14242

[Viitattu 21.1.2021]

Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* (4. painos). Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. Alkuperäisjulkaisu 1998. Tampere: Vastapaino.

Foucault, M. (2002). *Archaeology of knowledge*. Lontoo: Routledge. Alkuperäisjulkaisu 1972.

Gamson, W., & Lach, K. (1983). The Political Culture of Social Welfare Policy Teoksessa Spiro, E. & Yuchtman-Yaar, E. (toim.) *Evaluating the Welfare State: Social and Political Perspectives*. (s. 397–415). New York, NY: New York Academic Press.

Geddes, B., & Zaller, J. (1989). Sources of Popular Support for Authoritarian Regimes. *American Journal of Political Science*, 33(2): 319–347. Saatavissa: <https://doi.org/10.2307/2111150> [Viitattu 23.9.2020]

Gel'man, V. (2015). Regime Changes in Russia The Road of Disillusionment. Teoksessa Harris, J. (toim.) *Authoritarian Russia: Analyzing Post-Soviet Regime Changes. Pitt Series in Russian and East European Studies* (s. 1–17). Pittsburg, PA: Pittsburgh Press. Saatavissa: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=cookie,ip,uid&db=e000xww&AN=992110&site=ehost-live&scope=site>. [Viitattu 4.9.2020]

Gherde, K (2015). The Kremlin and the search for consensus. The Use of History in Russia 2000–2011: The Kremlin and the Search for Consensus. *East European Politics* 31(2), 149–169. Saataviss: <https://doi.org/10.1080/21599165.2015.1035779> [Viitattu 6.3.2021]

Glassner, B. (2000). *The Culture of Fear: Why Americans are Afraid of the Wrong Things*. New York, NY: Basic Books.

Giddens, A. (1976). *New Rules of Sociological Method: A Positive Critique of Interpretative Sociologies*. Lontoo: Hutchinson.

Giddens, A. (1984). *Yhteiskuntateorian keskeisiä ongelmia: toiminnan, rakenteen ja ristiriidan käsitteet yhteiskunta-analyysissä*. (Englanninkielinen alkuteos: *Central Problems in Social Theory Action, Structure and Contradiction in Social Analysis*. 1979). Helsinki: Otava.

Gitlin, T. (2003). *The whole world is watching: Mass media in the making & unmaking of the new left*. Berkeley CA: University of California Press. Alkuperäisjulkaisu 1980.

Goffman, E. (1986). *Frame analysis: an essay on the organization of experience*. Boston: Northeastern University Press, 1986. Alkuperäisjulkaisu 1974.

Greskovits, B. (2004). Beyond Transition: The Variety of Post-Socialist Development. Teoksessa Dworkin, R. (toim.) *From Liberal Values to Democratic Transition Essays in Honor of Janos Kis* (s. 201–227). Budapest: Central European University Press.

Guriev, S., & Treisman, D. (2015). *How Modern Dictators Survive: An Informational Theory of the New Authoritarianism* (NBER Working paper, maaliskuu 2016). National Bureau of Economic Research. Saatavissa: <https://doi.org/10.3386/w21136> [Viitattu 2.2.2020]

Gushch, V., & Proshina, E. (2018). Pension Reform: View from the Regions. *Administrative consulting* 2018 (11): 156–165. (Alkuperäisjulkaisu: Пенсионная реформа: взгляд из регионов). Saatavissa: [10.22394/1726-1139-2018-11-156-165](https://doi.org/10.22394/1726-1139-2018-11-156-165) [Viitattu 9.3.2021].

Hagelund, A., & Grødem, A. (2017). Build Your Own Pension: Framing Pension Reform and Choice in Newspapers. *Journal of Aging & Social Policy*, 29(3), 218–234. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/08959420.2016.1242108> [Viitattu 05.2.2020]

Hanitzsch, T., Hanusch, F., Mellado, C., Anikina, M., Berganza, R., Cangoz, I., Coman, M., Hamada, B., Elena Hernández, M., Karadjov, C., Virginia Moreira, S., Mwesige, P., Plaisance, P., Reich, Z., Seethaler, J., Skewes, E., Vardiansyah Noor, D., & Kee Wang Yuen, E. (2011). Mapping journalism cultures across nations: A comparative study of 18 countries. *Journalism Studies*, 12(3): 273–293. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/1461670X.2010.512502> [Viitattu 6.3.2021].

Hanitzsch, T. (2006). Mapping Journalism Culture: A Theoretical Taxonomy and Case Studies from Indonesia. *Asian Journal of Communication*, 16(2): 169–186. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/01292980600638835> [Viitattu 8.3.2021]

Habermas, J. (1989). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society* (Saksankielinen alkuteos *Strukturwandel der Öffentlichkeit*. 1962). Kääntänyt T.Burger & F.Lawrence. Cambridge: Polity Press.

Hall, S. (1987). The Social Production of News. Teoksessa Hall S., Critcher C., Jeferson T. Clarke, J. & Roberts, B. (toim.) *Policing the Crisis: Mugging the State and Law and Order* (s.54 –77). Basingstoke: Macmillan. Alkuperäisjulkaisu 1978.

Hallin, D., & Mancini, P. (2004). *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hauner, D. (2008). Macroeconomic Effects of Pension Reform in Russia (IMF Working Paper 2008/201). Saatavissa: <https://doi.org/10.5089/9781451870596.001> [Viitattu 19.9.2019]

- Herbst, J. (2001). Political Liberalization in Africa after Ten Years. *Comparative Politics*, 33(3): 357–375. Saatavissa: <https://doi.org/10.2307/422408> [Viitattu 3.2.2021]
- Herman, E., & Chomsky, N. (1988). *Manufacturing consent: the political economy of the mass media*. New York: Pantheon Books.
- Heusala, A. (2005). *The Transitions of Local Administration Culture in Russia* (väitöskirja, Helsingin yliopisto.) Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:952-10-2529-8> [Viitattu 6.11.2020]
- Hietanen, O. (2005). Wanhasta taloudesta uuteen - ja uudesta digitaaliseen. Teoksessa Kasvio, A. & Liikala, H. (toim.) *Tietoyhteiskunta - myytit ja todellisuus*. (s.45–106). Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Hirst, P. (1994). *Associative Democracy: New Forms of Economic and Social Governance*. Cambridge:Polity.
- Holmberg, J. (2004). *Etusivun politiikkaa: yhteiskunnallisten toimijoiden representointi suomalaisissa sanomalehtiutisissa 1987–2003*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Jakubowicz, A., & Palmer, R. (2002). Framing Suharto: Australian Media Accounts of the Fall from Power. *Gazette*, 64(2): 199–213. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/17480485020640020701> [Viitattu 12.11.2020]
- Kainu, M., Kivinen, M., Kuhnle, S., & Li C. (2019). Reform and Stability - The Russian and the Chinese Welfare Systems Compared. *Russian Politics*, 4(3),423–446. Saatavissa: <https://doi.org/10.1163/2451-8921-00403007> [Viitattu 6.10.2020]
- Kern, H., & Hainmueller, J. (2009). Opium for the masses: How Foreign media can stabilize authoritarian regimes? *Political Analysis* 17(4): 377–399 Saatavissa: <http://www.jstor.org/stable/25791984> [Viitattu 14.10.2020]
- Key, V. (1961). *Public opinion and American democracy*. New York, NY: Knopf.
- King, G., Pan, J., & Roberts, M. (2013). How Censorship in China Allows Government Criticism but Silences Collective Expression. *American Political Science Review* 107 (2): 326–343 Saatavissa: <https://doi.org/10.1017/S0003055413000014> [Viitattu 19.10.2020]
- Kivinen, M., & Cox, T. (2016). Russian Modernisation—A New Paradigm. *Europe-Asia Studies*, 68(1): 1–19 Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/09668136.2015.1125573> [Viitattu 2.11.2020]
- Kiriya, I. (2012). The culture of subversion and Russian media landscape. *International journal of communication*, 6(2012): 446-466 Haettu: <https://link.gale.com/apps/doc/A289120122/LitRC?u=tampere&sid=LitRC&xid=cf2453cf> [Viitattu 2.11.2020]

- Kiriya, I. (2019). New and old institutions within the Russian media system. *Russian Journal of Communication*, 11(1): (s.6-21), Saatavissa: <https://doi.org/10.2747/1060-586X.28.4.472> [Viitattu 13.10.2020]
- Kulmala, M., Kainu, M., Nikula, J., & Kivinen, M. (2014). Paradoxes of agency: democracy and welfare in Russia. *Demokratizatsiya* 22(4): 523–552. Saatavissa: <https://www.proquest.com/docview/1773549401?OpenUrlRefId=info:xri/sid:primo&accountid=14242> [Viitattu 2.10.2020]
- Kunelius, R. (2003). *Viestinnän vallassa: johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin* (5. uudistettu painos) Helsinki: WSOY.
- Kurowska, X., & Reshetnikov, A. (2018). Russia's trolling complex at home and abroad. Teoksessa Popescu, N. & Stanislav S. (toim.) *Hacks, leaks and disruptions – Russian cyber strategies*. [raportti]. *Chaillot Papers*. n° 148, (European Union Institute for Security Studies, lokakuu 2018). Haettu: <https://www.iss.europa.eu/content/hacks-leaks-anddisruptions-%E2%80%93-russian-cyber-strategies> [Viitattu 19.1.2021]
- Larjavaara, I. (2007) *Funktionaalinen Transitioteoria: Hallinto, Instituutiot ja Oikeusjärjestys Venäjällä* (väitöskirja, Helsingin yliopisto). Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-4103-7> [Viitattu 23.10.2020]
- Lehtisaari, M., & Miazhevich, G. (2019). Introduction: the Russian media system at a crossroads. *Russian Journal of Communication*, 11(1), 1–5. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/19409419.2019.1567378> [Viitattu 4.10.2020]
- Lehto, M. & Limnell J. (2017). Kybersodankäynnin kehityksestä ja tulevaisuudesta. *Tiede Ja Ase*, 2017(75): (179–212). Helsinki: Suomen Sotatieteellinen Seura. Saatavissa: <https://journal.fi/ta/article/view/67730> [Viitattu 19.1.2021]
- Levitsky, S. & Way, L. (2002). The Rise of Competitive Authoritarianism. *Journal of Democracy*, 13(2): 51–65. Saatavissa: <https://doi.org/10.1353/jod.2002.0026> [Viitattu 23.9.2020]
- Levitsky, S. & Way, L. (2010). *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War*. Cambridge, NY: Cambridge University Press. Saatavissa: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511781353>. [Viitattu 31.8.2020]
- Lipman, M., & McFaul, M. (2001). “Managed Democracy” in Russia: Putin and the Press. *The Harvard International Journal of Press/Politics*, 6(3): 116–127. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/108118001129172260> [Viitattu 12.1.2020]

- Martinelli, A. (2005). *Global modernization rethinking the project of modernity*. Lontoo: SAGE Publications.
- McNair, B. (2000). Power, Profit, Corruption, and Lies: The Russian Media in the 1990s. Teoksessa Curran, J., & Park, M. (toim.) *De-Westernizing Media Studies* (s. 79-93). Lontoo: Routledge.
- McQuail, D. (2013). *Journalism and society*. Los Angeles, CA: Sage Publications.
- Matthes, J., & Kohring, M. (2008). The Content Analysis of Media Frames: Towards Improving Reliability and Validity. *Journal of Communication*, 58(2): 258–279. Saatavissa: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2008.00384.x> [Viitattu 4.3.2020]
- Matthes, J., & Schemer, C. (2012). Diachronic Framing Effects in Competitive Opinion Environments. *Political Communication*, 29(3): 319–339. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/10584609.2012.694985> [Viitattu 5.11.2020]
- Mazzoleni, G. (2008). Mediatization. Teoksessa Kaid, L., & Holtz-Bacha, C. (toim.) *Encyclopedia of Political Communication*. Vol 2. (s. 447–448). Los Angeles, CA: SAGE Publications
- Nelson, T., Oxley, Z., & Clawson, R. (1997). Toward a Psychology of Framing Effects. *Political Behavior*, 19(3): 221–246. Saatavissa: <https://doi.org/10.1023/A:1024834831093> [Viitattu 13.9.2020]
- Nieminen, H., & Pantti, M. (2012). *Media markkinoilla: johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen* (3. uudistettu painos). Tampere: Vastapaino.
- Niiniluoto, I. (1997). *Informaatio, tieto ja yhteiskunta – filosofinen käsiteanalyysi*. (6. painos). Hallinnon kehittämiskeskus. Helsinki: Edita.
- North, D. (1994). Economic Performance Through Time. *The American Economic Review*, 84 (3), 359– 368. Haettu: <http://libproxy.tuni.fi/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=cookie,ip,uid&db=bsu&AN=9408120337&site=ehost-live&scope=site> [Viitattu 3.3.2020]
- Norris, P. (1997). Introduction: Women, media, and politics. Teoksessa Norris, P. (toim.) *Women, media, and politics* (s.1–18). New York, NY: Oxford University Press.
- Norvanto E., Ruotsalainen H., Schroderus J., (2019). Venäjän vaikuttamistoimet Ukrainassa: paikallisväestön näkökulmia ja tulkintoja. *Tiede ja ase* 2019(77): 71–99. Helsinki: Suomen sotatieteellinen seura. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019121648389> [Viitattu 12.1.2021]
- Oates, S. (2013). *Revolution stalled: The political limits of the Internet in the post-Soviet sphere*. New York, NY: Oxford University Press.

- Oates, S. (2007). The Neo-Soviet Model of Media. *Europe-Asia Studies* 59(8), 1279–1297. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/09668130701655150>. [Viitattu 4.3.2021].
- Pabst, A. (2013). The Civil state – An alternative model of democracy and modernization. Teoksessa Inozemtsev, V., & Dutkiewicz, P. (toim.) *Democracy versus modernization a dilemma for Russia and for the world* (s. 179–198). New York, NY: Routledge.
- Pain, E. (2011). The Political Regime in Russia in the 2000s: Special Features, Inherited and Acquired. *Russian Politics and Law*, 49(3): 7–28. Saatavissa: <https://doi.org/10.2753/RUP1061-1940490301> [Viitattu 15.9.2020]
- Payne, M. (1997) *Reading knowledge: an introduction to Barthes, Foucault, and Althusser*. Oxford: Blackwell.
- Parsons, T. (1949). *The structure of social action: a study in social theory with special reference to a group of recent European writers*. (2. painos). Glencoe, IL: Free Press.
- Pietikäinen, V. (2009). Poliittikan journalismin yhteiskunnallinen tehtävä. Teoksessa Pernaa, V., Niemi, M., & Pitkänen, V. (toim.) *Poliittikan journalismin tila Suomessa* (s. 79–108). Turku: Kirja-Aurora.
- Pietilä, V. (2005). *On the Highway of Mass Communication Studies*. Cresskill, NJ: Hampton Press.
- Pernik, P. (2018). The early days of cyberattacks: the cases of Estonia, Georgia and Ukraine. Teoksessa Popescu, N. & Stanislav S. (toim.) *Hacks, leaks and disruptions – Russian cyber strategies*. [raportti]. *Chaillot Papers*. n° 148, (European Union Institute for Security Studies, lokakuu 2018). Haettu: <https://www.iss.europa.eu/content/hacks-leaks-anddisruptions-%E2%80%93-russian-cyber-strategies> [Viitattu 19.1.2021]
- Petrov, N., Lipman, M., & Hale, H. (2014). Three dilemmas of hybrid regime governance: Russia from Putin to Putin. *Post-Soviet Affairs*, 30(1): 1–26. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/1060586X.2013.825140> [Viitattu 9.10.2020]
- Rahkola, J. (2001). *Tiedon alkuperästä: Friedrich Nietzschen naturalistinen epistemologia*. Jyväskylä: Kampus kustannus.
- Remington, T. (2019). Institutional Change in Authoritarian Regimes: Pension Reform in Russia and China. *Problems of Post-Communism*, 66(5): 301–314. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/10758216.2018.1450154> [Viitattu 11.12.2020].

- Renz, B. & Smith H. (2016). Russia and hybrid warfare – going beyond label. *Aleksanteri Papers*, 1/2016: 1–23. Osoitteessa: <https://researchportal.helsinki.fi/en/publications/russia-and-hybrid-warfare-going-beyond-the-label> [Viitattu 22.1.2021]
- Rozenas, A., & Srukal, D. (2019). How Autocrats Manipulate Economic News: Evidence from Russia’s State-Controlled Television. *The Journal of Politics*, 81(3): 982–996. Saatavissa: <https://doi.org/10.1086/703208> [Viitattu 4.4.2020]
- Salmi, J.W., & Linkomies, E. (1990) *Latinalais-suomalainen sanakirja*. (13. painos). Helsinki: Otava.
- Salminen, E. (2006). *Mediavallan aika: politiikka tiedotusvälineissä Mauno Koivistosta Tarja Haloseen*. Helsinki: Edita.
- Sakwa, R. (2007). *Putin: Russia’s Choice*. (2. painos). [Verkkokirja] Lontoo: Routledge. [Viitattu 17.4.2020] Saatavissa: <https://doi.org/10.4324/9780203931936> ProQuest Ebook Central -palvelusta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Savin, N., Kashirskikh, O., & Mavletova, A. (2018). Fragility of strong media effects in authoritarian environment (Evidence from Russia). *European Journal of Communication*, 33(5): 471–488. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/0267323118775305> [Viitattu 6.10.2020]
- Schedler, A. (2013). *The politics of uncertainty sustaining and subverting electoral authoritarianism* (1. painos). Oxford: Oxford University Press.
- Schulz, W. (1997). Changes of Mass Media and the Public Sphere. *Javnost*, 4(2), s. 57–69. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/13183222.1997.11008646111> [Viitattu 6.8.2020]
- Shoemaker, P., & Reese, S. (2014). *Mediating the Message in the 21st Century: A Media Sociology Perspective*. (3. painos). New York, NY: Routledge.
- Siebert, F., Peterson, T., & Schramm, W. (1956). The Authorian Theory of Press. Teoksessa *Four Theories of the Press: The Authoritarian, Libertarian, Social Responsibility, and Soviet Communist Concepts of What the Press Should Be and Do*. (s. 9–38). Urbana: University of Illinois Press.
- Simon, A., & Xenos, M. (2000). Media Framing and Effective Public Deliberation. *Political Communication*, 17(4), 363–376. Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/10584600050178979> [Viitattu 6.11.2020]
- Sirén, T., Huhtinen A-M., & Toivettula, M. (2011). Informaationsodankäynnistä kokonaisvaltaiseen strategiseen kommunikaatioon. Teoksessa Sirén, T. (toim.) *Strateginen kommunikaatio ja Informaatio-operaatiot 2030*. (s.3–19). Helsinki: Juvenes Print Oy.

- Street, J. (2001). *Mass media, politics and democracy*. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Stockman, D., & Gallagher, M. (2011). Remote control: How the media sustain authoritarian rule in China. *Comparative Political Studies* 44(4), 436–467. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/0010414010394773> [Viitattu 15.10.2020]
- Strünck, C. (2010): The short-term impact of media coverage on long-term policy making in Germany, Britain and the United States. Teoksessa Koch-Baumgarten, S., & Voltmer, K. (toim.), *Public policy and mass media the interplay of mass communication and political decision making*, (s.179–193). Abingdon: Routledge.
- Taylor, P. (2007). Munitions of the mind: A brief history of military psychological operations. *Place Branding and Public Diplomacy*, 3(3), 196–204. Saatavissa: <https://doi.org/10.1057/palgrave.pb.6000064> [Viitattu 5.11.2020]
- Toepfl, F. (2018). Innovating Consultative Authoritarianism: Internet Votes as a Novel Digital Tool to Stabilize Non-Democratic Rule in Russia. *New media & society* 20(3): 956–972. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/1461444816675444> [Viitattu 17.5. 2020]
- Tuchman, G. (1978). *Making news: a study in the construction of reality*. New York, NY: Free Press.
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2019). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. (uudistettu laitos). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vartanova, E. (2012). The Russian Media Model in the Context of Post-Soviet Dynamics. Teoksessa Hallin, D., & Mancini, P. (toim.) *Comparing media systems beyond the Western world* (s. 119–142). Cambridge: Cambridge University Press.
- Vartanova, E. (2015). Russia: post-Soviet, post-modern, post-empire media. Teoksessa Nordenstreng, K., & Thussu, D. (toim.), *Mapping BRICS media* (s. 125–144). Lontoo: Routledge.
- Vartanova, E. (2019) Russian media: a call for theorising the economic change. *Russian Journal of Communication*, 11(1), (s. 22-36) Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/19409419.2019.1572531> [Viitattu 4.10.2020]
- Vartanova, E. (2020) The Internet Structure of the Russian Media System. Teoksessa S.Davydov (toim.) *Internet in Russia: A Study of the Runet and Its Impact on Social Life*. (s. 17–38). Cham: Springer International Publishing AG.

Väliverronen, E. (1996). *Ympäristöuhkan anatomia: tiede, mediat ja metsän sairaskertomus* (väitöskirja, Tampereen yliopisto). Tampere: Vastapaino.

Weber, M. (1919). Politics as a Vocation. Teoksessa Weber, M. Gerth, H., Mills, C. & Turner B. (toim.) *From Max Weber: essays in sociology*. 2009. (s.77–129) New York, NY: Routledge.

Wijayanto, W. (2019). Bourdieu and Media Theory: Explaining Media's Changes and Continuities in The Post Authoritarian Countries. *Politik Indonesia: Indonesian Political Science Review*, 4(2): 274–300. Saatavissa: <https://journal.unnes.ac.id/nju/index.php/jpi/article/view/19513> [Viitattu 2.10.2020]

Wither, J. (2016). Making Sense of Hybrid Warfare. *Connections: The Quarterly Journal*, 15(2): 73–87. Saatavissa: <https://doi.org/10.11610/Connections.15.2.06> [Viitattu 21.1.2021]

Muut lähteet

Antonova, E., & Dergatšev, V. (9.8.2018). Levada-tsentri otmetil sniženiye podderžki vnešnei politiki Vladimira Putina (Levada- keskus pani merkille Vladimir Putinin ulkopoliittikan tuen vähenemisen). Alkuperäisjulkaisu: Левада-центр отметил снижение поддержки внешней политики Владимира Путина. [artikkeli]. *RBK*, Saatavissa: <https://www.rbc.ru/politics/09/08/2018/5b6aec49a794787da9b9d10> [Viitattu 3.2.2020]

Etling, A., Alexanyan, K., Kelly, J., Faris, R & Palfrey, J.G (2010). Public Discourse in the Russian Blogosphere: Mapping RuNet Politics and Mobilization [sähköinen tietoaineisto] Berkman Center Research Publication (Versio No. 2010-11, 19-10-2010). Haettu: <https://dash.harvard.edu/handle/1/8789613> [Viitattu 13.11.2020]

Freedom House (2020). Freedom in the World. Russia [sähköinen tietoaineisto]. Haettu:<https://freedomhouse.org/country/russia/freedom-world/2020> [Viitattu 9.10.2020]

Konstitutsija Rossiskoi Federatsii 1994/1 Annettu 12.12.1993. [sähköinen tietoaineisto]. Osoitteessa:http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&link_id=0&nd=102027595&bpa=cd00000&bpas=cd00000&intelsearch=%EA%EE%ED%F1%F2%E8%F2%F3%F6%E8%FF++&firstDoc=1 [Viitattu 3.3.2021]

Ministerstvo ekonomitšeskogo razvitija Rossiskoi Federatsii. (28.11.2018). *Prognoz sotsialno-ekonomitšeskogo razvitija Rossiskoi Federatsii na period do 2036 goda* (Ennuste Venäjän federaation sosiaalisesti ja taloudellisesta kehityksestä vuoteen 2036 asti). Alkuperäisjulkaisu: Прогноз социально-экономического развития Российской Федерации на период до 2036 года. [sähköinen tietoaineisto]. Saatavissa: <http://old.economy.gov.ru/minec/about/structure/depmacro/201828113> [Viitattu 24.10.2020]

Pravitelstvo Rossiskoi Federatsii. (16.6.2018). *O vnesenii v Gosdumu zakonoprojekta ob izmenenijah v pensionnoi sisteme* (Eläkejärjestelmän muutoksia koskevan lakiehdotuksen esittämisestä duumalle). Alkuperäisjulkaisu: О внесении в Госдуму законопроекта об изменениях в пенсионной системе. [sähköinen tietoaineisto]. Saatavissa: <http://government.ru/activities/selection/301/32902/> [Viitattu 12.02.2020].

Reporters Without Borders (2020). Russia. Stifling atmosphere for independent journalists [sähköinen tietoaineisto] Haettu: <https://rsf.org/en/russia> [Viitattu 8.10.2020]

Rosstat. (2018). Rabotšaja sila, zanjatost i bezrobotitsa v Rossii (Työvoima, työllisyys ja työttömyys Venäjällä). [sähköinen tietoaineisto]. Haettu: <https://rosstat.gov.ru/folder/210/document/13211> [Viitattu 9.3.2021]

Saratov Biznes Konsalting. (18.6.2018) Utšenyi o pensionnoi reforme: «my na grani padenija v bezdnu» (Tutkijat eläkeuudistuksesta: Olemme kuilun reunalla). [artikkeli]. Saratov Biznes Konsalting. Saatavissa: <http://news.sarbc.ru/main/2018/06/18/218396.html> [Viitattu 9.3.2021].

Statdata (4.4.2020). Prodolžitelnost žizni pri roždenii po regionam Rossii (ožidajemaja) za 2019 i 2018 gody (Odotettavissa oleva elinikä alueittain Venäjällä vuosina 2019 ja 2018). Alkuperäisjulkaisu: Продолжительность жизни при рождении по регионам России (ожидаемая) за 2019 и 2018 год. [sähköinen tietoaineisto]. 4.4.2020. Osoitteessa: http://www.statdata.ru/spg_reg_rf [Viitattu 9.3.2021]

Tuohinen, P. (6.2.2018). Eläkeikää nostettiin Venäjällä – miehillä eläkeikä on nyt paikoin korkeampi kuin laskettu elinajanodote. [artikkeli]. *Helsingin Sanomat*, Saatavissa: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005740897.html> [Viitattu 4.2.2020]

United Nations Development Programme (2019). Human Development Report 2019 Beyond income, beyond averages, beyond today: Inequalities in human development in the 21st century. [sähköinen tietoaineisto]. Osoitteessa: http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr_2019_overview_-_english.pdf [Viitattu 9.3.2021].

Volkov, D., & Goncharov, S. (20.5.2020). *Rossiski medialandšaft – 2020* (Venäläinen mediamaisema – 2020). Alkuperäisjulkaisu: Российский медиаландшафт – 2020. [sähköinen tietoaineisto]. Levada-Center Report. Saatavissa: <https://www.levada.ru/2020/05/20/rossijskij-medialandshaft-2020-2/> [Viitattu 11.12.2020]

Ykköskanava. (17.6.2018). Kak budet prohodit pensionnaja reforma v Rossii (Miten Venäjän eläkereformi etenee) [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 17.6.2018 klo 20.10. Osoitteessa:

https://www.1tv.ru/news/2018-06-17/347244-kak_budet_prohodit_pensionnaya_reforma_v_rossii

[Viitattu 3.4.2020]

Ykköskanava. (24.6.2018). Izmeneniya v pensionnom zakonodatelstve Rossii dolzhny stat poetapnymi, stshitajut v pravitelstve (Hallituksen mielestä eläkelainsäädännön muutoksien tulisi olla asteittaisia).

[artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 24.6.2018 klo 20.15. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-06-24/347619-izmeneniya_v_pensionnom_zakonodatelstve_rossii_dolzhny_stat_poetapnymi_schitayut_v_pravitelstve [Viitattu 13.4.2020]

Ykköskanava. (26.6.2018). Popravki v pensionnoje zakonodatelstvo i zaštšitu graždan ot diskriminatsii obsudili na soveštšanii u premjer-ministra (Eläkelainsäädännön muutoksista ja kansalaisten suojelusta syrjinnältä keskusteltiin tapaamisessa pääministerin kanssa). [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 26.9.2018 klo 20.12. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-06-26/347715-dmitriy_medvedev_poruchil_ne_dopustit_diskriminatsii_rabotnikov_po_vozrastnomu_priznaku [Viitattu 14.4.2020]

Ykköskanava. (28.6.2018). Izmeneniya v pensionnom zakonodatelstve obsuzhdajut rukovoditeli «Jedinoi Rossii» i predstaviteli pravitelstva (Yhtenäisen Venäjän- puolueen johdossa ja hallituksessa keskustellaan eläkelainsäädännön muutoksista). [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 28.6.2018 klo 20.15. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-06-28/347823-izmeneniya_v_pensionnom_zakonodatelstve_obsuzhdayut_rukovoditeli_edinoy_rossii_i_predstaviteli_pravitelstva [Viitattu 15.4.2020]

Ykköskanava. (5.7.2018). Niiden näkemys, joihin eläkelainsäädännön muutokset vaikuttavat suoraan (Vzgljad teh, kogo izmeneniya v pensionnoje zakonodatelstvo kasajutsja naprjamuju). [artikkeli].

Ykköskanava. Julkaistu 5.7.2018 klo 21.28. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-07-05/348226-vzgljad_teh_kogo_izmeneniya_v_pensionnoe_zakonodatelstvo_kasayutsya_napryamuyu [Viitattu 9.4.2020]

Ykköskanava. (8.7.2018). Ot initsiativ pravitelstva v pensionnoi sfere zavisjat tempy ekonomičeskogo rosta strany (Hallituksen tekemistä aloitteista eläkelainsäädännön muuttamiseksi riippuu maan talouskasvun vauhti). [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 8.7.2018 klo 21.22. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-07-08/348376-ot_initsiativ_pravitelstva_v_pensionnoj_sfere_zavisyat_tempy_ekonomičeskogo_rosta_strany [Viitattu 5.4.2020]

Ykköskanava (10.7.2018). Zrelyi vozrast imejet svoi preimuštšestva: opyt, znaniya, ljubov k delu (Kypsässä iässä on etunsa: kokemusta, tietoa ja rakkautta työhön). [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 10.7.2018 klo

18.10. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-07-10/348479-zrelyy_vozrast_imeet_svoi_preimuschestva_opyt_znaniya_lyubov_k_delu [Viitattu 8.4.2020]

Ykköskanava (12.7.2018). Vitse-premjer Tatjana Golikova otvetila na volnujuštšije voprosy ob izmenenijah v pensionnom zakonodatelstve (Varapääministeri Tatjana Golikova vastasi kysymyksiin eläkelainsäädännön muutoksista). [artikkeli] Julkaistu 12.7.2018. klo 21.24. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-07-12/348624-vitse_premier_tatyana_golikova_otvetila_na_volnuyuschie_voprosy_ob_izmeneniyah_v_pensionnom_zakonodatelstve

Ykköskanava. (15.7.2018) Pensionnaja planka, indeksatsii vyše infljatsii i zaštšita ot diskriminatsii na rynke truda — otvety na voprosy, kotoryje volnuyut vseh (Eläkeraja, inflaation ylittävä indeksaatio ja suoja syrjinnältä työmarkkinoilta- vastaukset kaikkia askarruttaviin kysymyksiin). [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 15.7.2018 klo 22.03. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-07-15/348742-pensionnaya_planka_indeksatsii_vyshe_inflyatsii_i_zaschita_ot_diskriminatsii_na_rynke_truda_otvety_na_voprosy_kotoryje_volnuyut_vseh [Viitattu 16.4.2018]

Ykköskanava (18.7.2018). Zavtra Gosduma natšnet rassmotrenije projekta ob izmenenii pensionnogo zakonodatelstva (Huomenna valtionduuma aloittaa eläkelainsäädännön muuttamiseen tähtäävän projektin käsittelyn). [artikkeli]. Julkaistu 18.7. 2018 klo 12.10. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-07-18/348894-zavtra_gosduma_nachnet_rassmotrenie_proekta_ob_izmenenii_pensionnogo_zakonodatelstva [Viitattu 8.4.2020]

Ykköskanava. (18.7.2018). Povysit uroven žizni ljudei staršego pokolenija prizvany izmeneniya v pensionnoje zakonodatelstvo RF. (Venäjän eläkelainsäädännön muutosten tarkoituksena on parantaa vanhemman sukupolven elintasoja). [artikkeli] Ykköskanava. Julkaistu 18.7.2018 klo 21.24. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-07-18/348927-povysit_uroven_zhizni_lyudey_staršego_pokoleniya_prizvany_izmeneniya_v_pensionnoe_zakonodatelstvo_rf [Viitattu 17.4.2018]

Ykköskanava. (19.7.2018). Gosduma v pervom tštenii utverdila zakonoprojekt ob izmenenijah v pensionnoje zakonodatelstvo (Valtion duuma hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä lakiesityksen eläkelainsäädännön muuttamisesta). [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 19.7.2018 klo 18.12. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-07-19/348971-gosduma_v_pervom_čtenii_utverdila_zakonoproekt_ob_izmeneniyah_v_pensionnoe_zakonodatelstvo [Viitattu 2.4.2020]

Ykköskanava. (24.7.2018). Vitse-premjer Tatjana Golikova rasskazala o vypolnenii sotsialnyh objazatelstv, indeksatsii pensi i matkapitala (Varapääministeri Tatjana Golikova puhui sosiaalisten velvoitteiden

täyttämisestä, eläkkeiden indeksaatiosta ja äitiyspääomasta). [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 24.7.2018 klo 21.25. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-07-24/349221-vitse_premier_tatyana_golikova_rasskazala_o_vypolnenii_sotsialnyh_obyazatelstv_indeksatsii_pensiy_i_matka_pitala [Viitattu 8.4.2020]

Ykköskanava. (20.8.2018). Gensovet i sovet rukovoditelei fraktsi «Jedinoi Rossii» podveli itogi obštšestvennogo obsuždenija pensionnoi reformy (Puheenjohtajisto ja Yhtenäisen Venäjän puolueyhmän johto tekivät yhteenvedon eläkeuudistuksen julkisen keskustelun tuloksista). [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 20.8.2018 klo 18.18. Osoitteessa https://www.1tv.ru/news/2018-08-20/350805-gensovet_i_sovet_rukovoditeley_fraktsiy_edinoy_rossii_podveli_itogi_obschestvennogo_obsuzhdeniya_pensionnoy_reformy [Viitattu 5.4.2020]

Ykköskanava. (21.8.2018). Itogi diskussii po sovershenstvovaniyu pensionnoi sistemy obsuždali v Gosdume (Valtion duumassa keskusteltiin eläkejärjestelmän parantamista koskevista ehdotuksista) [artikkeli].

Ykköskanava. Julkaistu 21.8.2018 klo 18.18. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-08-21/350876-itogi_diskussii_po_overshenstvovaniyu_pensionnoy_sistemy_obsuzhdali_v_gosdume [Viitattu 12.4.2020]

Ykköskanava. (21.8.2018). Izmeneniya v pensionnoi sisteme obsuždali deputaty i eksperty v Gosudarstvennoi dume (Valtion duuman jäsenet ja asiantuntijat keskustelivat eläkejärjestelmän muutoksista). [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 21.8.2018 klo 21.24. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-08-21/350892-izmeneniya_v_pensionnoy_sisteme_obsuzhdali_deputaty_i_eksperty_v_gosudarstvennoy_dume [Viitattu 7.4.2020]

Ykköskanava (28.8.2018) Vladimir Putin vystupit s obraštšeniem po pensionnym izmeneniyam (Vladimir Putinin esittelee vetoomustaan eläkelainsäädännön muutoksiin). [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 28.8.2018. klo 18.00. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-08-28/351303-vladimir_putin_vystupit_s_obrascheniem_po_pensionnym_izmeneniyam [Viitattu 10.4.2020]

Ykköskanava. (29.8.2018). Vladimir Putin vystupil s teleobraštšeniem po izmeneniyam v pensionnom zakonodatelstve (Vladimir Putin piti televisiopuheen eläkelainsäädännön muutoksista). [artikkeli].

Ykköskanava. Julkaistu 29.8.2018 klo. 12.30. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-08-29/351360-vladimir_putin_vystupil_s_teleobrascheniem_po_izmeneniyam_v_pensionnom_zakonodatelstve [Viitattu 10.4.2020]

Ykköskanava. (29.8.2018). Vladimir Putin stšitajet printsipialnym do zaveršeniya preobrazovani v pensionnoi sisteme sohranit vse federalnyje lgoty (Vladimir Putin pitää välttämättömänä säilyttää liittovaltion etuudet siirtymäkauden loppuun asti). [artikkeli]. Ykköskanava. Julkaistu 29.8.2018 klo 18.03. Osoitteessa:

https://www.1tv.ru/news/2018-08-29/351386-vladimir_putin_schitaet_printsipialnym_do_zaversheniya_preobrazovaniy_v_pensionnoy_sisteme_sohranit_vse_federalnye_lgoty

[Viitattu 10.4.2020]

Ykköskanava. (30.8.2018). V rossiskih regionah pristupili k razrabotke konkretnyh zakonoprojektov, tštoby ispolnit predloženiya Vladimira Putina po pensijam (Venäjän alueet ovat alkaneet laatia erityisiä lakiluonnoksia Vladimir Putinin eläkkeitä koskevien ehdotusten täytäntöönpanemiseksi). [artikkeli].

Ykköskanava. Julkaistu 30.8.2018 klo 7.30. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-0830/351405v_rossijskih_regionah_pristupili_k_razrabotke_konkretnyh_zakonoproektov_chtoby_ispolnit_predlozheniya_vladimira_putina_po_pensiyam [Viitattu 4.4.2020]

Ykköskanava. (2.9. 2018). Vladimir Putin v teleobraštšeniі predložil rjad mer po smjagtšeniju predstojaštšei pensionnoi reformy (Vladimir Putin ehdotti televisiopuheessaan useita toimenpiteitä eläkerפורmin pehmentämiseksi). [artikkeli].

Ykköskanava. Julkaistu 2.9.2018 klo 21.25. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-09-02/351610-vladimir_putin_v_teleobraschenii_predlozhit_ryad_mer_po_smyagcheniyu_predstoyaschey_pensionnoy_reformy [Viitattu 11.4.2020]

Ykköskanava. (13.9.2018). Gosudarstvennaja Duma vvodit štrafy do 200 tysjatš rublei za uvolnenije ljudei predpensionnogo vozrasta (Valtion duuma ottaa käyttöön jopa 200 000 ruplan sakot eläkeiän kynnyksellä olevien irtisanomisesta). [artikkeli].

Ykköskava. Julkaistu 13.9.2018 klo 21.06. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-09-13/352244-gosudarstvennaya_duma_vvodit_shtrafy_do_200_tsyach_rubley_za_uvolnenie_lyudey_predpensionnogo_vozrasta [Viitattu 6.4.2020]

Ykköskanava. (30.9.2018). Izmeneniya v pensionnoi sisteme Rossii prinjaty Gosudarstvennoi Dumoi (Valtion duuma hyväksyi muutokset venäläiseen eläkejärjestelmään). [artikkeli].

Ykköskanava. Julkaistu 30.9.2018 klo 21.10. Osoitteessa: https://www.1tv.ru/news/2018-0930/353179izmeneniya_v_pensionnoy_sisteme_rossii_prinyat_gosudarstvennoy_dumoy [Viitattu 13.4.2020]